

**การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วม
เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**

วิทยานิพนธ์

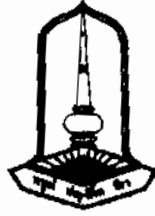
ของ

พระครูมงคลวิลาส บุญโสม

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์**

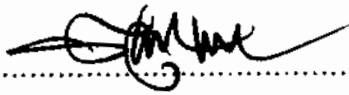
พฤษภาคม 2552

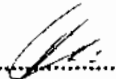

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของพระครูมงคลวิลาส บุญโสม
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผศ. ดร.ทองคุณ จันทอง)

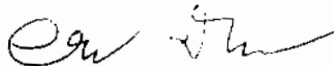
ประธานกรรมการ
(กรรมการบริหารหลักสูตร)

.....
(ผศ.ดร.ไพบุลย์ บุญไชย)

กรรมการ
(ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(อาจารย์ ดร.ปรารภ แก้วเทศ)

กรรมการ
(กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(อาจารย์ ดร.อัญชลี จันทาโก)

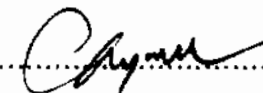
กรรมการ
(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(อาจารย์ ดร.มาริสา ไกศยะโยธิน)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(ผศ. ดร.ทองคุณ จันทอง)

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ บุญไชย ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ปรารภ แก้วเศษ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.มารีสา โกเศยะโยธิน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ พระโสภณสมุทรคุณ เจ้าคณะอำเภอพระประแดง เจ้าอาวาสวัดกันลัด ผู้มีพระคุณและผู้ให้ข้อมูลผู้ให้การสัมภาษณ์หน่วยงานทางราชการและชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่กรุณาได้ให้แนวคิด คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และพระมหาปฐวีศักดิ์ รมโพธิ์ธารทอง เพื่อน ๆ รุ่นที่ 1 ศูนย์บริการวิชาการกรุงเทพมหานคร ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ จนสำเร็จปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คุณงามความดีที่เกิดจากการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้บิดามารดา คุณครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านเพื่อน ๆ รุ่นที่ 1 ศูนย์บริการวิชาการกรุงเทพมหานคร และขอขอบแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้สั่งสอนชี้แนะ ตั้งแต่เริ่มศึกษาเล่าเรียน จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ วิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ และจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่ว ๆ ไปที่สนใจศึกษาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต่อไป

พระครูมงคลวิลาส บุญโสม

ชื่อเรื่อง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ผู้วิจัย พระครูมงคลวิลาส บุญโสม
กรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ บุญไชย และอาจารย์ ดร.ปรารภ แก้วเศษ
ปริญญา ศศ.ม. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2552

บทคัดย่อ

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอยู่ในตำบลบางผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่เคียงข้างกับความเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร และยังคงความสมบูรณ์ตามรูปแบบสวนเกษตรดั้งเดิม เป็นพื้นที่ที่มีอยู่เพียงผืนเดียวและเป็นผืนสุดท้ายที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกพื้นที่ศึกษาที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลมีทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลสนาม ข้อมูลสนามได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม จากผู้รู้ 21 คน ผู้ปฏิบัติ 55 คน และ ผู้เกี่ยวข้อง 40 คน นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า เกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการนั้น ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน ได้รวมตัวกันหาข้อตกลงร่วมกับทางหน่วยงานของรัฐ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องที่ดินทำกิน ในที่สุดทางรัฐบาลได้ขอที่ดินจากชาวบ้าน และสร้างเป็นตลาดน้ำ เพื่อรองรับผลผลิตของชุมชน และเพื่อการท่องเที่ยว ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันดำเนินงานในการพัฒนาและการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีการให้บริการการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ได้แก่การจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดจักรยานชมธรรมชาติ พายเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำหรือนั่งเรือคู้ห้อยในแม่น้ำเจ้าพระยา มีการจัดประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ ทางอินเตอร์เน็ต และวารสารการท่องเที่ยวต่าง ๆ มีคณะกรรมการจัดการการบริหารงานทั่วไป มีพนักงานรักษาความ

สำหรับ แนวทางการพัฒนาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการนั้น
ในอนาคตมีความพยายามในการรักษาระดับมาตรฐานของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ควบคู่ไปกับการรักษา
ธรรมชาติในท้องถิ่นเอาไว้เป็นอย่างดี และปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้ตระหนักต่อคุณค่าของ
แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิประเพณี ภูมิทัศน์ และลดผลกระทบในด้าน
ต่างๆ ที่อาจมีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างเสริมรายได้แก่ประชาชน
ในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ความงดงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของ
บุคคลในท้องถิ่น ด้วยความร่วมมือของประชาชนและองค์กรในชุมชน เป็นผลดีทั้งด้านเศรษฐกิจ
วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สมควรที่จะมีการสืบทอดและพัฒนาให้มีความยั่งยืนสืบไป

TITLE The Management of Bang Nam Phueng Floating Market Through
Community Participation for Cultural Tourism

AUTHOR Phra Kru Mongkonvirat Boonsom

ADVISORS Asst Prof. Dr.Paiboon Bunchai and Dr.Prarop Kaoses

DEGREE M.A. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2009

ABSTRACT

Bang Nam Phueng floating market, situated in Phra Padaeng district, Samut Prakan province, was an agricultural area along the growth of Bangkok metropolitan, which was still full of traditional agricultural fertility. It was the only piece of land, the last one, that located at the closest distance from Bangkok. The study was aiming to : 1) examine the background and tourism potentials of Bang Nam Phueng floating market in Samut Prakan province; and 2) explore the develop the management of Bang Nam Phueng floating market in Samut Prakan province. It was a qualitative study, in which the Bang Nam Phueng floating market area, Phra Padaeng district, Samut Prakan province, was chosen for the site of the study. The tools used for the study were interviewing form, observation form, and group discussion form. Written documents and fieldwork data were collected. Fieldwork data were gathered through interviews, observations, and group discussions, from 21 key-informants, 55 casual informants, and 40 general informants. Data were checked, for their accountability, by the triangular technique and analyzed in accordance with the given objectives. Then the results of the analysis were presented in the form of a descriptive analysis.

The results of the study revealed that, on the background and the tourism potentials of Bang Nam Phueng floating market, the villagers who had the impacts upon from the government revoke their land licenses for dam construction got together to negotiate with the government office, asking the Tambon Bang Nam Phueng Administrative authority to step in for the agricultural land. Eventually, the government got pieces of land from villagers' donation and built the floating market for the community to sell their products and for tourism. Villagers and various organizations had made efforts on development and management of the Bang Nam Phueng floating market, led by

Tambon Bang Nam Phueng Administrative Office, Samut Prakan Provincial Administrative Office, the Ministry of Sports and Tourism, offering many forms of tourism. These included local merchandises selling biking for scenery tours, boat rowing along the canals or watching fireflies along the Chao Phaya River while sitting in a boat; promoting publicity through television, internet, and various journals. These tasks were supervised by a general managing committee. There were also cleaning workers and security guards.

Concerning the ways to develop Bang Nam Phueng Floating Market in Samut Prakan, in the future, there were efforts to keep the standard of Bang Nam Phueng floating market operation, as well as the local environmental conservation and cheer up the spirits of the people in the community to realize the value of tourism sites, culture, beliefs, attitude, keeping an eye on, protecting, and easing the impact on various aspects of Natural resources and environments.

In conclusion, Bang Nam Phueng floating market was a tourism site that enhanced the incomes of local people. It was also a way of dissemination of the natural beauty and cultural ways of lives of the people in local area. Through the co-operation between the people and local administrative authorities, it created good outcomes in terms of economy, culture, and natural environments, which should be continued and developed for the long lasting sustainable process.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
คำถามการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ	28
การมีส่วนร่วม	35
นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ	38
ข้อมูลทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	40
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68
3 วิธีดำเนินการวิจัย	87
ขอบเขตของการทำการวิจัย	87
วิธีดำเนินการวิจัย	89
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
ศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ	93
แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ	129

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	134
ความมุ่งหมายของการวิจัย	134
สรุปผล	134
อภิปรายผล	141
ข้อเสนอแนะ	142
 บรรณานุกรม	 144
 ภาคผนวก	 157
ภาคผนวก ก รายงานผู้ให้สัมภาษณ์	158
ภาคผนวก ข รายงานผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	171
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์	173
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 185

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม	6
2 อาณาเขตตำบลบางน้ำผึ้ง	44
3 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง	95
4 ชาวบ้านนำผัก และผลไม้มาขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	95
5 แผนที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	96
6 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์พระที่อยู่จำวัดบางน้ำผึ้ง	98
7 รถแห่ประเพณีสงกรานต์	99
8 ประเพณีสงกรานต์	99
9 การเล่นเกมของขวัญของเด็กที่มาเที่ยว	99
10 คุณมัทนา วาศุทธิ ปลุกต้นไม้	101
11 เจ้าหน้าที่เก็บขยะภายในสิ่งแวดล้อมโลกกำลังปลุกต้นไม้	101
12 ชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำศึกษาดูงานช่วยกันปลุกต้นไม้ บางน้ำผึ้งและนักศึกษาที่มา	101
13 ชาวชุมชนตลาดน้ำ บางน้ำผึ้งร่วมกันขุดลอกคูคลอง	102
14 เจ้าหน้าที่ดูแลตลาดน้ำกำลังเท	102
15 โครงการเที่ยวชีวภาพ	102
16 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการเช่ารถม้าชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	105
17 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	106
18 บ้านโฮมสเตย์ภายในตำบลบางน้ำผึ้ง	106
19 นักท่องเที่ยวพาเรือชมธรรมชาติ	108
20 ผู้ที่มาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งซื้อผลผลิตทางการเกษตร	109
21 ชาวบ้านในชุมชนบางน้ำผึ้งนำผลผลิตทางการเกษตรมาขายยังตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	110
22 ร้านหอยทอดขนมครก	111
23 ร้านเมี่ยงคำ	111
24 ร้านขายป๊อปน้ำชีวภาพ	112

25	แผงขายปุยหมักชีวภาพ	112
26	เวียนเทียนวันวิสาขบูชาภายในวัดบางน้ำผึ้งใน	113
27	มุมนิลปะเด็กมาระบายสี	113
28	นวดฝ่าเท้า	113
29	ผลิตภัณฑ์ไอทีอุปถัมภ์พระพร้าว	114
30	เวทีดนตรีในสวน	114
31	กิจกรรมพายเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง	115
32	ซั้งักยานชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง	115
33	ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดบางน้ำผึ้งนอก	116
34	โบสถ์เก่าวัดบางน้ำผึ้งนอก	116
35	เส้นทางการเดินทางไปตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	116
36	รถไฟฟ้า	117
37	นักท่องเที่ยวนั่งรถไฟฟ้ามหานคร	117
38	ผู้วิจัยสัมภาษณ์ร้านทำป้ายชื่อ	118
39	ป่าสมุนไพร	122
40	ป่าไม้	122
41	สวนค้นจาก	122
42	รูปหอมสมุนไพร	126
43	กระเป๋าคัดตบขวา	126
44	โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง	126
45	บางน้ำผึ้งแผนไทย- ลูกประคบ	126
46	กะลามะพร้าวและลูกตีนเป็ด	126
47	ลูกไม้และวัสดุธรรมชาติ	126
48	คาราที่วิวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	127
49	ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกร็ด	127
50	ผลิตภัณฑ์จากผ้าจากธรรมชาติ	127
51	กิจกรรมในวันสงกรานต์	130
52	นักท่องเที่ยวพายเรือชมวิถีชีวิต	130

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวของประเทศหนึ่งของโลก อันเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวที่อยู่ประมาณอันดับที่ 20 ของโลก และประมาณอันดับที่ 5 ของทวีปเอเชีย จากสถิติการท่องเที่ยว พ.ศ.2545 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศจำนวน 10,799,067 คนซึ่งเป็นอันดับที่ 18 ของโลก คิดเป็นอัตราเติบโตต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2544 ร้อยละ 7.33 มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยต่อคน 7.98 วัน และมีรายได้ จากนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศจำนวน 323,484 ล้านบาท ซึ่งเป็นอันดับที่ 17 ของโลก (World Tourism Organization. 1998-1999-2000-2001-2002) (จารุเชษฐ์ เรื่องสุวรรณ. 2547 : 1-2) สาเหตุสำคัญ ประการหนึ่งที่ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว คือแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สืบเนื่องมาจากการดำรงชีวิตทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีความหลากหลาย และเป็นที่น่าสนใจกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็นจำนวนมากอย่างไร ก็ตามผลตอบแทนจากรายได้กล่าวต้องแลกกับผลกระทบที่ตามมาจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว จนทำให้สภาพแวดล้อมท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม อีกทั้งวัฒนธรรมชนกลุ่มสลายทั้งนี้ เนื่องจากนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มุ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาความเจริญด้านกายภาพ โดยวัดผลความสำเร็จของประเทศจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติ แต่ขาดการ วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงส่งผลให้สิ่งแวดล้อมและสังคมเสื่อมโทรมในขณะที่ยอด การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาคงกล่าวเป็นการพัฒนา อย่างไม่ยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าขาดการจัดการสภาพแวดล้อม รวมทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิต ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว อันเป็นรูปลักษณะที่เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และองค์ประกอบสำคัญคือการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวประเภท วิธีชีวิตชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน เนื่องจากวิธีชีวิตชุมชน ถูกมองข้ามบริบทอันลุ่มลึกที่เป็นหลักความสัมพันธ์ในสังคมให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ แต่ในปัจจุบัน วิธีชีวิตชุมชนถูกใช้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม การแสดงทางวัฒนธรรม

เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินตรา ชุมชนที่ถูกชักจูงให้เห็นความสำคัญของเงินตราจากสื่อต่าง ๆ ก็ซึมซับรูปแบบการใช้เงินตราเข้ากับการดำรงชีวิต จนกระทั่งละทิ้งความสัมพันธ์เชิงสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนจะล่มสลายไป นอกจากนี้ยังพบว่าบางชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์น้อยมาก หรือไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรเลย แต่ผลประโยชน์กลับอยู่กับกลุ่มทุนนอกชุมชนมากกว่าการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก มีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาและการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มักส่งผลกระทบต่อด้านลบมากกว่าด้านบวก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบด้านลบให้น้อยลง ประกอบกับทิศทางการพัฒนาตามกระแสโลก ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ขึ้น (ศรีพร สมบุญธรรม. 2536 : 25) เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ถูกพิจารณา เพื่อฟื้นฟูสภาพทรัพยากรที่เสื่อมโทรม และป้องกันไม่ให้ทรัพยากรใหม่ๆ ต้องถูกทำลาย (บุญกร ภวจินดา. 2538 : 67) คำนี้จึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้วยความคิดหรือวิธีการที่ชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในระยะเวลาที่ยาวนานที่สุดและก่อผลกระทบน้อยที่สุด เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป (พรหมเมธนาถมทอง. 2539 : 29)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ถูกกล่าวขานถึงมากที่สุด คือ “Ecotourism หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ โดยมีสาเหตุมาจากแนวโน้ม 2 ประการมาบรรจบกัน คือแนวโน้มเกี่ยวกับ “การอนุรักษ์” และ “ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” (กิดดิวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. 2541 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Elizabeth Boo, 1991) มีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดระหว่างการอนุรักษ์และกระแสนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (ศรีพร สมบุญธรรม. 2536 : 32) โดยมีจุดมุ่งหมายเน้นไปที่การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมถึงการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ระหว่างประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวกับ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดกับการท่องเที่ยว และแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคตส่งผลให้ทิศทางการพัฒนาและนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ อารยธรรม ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น มีการรณรงค์และส่งเสริมให้นุรักษ์สิ่งดีงามของชุมชน ไม่ว่าจะเป็น

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนการเล่นพื้นบ้าน และการพัฒนา
บูรณะทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพ
ของชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว
ที่จะมาเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการรับรองแนวโน้มของการท่องเที่ยว
ในอนาคตที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

ตลาดน้ำ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย เป็นสิ่งที่แสดง
ถึงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่มีชีวิตผูกพันกับน้ำตลอดมา โดยเฉพาะ
การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยก็มักจะหาแหล่งน้ำตามลำคลองเป็นหลัก (สมัย สุทธิธรรม. 2539 : 1)
ในปัจจุบันชีวิตตามแม่น้ำลำคลองเริ่มจะหมดความสำคัญลงไปเนื่องจากการคมนาคมทางบก
มีความเจริญมากขึ้น และสะดวกสบายกว่าการสัญจรทางน้ำ ผู้คนหันมานิยมการซื้อขายกันบนบก
เพราะการขนส่งสินค้าต่างๆเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ รถไฟแทน เป็นเหตุทำให้บรรดาตลาดน้ำตลาด
แห่งการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันต่างก็ซบเซาลงและเลิกไปในที่สุด เช่นตลาดน้ำที่คลองมหานาค
และตลาดน้ำวังไทรซึ่งเคยเป็นตลาดใหญ่มีเรือเข้าออกมากมาย แต่แล้วเมื่อมีการตัดถนนเข้าไปสู่ชุมชน
สินค้าต่าง ๆ ก็ไปถึงประตูบ้าน บรรดาตลาดน้ำเหล่านั้นก็หมดความสำคัญลง แต่อย่างไรก็ตามการ
คมนาคมและการขนส่งทางน้ำก็ยังคงมีความสำคัญลงไปเสียทีเดียว เพราะประเทศไทยของเราเป็น
ประเทศที่ได้ชื่อว่ามีแม่น้ำลำคลองมาก ซึ่งหากจะรวมเอาความยาวของแม่น้ำลำคลองทั้งหมดก็จะได้
ประมาณ 5,900 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีคลองต่าง ๆ ที่ขุดขึ้นมาเพื่อการเดินเรือโดยเฉพาะ
ซึ่งมีอยู่หลายคลองด้วยกัน เช่น คลองแสนแสบ คลองภาษีเจริญ คลองมหาชัย คลองรังสิต
คลองประเวศน์ คลองลำโรง คลองเจ้าเจ็ด คลองพิพัฒน์ และคลองดำเนินสะดวก เป็นต้น

ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีที่แสดงถึงลักษณะของวัฒนธรรม
ความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ตลาดน้ำ (Floating Market) ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการค้าวิถีชีวิตที่เป็น
เอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นที่ไม่เหมือนใคร เป็นการดำเนินชีวิตแบบไทย ๆ ที่มีความผูกพันกับน้ำ
ตลอดมา ดังนั้นภาพชีวิตของตลาดน้ำในปัจจุบัน จึงเป็นภาพจำลองชีวิตของคนไทยในอดีตได้
เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวของชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมีกาจำหน่าย
อาหาร สินค้าที่ระลึกท้องถิ่น เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเป็นจำนวนมากก่อให้เกิด
การกระจายรายได้ (วันเพ็ญ แฉ่งตั้ง. 2546 : 2)

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอยู่ในตำบลบางผึ้ง เป็น 1 ใน 6 ตำบล อยู่ในเขตอำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมท่ามกลางความเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร
โดยมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระเจ้า
ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกอบัว และตำบลบางกระสอบ มีเนื้อที่รวม 11,819 ไร่ พื้นที่กว่าร้อยละ
85 ถูกโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาและยังคงความสมบูรณ์ตามรูปแบบสวนเกษตรดั้งเดิม ที่มีอยู่

เพียงผืนเดียวและเป็นผืนสุดท้ายที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด คำปลบางน้ำผึ้ง มีลักษณะปากทางเข้าแคบมากแต่เมื่อเข้าไปภายในชุมชนแล้วกลับมีอาณาเขตที่กว้างขวาง รูปร่างคล้ายกระเพาะหมู ตั้งอยู่ที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ซึ่งยังคงธรรมชาติที่งดงาม เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ก่อน พ.ศ. 2527 บริเวณนี้มีการทำการเกษตร เช่น สวนผลไม้จำพวก มะม่วง มะพร้าว แต่เนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดปัญหาน้ำท่วมทุกปี ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนอย่างมากเพราะผลผลิตเสียหายภายหลังจึงต้องเลิกทำการเกษตรไปจนกระทั่งใน พ.ศ. 2537 กรมโยธาธิการได้สร้างเขื่อนล้อมรอบตามนโยบายของรัฐบาลให้เป็นพื้นที่สีเขียว ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อนจึงได้รวมตัวกันหาข้อตกลงร่วมกับทางหน่วยงานของรัฐ และได้ผลสรุปว่าถ้าคนไหนต้องการขายที่ดินคืนแก่รัฐก็สามารถทำได้ แต่หากไม่ประสงค์จะขายที่ดินคืนก็สามารถอาศัยอยู่ในที่ดินเดิมได้เมื่อได้ข้อสรุปเป็นที่น่าพอใจของทั้ง 2 ฝ่ายแล้วชาวบ้านจึงทำการเพาะปลูกกันต่อไป และทางองค์การบริหารส่วนชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องที่ดินทำกินโดยการขอที่ดินจากชาวบ้านที่มีที่ดินมาก มาให้เกษตรกรที่มีฐานะยากจน แต่เนื่อง จากมีผู้คนหันมาทำการเพาะปลูกกันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดภาวะผลผลิตดินตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนตกต่ำลงไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งจึงร่วมกับชาวบ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในบริเวณพื้นที่กระเพาะหมูจัดทำเวทีประชาคมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา (องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. 2549 :2)

จากการดำเนินงานของบุคคลในการส่งเสริมความก้าวหน้าของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบางน้ำผึ้งในด้านการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

คำถามการวิจัย

2. ประชาชนในชุมชนมีแนวทางการพัฒนาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการอย่างไรและมีกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอุปสรรค ปัญหาอย่างไร และการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเป็นแนวทางการจัดการ การบริการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
3. ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปวางแผน พัฒนา และส่งเสริมชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นไปแบบมีส่วนร่วม
4. ผลการศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำไปแนะนำชุมชนตลาดน้ำที่จะจัดตั้งตลาดน้ำแหล่งใหม่ ๆ

นิยามศัพท์

การจัดการ หมายถึง กระบวนการหาแนวทางในการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง หมายถึง พื้นที่ชุมชนเพื่อขายของต่าง ๆ ทางน้ำ ในบริเวณตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนให้ความร่วมมือในการร่วมกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือและความเปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปเยี่ยมยังต่างถิ่น ที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยตามปกติ ด้วยเหตุผลเพื่อก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน บันเทิงเริมรมย์ และเป็นการพักผ่อนหย่อนใจอย่างหนึ่ง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ อาทิเช่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต ชาวชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

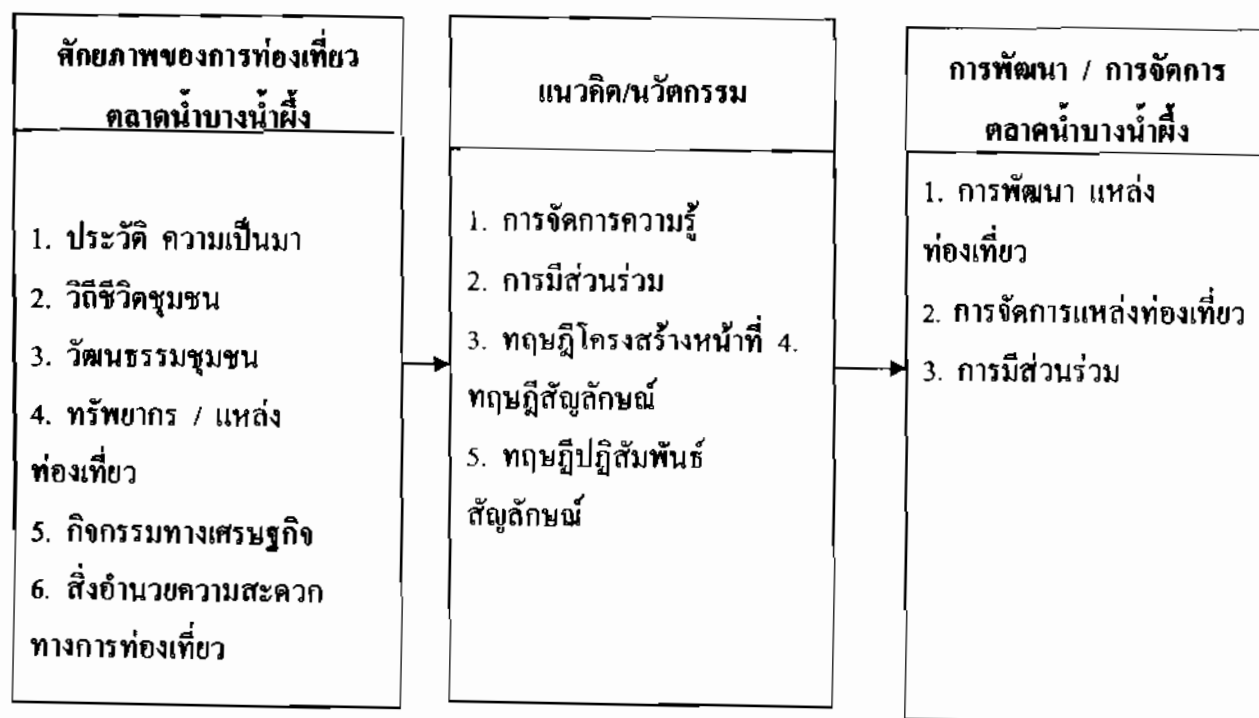

การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการส่วนต่าง ๆ ขององค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ แหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว เพื่อจัดการให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยการจัดการ การวางแผน การชักนำ หรือการเป็นผู้นำ ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจ และบริการต่าง ๆ ใ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพประกอบ 1 คือไปนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ
3. การมีส่วนร่วม
4. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ
5. ข้อมูลทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
6. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 ทฤษฎีหลัก
 - 6.1.1 ทฤษฎีการจัดการความรู้
 - 6.1.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่
 - 6.2 ทฤษฎีเสริม
 - 6.2.1 ทฤษฎีสัญลักษณ์
 - 6.2.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 14) ได้ให้ความหมายว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นทั้งยังมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

เนื่องจากประเทศไทยเป็นชาติที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่บรรพกาลซึ่งเป็นมรดก และเป็นสมบัติล้ำค่าที่แสดงถึงความเป็นไทย ที่แตกต่างจากชาติอื่น

มงคล นาฎกระสูตร (2548 : 33-35) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ มาสนับสนุนแนวคิดของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า การปะทะสังสรรค์จะต้องเกิดขึ้นระหว่าง บุคคลสองฝ่ายที่สามารถเข้าสู่สัญลักษณ์เหล่านั้น และที่สำคัญที่สุดคือบุคคลจะนำความหมายทางสังคม มาใช้ตอบสนองสัญลักษณ์นั้นด้วย เช่น พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ เมื่อชาวพุทธ เห็นต้องกราบไหว้ และธงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย เราจึงร่วมใจยินดีเคารพ ธงชาติเพื่อความภาคภูมิใจในเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทยทุกครั้งเมื่อเชิญธงขึ้นสู่ ยอดเสา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บุคคลชอบที่จะเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้ากับ ชีวิตประจำวันที่ตนเองเป็นผู้กระทำ หรือเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งอธิบายได้ว่า โบราณวัตถุ โบราณสถานของไทย ถือเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาในสัญลักษณ์ ในฐานะเป็นมรดกของชาวไทยทุกคน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้ จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความ ซาบซึ้งจริงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ต่อบุคคล วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น ให้น้อยที่สุดในขณะที่เดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของ วัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ และการจ้างงาน อันนำมาซึ่ง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สมบัติ กาญจนกิจ (2541 : 31) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรม นันทนาการที่บุคคลและชุมชนให้ความสนใจ และนิยมเลือกช่วงเวลาว่าง หรือเวลาอิสระมากที่สุด ประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบที่น่าสนใจ หรือเรื่อง สิ่งดึงดูดความสนใจที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม มีดังนี้

กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมที่ส่งเสริมทางวัฒนธรรม เป็นสิ่ง ที่ถ่ายทอดการแสดงออกทางวัฒนธรรม และอารยธรรมทางมวลมนุษยชนกลุ่มต่าง ๆ พอดีแบ่งออกได้ เป็น งานเทศกาล ศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี ประเพณี และชีวิตพื้นบ้าน ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความ สนใจ คือ

1. เทศกาล นักท่องเที่ยว สนใจเทศกาลต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น เล่นเกมส์

เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แห่บั้งไฟ ปีใหม่ งานฉลองมาร์ติกราส์ ในกรุงนิวออร์ลีอัน เทศกาลออกโตเบอร์เฟสท์ในมิวนิค เทศกาลคริสต์มาสของชาวคริสต์ เทศกาลไหว้พระจันทร์ ของชาวจีน เป็นต้น

2. ศิลปะ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปะ เช่น ภาพวาด รูปปั้น แกะสลัก ภาพเขียน สถาปัตยกรรม หรือแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรม โดยจัดเป็นเทศกาล เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น ในยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย เช่น เทศกาลศิลปะเอดิน เบอระในสกอตแลนด์ เทศกาลดนตรี ในนครเวนิส สัปดาห์แห่งศิลปหัตถกรรมศิลปะอาชีพ เป็นต้น

3. งานหัตถกรรม เช่น งานหัตถกรรมของชาวเขา ชาวเกาะ เป็นการปั้นดินเผาของ ชาวมอญ งานแกะสลัก เครื่องเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเงิน เครื่องประดับ อัญมณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ ประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลก เพราะมีช่างหัตถกรรมที่มีความละเอียดอ่อน วิจิตรพิสดาร ดังนั้น งานด้านหัตถกรรม จึงเป็นกิจกรรมวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่สำคัญ ประเภทหนึ่ง

4. ดนตรีและการเต้นรำ เช่น การฟ้อนรำ และรำวงแบบของไทย การเต้นแบบ โปลิเนเซียน ของฮาวาย การเต้นบัลเลต์ โอเปร่า เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนานาชาติ เป็นต้น

5. ประเพณีและชีวิตพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและในประเทศ มีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นหรืออาจเรียกว่า ประเพณีและชีวิต พื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานครในอดีตเคยมีคูคลองมากมาย การคมนาคมก็ต้องสัญจร โดยทางน้ำ นักท่องเที่ยวจึงสนใจชีวิตชาวบ้านริมคลอง หรือสนใจวิถีชีวิตการแต่งกายของชาวเขา ชาวเล ชาวเกาะ ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน

6. ภาษา นักท่องเที่ยวมีความสนใจจุดหมายปลายทางว่า ประเทศนั้นสามารถสื่อสาร ความเข้าใจกันได้ดีหรือไม่ ดังนั้น ภาษากลาง เช่น ภาษาอังกฤษ จีน สเปน และญี่ปุ่น จึงมีบทบาท สำคัญ และเป็นตัวแปรในการเลือกจุดหมายปลายทางด้วย นอกเหนือจากความมั่นคงและความ ปลอดภัย

7. สิ่งดึงดูดใจทางศาสนา ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นับเป็น 10-100 ล้านคน เดินทางไปยังสถานที่สำคัญทางศาสนาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะต้องการมีโอกาสชม สัมผัสกับสถานที่ที่สำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นเผยแพร่ทางศาสนา หรือเป็นต้นกำเนิดของศาสนาต่าง ๆ เช่น เมืองเมกกะ เป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลาม เมืองเยรูซาเลมของศาสนายิว และศาสนาคริสต์ ที่กรุงวาติกัน เช่นเดียวกับประเทศไทย เพราะเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา มากกว่าที่อื่นใดในโลกในปัจจุบัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้เลือกที่จะใช้เวลาว่างขณะท่องเที่ยว ณ ประเทศจุดหมายปลายทาง เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ อาราม หรือมอสค์ (สุเหร่า) เพื่อการศึกษาเรียนรู้ เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเองชอบและศรัทธาด้วย

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งครึ่งใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ในขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ และการจ้างงาน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเองต่อไป

1. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550 : 28) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า

1. เพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบด้วยการเรียนรู้ การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ ความงดงามของวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น
3. เพื่อศึกษาเรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
4. เพื่อศึกษารูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีต ประเพณี

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น โดยมีปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม 4 ประการ คือ

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาให้คงไว้ถึงคุณภาพ สิ่งแวดล้อมและคุณค่าของวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุดแต่ขณะเดียวกัน ก็ต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเพียงพอพร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

2. ประเภทของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550 : 29) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ 5 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism)
2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism)

3. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

เสรี วังสไพจิตร (2533 : 189-214) สรุปความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ และลดปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศ โดยนำเงินตราต่างประเทศซึ่งมาจากการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้า บริการด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Tourist Expenditure) เข้าสู่ประเทศเช่นเดียวกับการส่งสินค้าออก และจากรายได้นี้ สามารถนำไปทดแทนค่าใช้จ่ายในการนำสินค้าซึ่งผลิตเองไม่ได้ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศเข้ามาจากต่างประเทศ รวมทั้งนำไปช่วยในการชำระเงินกู้จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ

2. การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากประกอบด้วยธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมาก รายรับจากการท่องเที่ยวจึงกระจายสู่ประชาชนอย่างรวดเร็ว ทั้งระบบเศรษฐกิจทำให้เกิดการหมุนเวียนการใช้จ่ายภายในประเทศ และส่งเสริมการลงทุนเพื่อการสร้างปัจจัยพื้นฐาน รวมถึงปัจจัยเสริมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องจ่ายภาษีต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ภาษีเมื่อซื้อสินค้าและบริการ ภาษีศุลกากร ค่าธรรมเนียมการประทับตราหนังสือเดินทาง ส่วนภาษีที่ธุรกิจท่องเที่ยวต้องจ่าย เช่น ค่าธรรมเนียมโรงแรม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายอาหาร สุราและเครื่องดื่ม ซึ่งสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ได้ศึกษาพบว่า ธุรกิจโรงแรมเสียภาษีเฉลี่ยแห่งละ 9.20 ล้านบาทต่อปี และเสียภาษีการค้าแห่งละ 30 ล้านบาทต่อปี ส่วนบริษัทนำเที่ยวเสียภาษีเฉลี่ยรายละ 3 ล้านบาทต่อปี

4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพ ทั้งแรงงานทั่วไป (Unskill) และแรงงานที่มีความชำนาญ (Skill) โดยในปี พ.ศ. 2535 เกิดการจ้างงานในระบบท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากถึง 1,114,000 บาท จำแนกเป็นแรงงานทางตรง 757,520 บาท และแรงงานทางอ้อม 356,480 ล้านคน

5. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัด (Limitless Boundary Industry) ไม่มีปัญหาเรื่องการกำหนดโควตาการจำหน่าย กล่าวคือ การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แล้วแต่ความสามารถในการใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และสภาพของแต่ละประเทศเอง

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ จะทำให้แต่ละประเทศมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดรายได้ เงินตราต่างประเทศ อีกทั้งทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ เกิดการสร้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 31) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการ ที่บุคคลและชุมชนให้ความสนใจและนิยมเลือกในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระมากที่สุดประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบที่ น่าสนใจหรือเรียกว่า สิ่งดึงดูด ความสนใจ ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมทางวัฒนธรรม เป็นการถ่ายทอดการแสดงออกทางวัฒนธรรมและอารยธรรมทางมวลมนุษยศาสตร์กลุ่มต่าง ๆ แบ่งได้เป็น งานเทศกาล ศิลปะ หัตถกรรม คนตรี ประเพณี และชีวิตพื้นบ้าน

1.1 เทศกาล นักท่องเที่ยวสนใจเทศกาลต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น เล่นเกมส์ เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แห่บั้งไฟ ปีใหม่ งานฉลองมาร์ติกราส์ ในกรุงนิวยอร์ก เทศกาล ออกโตเบอร์เฟส ในมิวนิค เทศกาลคริสต์มาสของชาวคริสต์ เทศกาลไหว้พระจันทร์ของชาวจีน เป็นต้น

1.2 ศิลปะ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมศิลปะ เช่น ภาพวาด รูปปั้น แกะสลัก ภาพเขียน สถาปัตยกรรม หรือแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรม โดยจัดเป็นเทศกาลเพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น ในยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย เช่น เทศกาลศิลปะ เอดินเบอร์ระ ในสกอตแลนด์ เทศกาลคนตรี ในนครเวียนนา สัปดาห์แห่งศิลปหัตถกรรม ศิลปอาชีพ เป็นต้น

1.3 งานหัตถกรรม เช่น งานหัตถกรรมของชาวเขาชาวเกาะเป็นพื้นดินเผาของชาวมอญงานแกะสลัก เครื่องเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเงิน เครื่องประดับ อัญมณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงไปทั่วโลกเพราะมีช่างหัตถกรรมที่มีความละเอียดอ่อน วิจิตรพิสดาร ดังนั้นงานด้านหัตถกรรมจึงเป็นกิจกรรมวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่สำคัญประเภทหนึ่ง

1.4 คนตรีและการเดินรำ เช่นการฟ้อนรำ และรำวงแบบของไทย การเดินแบบโปลิเนเซียนของฮาวาย การเดินบัลเลต์ โอเปร่า เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนานาชาติ เป็นต้น

1.5 ประเพณีและชีวิตพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและในประเทศ มีความสนใจเป็นพิเศษ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นหรืออาจเรียกว่า ประเพณีและชีวิตพื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานครในอดีตเคยมีลูกตองมากมาย การคมนาคมก็ต้องสัญจรโดย ทางน้ำ นักท่องเที่ยวจึงสนใจชีวิตชาวบ้านริมคลอง หรือสนใจวิถีชีวิต การแต่งกายของชาวเขา ชาวเล ชาวเกาะ ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน

1.6 ภาษา นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจจุดหมายปลายทางว่าประเทศนั้นสามารถสื่อสารความเข้าใจกันได้หรือไม่ ดังนั้นภาษากลาง เช่น ภาษาอังกฤษ จีน สเปน และ ญี่ปุ่น จึงมีบทบาทสำคัญและเป็นตัวแปรในการเลือกจุดหมายปลายทางด้วย นอกเหนือจากเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัย

2. สิ่งดึงดูดใจทางศาสนา ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นับเป็น 10-100 ล้านคน เดินทางไปยังสถานที่สำคัญทางศาสนาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะต้องการมีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่สำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นเผยแพร่ทางศาสนา หรือเป็นต้นกำเนิดของศาสนาต่าง ๆ เช่น เมืองเมกกะ เป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลาม เมืองเยรูซาเลมของศาสนาฮิว และศาสนาคริสต์ ที่กรุงวาติกัน เช่นเดียวกับประเทศไทย เพราะเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนามากกว่าที่อื่นใดในโลกในปัจจุบัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้เลือกที่จะใช้เวลาว่างขณะท่องเที่ยว ณ ประเทศจุดหมายปลายทาง เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ อาราม หรือ มอสก์ (สุเหร่า) เพื่อการศึกษาเรียนรู้ เปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเองชอบและศรัทธาด้วย (รติกา อังกูร และคณะ. 2545 : 85) จากการศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของ จังหวัดต่างๆ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความวิจิตรอลังการ และแตกต่างจากชาติอื่นๆ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และการเที่ยว ชมความงดงามของศิลปหัตถกรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างไรก็ตามแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านบวกต่อเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมายังพบว่า แต่ละจังหวัดมีปัญหาสำคัญ ซึ่งเป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วนที่คล้ายคลึงกัน หากแต่มีความละเอียดอ่อนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีลักษณะเฉพาะทั้งในวิถีการดำเนินชีวิต และลักษณะทางสังคมที่ต่างกันปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นได้แก่ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจัดตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหาด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ในชุมชนปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีและการลดคุณค่าดั้งเดิมของ

4. องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 51) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resources) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำน้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย บึง หนอง คลอง) เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็น สวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด อุทยานนกน้ำ เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Tourism Resources) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Tourism Resources) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวังศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (Cultural and Rural Way of Life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่าง ๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือ ประเพณีถือศีลอด งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้นนอกจากนี้ ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่

ในท้องถิ่น และวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้างรวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation Attraction)

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นรมย์ บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2544 : ข) จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่า ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวรวม 2,644 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 1,200 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนา 1,039 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม 405 แห่ง การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือ กิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ เป็นการให้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในนั้น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยวทำได้ 2 วิธี คือ

1. การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตน สรุปว่า การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กัน และมีรายละเอียดดังนี้

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภท คือ

1.1 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Visitor)

1.2 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน (International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน

1.3 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ค้างคืน (International Excursionist)

1.4 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Visitor)

1.5 นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tour's) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไปค้างคืนนอกที่พักอาศัยปัจจุบันแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน

1.6 นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ค้างคืน (Domestic Excursionist)

2. การตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของคน แล้วใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดท่องเที่ยวอาจทำได้ 2 วิธี คือ การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

3. การขนส่ง หมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะ ประเภทต่างๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการและกลับสู่ภูมิลำเนา โดยการขนส่ง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ และการขนส่งทางเครื่องบิน

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็นประเภท คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน และทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสรรพสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกสบาย และปลอดภัยจากที่กล่าวมาข้างต้น ระบบองค์ประกอบการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้น ความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจึงแตกต่างกัน นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มด้วย ปัจจุบันจึงมีการจัดการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม คือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือ Culture Tourism เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสและศึกษา เรียนรู้วัฒนธรรม และอารยธรรมของมนุษย์ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีในท้องถิ่น โดยการจัดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) สามารถสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมได้ดังนี้

5.1 เน้นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น ของชุมชน หรือ สังคมของแหล่งท่องเที่ยวที่วนั้น ๆ ไม่ว่าจะวัฒนธรรมนั้นจะมีมาแต่ดั้งเดิมหรือรับเข้ามาใหม่ก็ตาม

5.2 จุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น

5.3 เป็นการท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้ของเขตการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) คือ ท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และสงวนรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและเพิ่มพูนคุณภาพประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมมาสู่ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไว้หลายลักษณะซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

เมืองท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Archeological, Historical, and Cultural Sites) นั้นหมายถึงเมืองที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ อาคารทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเมืองหรือ ย่านอาคารสำคัญทางศาสนา เช่น โบสถ์ วัด มัสยิด สุเหร่าเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของโลก ตัวอย่างของแหล่ง ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้แก่ Stonehenge, Weatern Abbay, Tower of London ในประเทศอังกฤษ อารยธรรม อียิปต์ กรีก โรมัน ชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน, Alhambra ในประเทศสเปน, Versailles Palace ในประเทศฝรั่งเศส, Zimbabwe Ruins ในอเมริกาใต้, อารยธรรม Moenjodaro and Harrappa ,Taj Mahal ในประเทศอินเดีย, แหล่งประวัติศาสตร์ในเอเชียใต้ เช่น นครวัด พระราชวังปักกิ่ง เมืองนาราเมืองเกียวโต รวมถึงเมืองต่าง ๆ ที่ได้รับการระบุถึงโดยองค์กร The United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) ว่าเป็นมรดกของโลก (Edward Inskeep. 1991 : 80-85)

แอกเวสต์ อินทิฟ (Edward Inskeep. 1991 : 80-85) กล่าวว่า การท่องเที่ยว ในเมืองประวัติศาสตร์ คือรูปแบบ การท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีความนิยมสูง ในปัจจุบัน นอกจากเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเหล่านี้จะได้รับการวางแผนในด้านอนุรักษ์ทาง ประวัติศาสตร์แล้วยังมีการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการ เทศกาลการจัดแสดงแสงสีเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยวสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจท่องเที่ยว ในเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ได้แก่รูปแบบทางวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Distinctive Cultural Patterns)รวมไปถึงธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย ระเบียบแบบแผนในการ ดำรงชีวิต ศาสนา การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ มาก อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับเป็นพิเศษ

2. ความสนใจในศิลปะท้องถิ่น (Arts and Handicrafts) เช่น ดนตรี การละเล่น การฟ้อนรำ และศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น เช่น ภาพวาด ประติมากรรม เครื่องใช้ เมืองที่ได้รับ

การพัฒนา เป็นศูนย์กลางทางศิลปะ มีจุดมุ่งหมายลำดับแรกคือตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวและ
ผลตอบแทน ทางรายได้ต่อศิลปินในท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วรูปแบบทางสถาปัตยกรรมก็เป็น สิ่ง
ดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวที่สำคัญ

3. ความสนใจต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Interesting Economic Activities)

จากการสำรวจความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวพบว่า การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ที่ประสบความสำเร็จมีผลจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตัวอย่างเช่น
การแสดงช้างในป่าเขตร้อนชื้น เทศกาลล่าสัตว์ งานแสดงสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิค
ในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การเที่ยวชม อุทยานธรรมชาติ ตลาดชุมชนได้รับความ
ความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก และเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในโปรแกรม การท่องเที่ยวของ
บริษัทนำเที่ยวทั่วไป

4. ความสนใจต่อเมืองและชุมชน (Interesting Urban Area) ความแตกต่าง

ของเมืองและชนบท อาคารบ้านเรือน ความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง ย่านศูนย์กลาง เมือง ร้านค้า
ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธารณะ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยว
ชอบการเรียนรู้ ศึกษาและซึมซับความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยวที่เดินทางไปตามถนนสายสำคัญ
ภายในเมืองผ่านสถานที่สำคัญ หรือเลือกเดินชมเมืองโดยใช้ทางเดินเท้าสาธารณะที่สามารถเลือก
หยุดชมสถานที่ต่าง ๆ ได้เองเมืองท่องเที่ยวบางแห่งยังได้จัดกิจกรรมกลางแจ้งขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจ
ของนักท่องเที่ยว ซึ่งการแสดงเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเสมอ

5. สถานที่จัดแสดงรูปแบบทางวัฒนธรรม (Museums and Other Cultural

Facilities) ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์คือสามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม ชาติ
พันธุ์วิทยา งานศิลปะท้องถิ่น แม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
วัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์นั้นเพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนในเมือง และดึงดูดนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติ ตัวอย่างของพิพิธภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักในระดับโลกได้แก่ Metropolitan
Museum ในเมืองนิวยอร์ก The Smithsonian Complex of Museums ในเมืองวอชิงตันดีซี The British
Museum ในกรุงลอนดอน The Louve ในกรุงปารีส นอกจากจะจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
แล้วบางแห่งจัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย นำเสนอเรื่องราวโดยวิธีการต่างๆ จัดกิจกรรมในวาระพิเศษ
ศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์แสดงศิลปป้าันค้าศิลปะโบราณ ก็ได้รับความนิยม
จากนักท่องเที่ยว

6. ประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น (Cultural Festivals) ความเชื่อ ค่านิยม

ในท้องถิ่น หรืออิทธิพลทางศาสนา เช่น งาน Carnival in Rio der Janero, Mardi Gras in New
Orleans, Pera Hera in Kandy พิธีกรรมในหมู่บ้านประเทศศรีลังกา เทศกาลดนตรีในยุโรป

The Aloha Week Festival in Hawaii ประเพณีและเทศกาลเหล่านี้ทำให้เกิดฤดูกาลท่องเที่ยว จากความนิยมของนักท่องเที่ยว

7. ความเป็นมิตรของผู้คนในท้องถิ่น (Friendliness of Residents) อาจไม่ใช่ สิ่งดึงดูดใจ หลักของการท่องเที่ยว แต่ความเป็นมิตร น้ำใจ ความซื่อสัตย์ ของคนในท้องถิ่น ช่วยสร้างบรรยากาศและความประทับใจที่ดีแก่นักท่องเที่ยวในเมืองท่องเที่ยวนั้น

วิวัฒน์ชัย บุญภักดี (2528 : 23) กล่าวไว้ว่า แนวคิดการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ได้ เริ่มต้นจากวัด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์ กลางของสังคม เมื่อมีงานทำบุญในรอบ 12 เดือน พุทธศาสนิกชน จะมาร่วมกันทำบุญที่วัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดใจประชาชนในเดินทางมาเที่ยวงาน คือ มหรสพ และการเล่นพื้นบ้านที่สนุกสนาน เพราะศิลปวัฒนธรรมประเพณีแต่ละแห่งแตกต่างกัน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในต่างถิ่นปรารถนาที่จะเดินทางไปศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อเสร็จจากฤดูเก็บเกี่ยว

จรรยา คำทิพย์ (2534 : 34) ได้อ้างถึงแนวคิดทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของมิด มา สันับสนุนแนวคิดทฤษฎี ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า การปะทะสังสรรค์ จะต้องเกิดขึ้น ระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ เหล่านั้น และที่สำคัญที่สุดคือ บุคคลจะนำ ความหมายทางสังคม ใช้อธิบายสัญลักษณ์นั้น เช่น พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ เมื่อชาวพุทธเห็นต้องกราบไหว้ และธงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย เราจึง ร่วมใจ ยินตรงเคารพธงชาติเพื่อความภาคภูมิใจในเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทย ทุกครั้ง เมื่อเจริญขึ้นสู่ยอดเสาเป็นต้น อย่างไรก็ตามบุคคลชอบที่จะเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้ากับชีวิตประจำวันที่ตนเองเป็นผู้กระทำ หรือเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นซึ่งอธิบายได้ว่า โบราณวัตถุ โบราณสถานของไทยถือเป็นสัญลักษณ์ ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษสร้างขึ้นเมื่อเราพบเห็นจะเกิดความรู้สึกซาบซึ้งประทับใจ และภาคภูมิใจในสัญลักษณ์ ในฐานะเป็นมรดกของชาวไทยทุกคน

เสกสรรค์ ขงวณิชย์ (2536 : 12) ยังได้อธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีไว้อย่างน่าสนใจว่า เมื่อมนุษย์มีโอกาสท่องเที่ยวไปมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้รักบ้านรักเมืองของตนเองมากยิ่งขึ้น หมายความว่า เมื่อมนุษย์ยังได้เห็นอะไรด้วยตนเองก็ยิ่งประจักษ์ในคุณค่าของเผ่าพันธุ์ ตนเอง และยิ่ง พยายามรักษาวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ตนเองหรือรักษาวัฒนธรรมของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็น ได้จากทุกวันนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะภาคเอกชนได้มี บริษัทนำเที่ยวเกิดขึ้นอย่างมากมาย เพื่อให้บริการนำเที่ยวทุกรูปแบบทั้งภายในประเทศและระหว่าง ประเทศ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปศึกษาถึงวิถีชีวิตซึ่งกันและกัน

1. ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้หลายลักษณะ นำเสนอได้ดังนี้

พระยาอนุมานราชชน (สุชาดา รัตนภูมิพงษ์. 2546 : 7 ; อ้างอิงมาจากพระยาอนุมานราชชน. 2532) อธิบายว่า “วัฒนธรรม” คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือสร้างขึ้น และรักษาไว้เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม มีการถ่ายทอด เรียนรู้ สืบต่อกันมา หมายรวมถึงความรู้สึก หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมที่ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน

พระเทพเวที (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2532 : 26 ; อ้างอิงมาจาก พระเทพเวที. ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายว่าวัฒนธรรม คือ ผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามของสังคมนั้น ๆ ได้ทำไว้หรือได้สั่งสมมาจนถึงปัจจุบัน

งามพิศ สัตย์สงวน (พระมหาสุพรรณ พิจารโชติ. 2541 : 6 ; อ้างอิงมาจาก งามพิศ สัตย์สงวน. ม.ป.ป.) ได้สรุปเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่ได้มาจากรากฐานความเป็นจริง เกี่ยวกับมนุษย์นั่นก็คือ พฤติกรรมของมนุษย์และผลผลิตที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ วัฒนธรรมมิใช่ปัจจัยที่อิสระจากมนุษย์ แม้ว่าจะถูกศึกษาเหมือนเป็นตัวของตัวเอง หรือมีชีวิตจิตใจ เพราะวัฒนธรรมเป็นผลมาจากการสร้างของมนุษย์ที่อยู่อาศัยวัฒนธรรมเป็นผลหรือระบบการจัดระเบียบพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งรวมถึงค่านิยม ความคิดที่มีความสำคัญในสังคม วัฒนธรรมกำหนด สถานการณ์ จุดมุ่งหมาย ทักษะคติ คุณค่า ความเชื่อรวมทั้งกำหนดพฤติกรรมสำหรับปัจเจกบุคคล วัฒนธรรมมีอำนาจควบคุมคนโดยตรงและยังเข้าควบคุมปัจเจกบุคคลอย่างมากด้วย

สุพัศรา สุภาพ (2518 : 119) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ”

ในส่วนของนักวิชาการต่างประเทศ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

อริสโตเติล (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2528 : 33 ; อ้างอิงมาจาก Aristotle. n.d.)

นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animals) ซึ่งมีความหมายถึงว่า มนุษย์จำเป็นต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ในสังคม ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยอิสระตามลำพัง แต่เพียงผู้เดียวได้ ในการที่มนุษย์มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมนุษย์ย่อมต้องมีการติดต่อสังสรรค์ เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอยู่ ตามตำแหน่งและหน้าที่ที่แต่ละบุคคลมีอยู่ในด้านต่าง ๆ เป็นพฤติกรรม

หรือกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา ปังจัยหรือเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสังสรรค์หรือดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน คือสิ่งที่เราเรียกกันว่า “วัฒนธรรม” นั่นเอง

ไทเลอร์ (Tylor. 1924 : 255-257) ผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของสาขาวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรมได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายถึง ผลรวมของบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี อุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่มนุษย์แสดงออกในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม”

โรเจอร์ Rogers. 1976 : 198-199) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน สรุปความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อ ๆ มา”

จากความหมายของวัฒนธรรมของนักวิชาการหลายคน อาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึงบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม นำมาใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมศึกษาและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นใหม่ รวมทั้งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ

2. ลักษณะของวัฒนธรรม

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528 : 36) ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะถือว่าเป็นวัฒนธรรมในสังคมต่าง ๆ ได้นั้น จะต้องมิตลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมต้องเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man Made) ลักษณะประการนี้หมายถึงว่าวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แล้วในสังคม หรือในสภาพธรรมชาติ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาได้ วัฒนธรรมที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาจะอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แต่จะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม เพราะมนุษย์เมื่อสร้างขึ้นไว้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม นักวิชาการบางท่านเรียกลักษณะดังกล่าวว่าเป็นลักษณะเหนืออินทรีย์หรือนอกเหนือระบบการควบคุมโดยธรรมชาติ

2. วัฒนธรรมต้องมีการยอมรับร่วมกัน (Culture is Shared) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างและกำหนดความหมายหรือหน้าที่เอาไว้แล้ว จะถือว่าเป็นวัฒนธรรมได้ก็ต่อเมื่อได้รับการยอมรับหรือเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคม ไม่ใช่ยอมรับปฏิบัติกันเพียงไม่กี่คน

3. วัฒนธรรมต้องมีการเรียนรู้ (Culture is Learned) บุคคลจะรู้จักวัฒนธรรมหรือปฏิบัติตามวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้โดยการศึกษาเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นความรู้ที่เกิดจากสัญชาตญาณ (Instinct) พฤติกรรมต่าง ที่บุคคลใช้ในสังคม ไม่ว่าจะป็นมารยาท กิริยาอาการต่าง ๆ ตลอดจนการพูดจาทักทาย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้นการเรียนรู้เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกันสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

4. วัฒนธรรมต้องมีการถ่ายทอด (Culture is Transmitted) เนื่องจากวัฒนธรรมจะต้องดำรงอยู่คู่กับสังคมมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงมีวิธีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นหลัง ๆ หรือสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมด้วยวิธีการที่ต่างกันทั้งทางตรงและทางอ้อม การอบรมสั่งสอน หรือการเรียนรู้จากครอบครัว จากโรงเรียน จากเพื่อนเล่นหรือคนรู้จักเป็นการถ่ายทอดโดยตรง การเรียนรู้จากการสังเกต จากประสบการณ์ การแพร่กระจายเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยทางอ้อม วัฒนธรรมที่ไม่มีการถ่ายทอดเราเรียกว่า “วัฒนธรรมที่ตายแล้ว ได้แก่ วัฒนธรรมในสมัยประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

5. วัฒนธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลง (Culture is Changed) รูปแบบของวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมต่าง ๆ ไม่ใช่สิ่งที่คงที่เสมอไป อาจเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคมที่เปลี่ยนไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมอาจถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสาเหตุอื่น รูปแบบของวัฒนธรรมหนึ่งที่เคยใช้ได้อย่างผลดีในขณะหนึ่ง อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ เช่น การควบคุมในสังคมขนาดเล็กใช้วิถีประชาและกฎศีลธรรม แต่พอสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น วิธีการควบคุมก็ต้องเปลี่ยนเป็นใช้กฎหมายเข้ามาแทนที่วิถีประชาและกฎศีลธรรม เป็นต้น

3. ประเภทวัฒนธรรม วิลเลียม เอฟ. โอกเบิร์น.(William F. Ogburn) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรม ออกไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัด หรือรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสที่มีอยู่ วัฒนธรรมประเภทนี้จะพบได้ทั่ว ๆ ไป เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์การศึกษา ถนนหนทาง รูปแบบของการแต่งกาย พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ภายในยากแก่การรับรู้หรือเข้าใจได้ วัฒนธรรมประเภทนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความนึกคิด อารมณ์ ค่านิยม ทักษะคติ แนวความคิดหรืออุดมการณ์ต่าง ๆ ของบุคคล การจะทราบว่าบุคคลมีวัฒนธรรมในลักษณะดังกล่าวเช่นไรก็ต้องเมื่อมีสิ่งเร้าเข้าไปกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรม ได้คอบออกมา เช่น คำพูด ลักษณะสีหน้าหรือริยาท่าทางที่พอจะช่วยให้เราคาดคะเน อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลผู้นั้นได้ หรือการถ่ายทอดแนวความคิดออกมาในรูปของบทความ คำประพันธ์แบบร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง ตลอดจนคำขวัญที่ขี้ฉ้อมันอยู่ก็จะช่วยให้เราทราบแนวความคิดหรืออุดมการณ์ของบุคคลผู้นั้นได้ แต่ถ้าหากบุคคลไม่ยอมแสดงพฤติกรรมอะไรคอบได้ออกมา หรือแกล้งแสดงลักษณะที่ไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงออกมาย่อมเป็นการยากที่จะทำความเข้าใจหรือทราบได้ว่าเขามีความรู้สึกนึกคิดเช่นไร ต้องอาศัยการสังเกตที่ละเอียดและระมัดระวังอย่างรอบคอบจึงจะเข้าใจได้

4. ความสำคัญของวัฒนธรรม

สุพิศวง ธรรมนันทา (2532 : 6-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมแสดงถึงอัจฉริยภาพของมนุษย์เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

- 1.1 วัฒนธรรมเป็นการปรับใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์
- 1.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงว่ามนุษย์มีความสามารถเหนือกว่าสัตว์ประเภทอื่นในการดำรงชีวิตในโลกนี้
- 1.3 วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์
- 1.4 วัฒนธรรมกำหนดค่านิยมของพฤติกรรม และรูปแบบของสถาบันของสังคม

1.5 วัฒนธรรมเป็นสิ่งควบคุมสังคม มีการกำหนดบทลงโทษเพื่อควบคุมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนด

1.6 วัฒนธรรมทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และความมั่นคงในสังคม

2. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงความเหนือ และความต่างของมนุษย์

2.1 วัฒนธรรมเป็นเครื่องหล่อหลอมบุคลิกภาพทางสังคมให้กับสมาชิก บุคคลเมื่ออยู่ในสังคมใด ย่อมมีความคิด ความเชื่อ อุปนิสัยใจคอ และการปฏิบัติคนในสังคมที่เหมือนกัน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น

2.2 วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเหมือน และความต่างของแต่ละสังคมเพราะแต่ละสังคมมีแนววัฒนธรรมบางอย่างที่เหมือนและต่างจากสังคมอื่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีผู้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้หลายแนวคิด ดังนี้

โครงการวิถีทรรศน์ซึ่งได้นำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ อธิบายถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ในบทนำของหนังสือ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540 : 20) ว่า“การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมาตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้” และสิ่งสำคัญประการแรกของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การศึกษา เช่น เมื่อจะไปเที่ยวนครวัด เราจำเป็นต้องศึกษาทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ของผู้คนในอดีต ซึ่งจะทำให้เราทราบถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่ เช่นนั้นได้ นอกจากนี้ต้องมีการเรียนรู้สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตปัจจุบัน ทั้งภาษา วัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ของประชาชนที่เราจะไปเยือนก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจเช่นกัน

ในปัจจุบันจึงมีการจัดการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม คือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือ Culture Tourism (สุชาดา รัตนภูมิพงษ์. 2546 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Ecotourism Network Newsletter. 1996 : 7) เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสและศึกษา เรียนรู้วัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษย์ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีในท้องถิ่น โดยการจัดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) สามารถสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. เน้นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น ของชุมชนหรือสังคมของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ไม่ว่าจะวัฒนธรรมนั้นจะมีมาแต่ดั้งเดิมหรือรับเข้ามาใหม่ก็ตาม
2. จุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
3. เป็นการท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้ขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) คือ ท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและสงวนรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและเพิ่มพูนคุณภาพประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมมาสู่ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) คือการท่องเที่ยวที่มุ่งเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มุ่งเน้นการศึกษาวัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษย์ ซึ่งสามารถรวมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี การจำแนกประเภทเป็น Culture Tourism มีความชัดเจนในทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่าการนำปะปนอยู่ในชุมชนหรือสังคม Endemic Tourism หมายถึงเอกลักษณ์ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะดั้งเดิมของคนหรือท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ โดยสรุปหมายถึงการท่องเที่ยวซึ่ง

1. เน้นความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ของชุมชนหรือสังคมของแหล่งท่องเที่ยวประเทศนั้น ๆ ไม่ว่าจะวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นจะเป็นสิ่งที่มีมาแต่ดั้งเดิม หรือเป็นสิ่งที่รับเข้ามาใหม่ก็ตาม
2. ลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์เฉพาะนั้นสามารถที่จะนำเสนอหรือเป็นจุดสำคัญในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้
3. การท่องเที่ยวในรูปของ Endemic Tourism นั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) คือการท่องเที่ยวที่ให้ความรับผิดชอบและสงวนรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและเพิ่มพูนคุณภาพประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมมาสู่ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ สุชาดา รัตนภูมิพงษ์. 2546 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Ecotourism Network Newsletter. 1996 : 7)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : 1-2) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) เป็นกิจกรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ ผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน และรักษาคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตพื้นบ้านหรือวิถีชีวิตชนบทนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ดูชมได้จากองค์ประกอบของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำรงชีวิต อาหารพื้นบ้านและวัฒนธรรมการกิน ภาษาพูดหรือภาษาถิ่น การแต่งกายพื้นบ้านและชุดแต่งกายงานต่าง ๆ คนตรีพื้นบ้าน และการประกอบอาชีพหลักในหมู่บ้าน เป็นต้น

การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท นอกจากได้เห็นและเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นฐานอันเป็นประสบการณ์ใหม่ของการเดินทางแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้มีโอกาสรับประทานอาหารพื้นบ้านที่ทำจำหน่ายหรือสั่งจองให้ทำอาหารในวันที่ไปเที่ยว ได้รู้รสชาติของอาหารพื้นบ้าน และที่พิเศษคือได้ซื้อสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นของใช้ของฝากด้วย

กิจกรรมของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่สนใจไปเที่ยวชมวิถีชีวิตในหมู่บ้านต่าง ๆ นั้น มักนิยมทำกิจกรรม ดังนี้

1. ดูผลงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านประดิษฐ์เพื่อจำหน่าย
2. เลือกซื้อสินค้าของที่ระลึก
3. เดินชมสภาพบ้านเรือนคามตรอก ซอย สัมผัสชีวิตความเป็นอยู่และภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดูการประกอบอาชีพของชาวบ้าน อาชีพหลัก อาชีพรอง ของพ่อบ้านแม่บ้าน เป็นต้น
4. สร้างสัมพันธ์ไมตรี พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้
5. ถ่ายภาพตามความสนใจ เลือกรับประทานอาหาร เครื่องดื่มและอาหารพื้นบ้านที่ชาวบ้านทำจำหน่ายในหมู่บ้าน

การจัดการเพื่อบริการนักท่องเที่ยวนั้นมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ประชุมชมในท้องถิ่นสามารถร่วมกันจัดการ ด้านการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในหมู่บ้านคราวละนาน ๆ ได้ เช่น

1. จัดเส้นทางเดินชมในหมู่บ้าน เส้นทางนั้นเป็นเส้นทางเดินเป็นวงรอบและใช้เป็นเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวได้
2. ดูแลรักษาความสะอาดของหมู่บ้านโดยคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้
3. กำหนดราคาสินค้าให้ชัดเจน ราคาเดียวกัน หากเป็นอาหารพื้นบ้านควร

เข้าระบบการสร้างมาตรฐาน อบ. โดยแจ้งวันผลิต วันหมดอายุ หากเป็นของใช้ควรอธิบายวิธีใช้ และการบำรุงรักษากำกับไว้ด้วย

4. สถานที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ควรจัดสร้างห้องสุขาที่สะอาดไว้บริการด้วย
5. มีการจัดระบบการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิม
6. อาจจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มเติมในหมู่บ้านเพื่อสร้างงานบริการเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มีรายได้เพิ่ม ทั้งนี้จะต้องมีการแจ้งราคาค่าบริการไว้อย่างชัดเจน เช่น การนำชมพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของหมู่บ้าน การนั่งเรือชมหมู่บ้าน (ทั้งเรือพายและเรือหางยาว) การนั่งเกวียน การนั่งรถอีแต่นชมหมู่บ้าน เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 ข : 1-2) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชนจะเห็นว่าประเทศไทยมีความหลากหลายในวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นเสน่ห์ในการเยี่ยมชมเยือนท้องถิ่นต่าง ๆ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทเกิดขึ้นมานานแล้ว จากการติดต่อค้าขายเยี่ยมชมญาติมิตรต่างถิ่น ทำให้พบเห็นวิถีที่แปลกออกไป มีการบอกเล่าชักชวนให้ญาติมิตรมาเยือนบ้าน เป็นต้น ทำให้ชุมชนหลายแหล่งมีการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น ซึ่งเป็นการให้บริการด้านการท่องเที่ยวไปด้วย

นิออน ศรีสมยง (2545 : 363) ได้กล่าวเรื่องการพัฒนาพื้นที่ชนบทใด ๆ เพื่อการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่ 3 ประการ ดังนี้

1. พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้แก่ ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ทะเล ชนบท เป็นต้น
2. พื้นที่หลัก หมายถึงที่ชนบทที่ยังคงสภาพดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้านที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีเก่าแก่ สวนเกษตร สวนผลไม้ การประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
3. พื้นที่สนับสนุน หมายถึง พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้าทั่วไป เป็นต้น

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าเป็นรูปแบบหนึ่ง ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มุ่งเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและ เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งยังมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว (คณะทำงาน

เนื่องจากประเทศไทยเป็นชาติที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่บรรพกาล ซึ่งเป็นมรดกและเป็นสมบัติล้ำค่าที่แสดงถึงความเป็นไทย ที่แตกต่างจากชาติอื่น

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2550 : เว็บไซต์) กล่าวในการอภิปรายเรื่อง “วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” ว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ใหญ่มากในพัฒนาการของสังคมไทย เป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดที่เคยมีมา ทำเงินให้ประเทศอย่างมหาศาล และส่งผลสะท้อนต่อ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยอย่างรุนแรงที่สุด ที่เราต้องตั้งคำถามกับภูมิปัญญาเรื่องการท่องเที่ยวของไทยก็เพราะว่า ภูมิปัญญาชุดนี้ไม่เคยถูกระแทกอย่างรุนแรง ไม่เคยถูกตั้งคำถามอย่างจริงจังว่า นอกจากเงินตรารายได้ของประเทศแล้ว มันนำมาซึ่งความสูญเสียอะไรบ้าง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิม ๆ ได้ทำให้ทุกอย่างกลายเป็นเรื่องของการค้า ในเวลาเดียวกันก็นำไปสู่การทำลายวัฒนธรรมในหลายรูปแบบ หรือสร้างวัฒนธรรมบางอย่างซึ่งนำไป สู่การทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างรุนแรง พื้นที่ที่มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาจำนวนมากถูกไปอยู่ในมือของนายทุนกลุ่มหนึ่ง วัฒนธรรมในชนบทถูกคนภายนอกเข้ามายึดครอง การกระทำเหล่านี้ เท่ากับเป็นการปล้นวัฒนธรรม

สิ่งที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำอยู่ก็คือ การแสวงหาสิ่งแปลกประหลาด ให้แก่นักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเองก็ต้องการสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัว เพราะนี่คือการแทรกเข้าไปในโลกส่วนตัว (Private World) ของผู้คน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้ลดระดับชีวิตที่เป็นส่วนตัวของผู้คนให้กลายเป็นมหรสพ เช่น การไปดูทะเลรีนงคองยาว ก็เหมือนกับการไปดูละครสดตัวอย่างหนึ่ง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จึงถูกเสนอขึ้นมาพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecological Tourism) เพื่อฝ่าวงล้อมของการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิม โดยเน้นที่การพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและไม่มีการนำวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นมาทำให้เป็นสินค้า ซึ่งเคยทดลองจัดนำเที่ยวในลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมองว่า ที่ผ่านมามคนไทยนิยามคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้จำกัด เกินและมักเคยชินกับการท่องเที่ยวที่ต้องไปดูอะไรสักอย่างหนึ่ง เช่น ปราสาทราชวัง ชมการแสดง เที่ยวเทศกาล แต่ความจริงแล้วการไปสัมผัสกับวิถีชีวิตของผู้คน ธรรมดา ๆ ก็น่าสนใจและมีสิ่งให้เรียนรู้มากมาย เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2550 : เว็บไซต์)

ธีรภาพ โลหิตกุล (2538 : 36-38) ผู้ผลิตผลงานสารคดีเชิงท่องเที่ยวเห็นว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ประเทศไทยสูญเสียรากฐานทางวัฒนธรรมไปมากมาย ซึ่งจะทำให้ไทยเป็นประเทศที่ไม่มีอะไรน่าสนใจ อีกต่อไป “มรดกแห่งอดีตเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีราคา ในสังคมสมัยใหม่” เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมดั้งเดิมจะเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ปัญหาของไทยเราคือ สถานที่ท่องเที่ยว

หลายแห่ง มักจะตามใจนักท่องเที่ยวมากเกินไป และบุคคลภายนอกมักเข้าไปปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวบ้าน เช่น ผิดาโชน ซึ่งเป็นการเล่นในงานบุญหลวง จะได้วิ่งเล่นซุกซน ทะลึ่งตึงตัง กลับถูกจับมาเข้าแถวหน้ากระดานเรียงหนึ่งเพื่อต้อนรับประธานในพิธีมาเปิดงาน ซึ่งในขณะนี้ ได้กลายเป็นเทศกาลที่จัดไว้ให้นักท่องเที่ยวชม แม้กระทั่งชาวบ้านเองก็บ่นว่าวิญญาณของผิดาโชน ค้างเติมนั้นแทบจะหายไปหมดแล้ว

ธีรภาพ เสนอว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จะต้องทำให้คนเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ต้องไม่ตามใจนักท่องเที่ยวและคนภายนอก ไม่ควรเข้าไปปรับเปลี่ยนอะไร ควรเข้าไปอย่างผู้มาเยือน รักษาสัดส่วนระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับการรักษาความเป็นตัวของตัวเองของคนในท้องถิ่น และประการสุดท้ายคือ จะต้องให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทั้งในแง่ของการจัดรูปแบบการท่องเที่ยว และเรื่องราวได้ที่คนในท้องถิ่นจะได้รับ เพื่อนำกลับไปบำรุงรักษาต้นทุนทางวัฒนธรรมนั้นให้คงอยู่ต่อไปด้วย (ธีรภาพ โลหิตกุล. 2538 : 36-54)

นอกจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเป็นทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยว เพื่อลดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนแล้ว ยังมีมิติของการศึกษาประวัติศาสตร์แฝงอยู่ด้วย เช่น การไปท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นั่นคือการเดินทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน แทนที่จะดูแลแค่ความแปลกประหลาดของสถานที่และผู้คน จะทำให้เราได้รู้จักประเทศของเรามากขึ้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการเดินทางทางภูมิปัญญา เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของไทย ผ่านการเดินทางท่องเที่ยวและการศึกษาวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านซึ่งมีมิติที่เกี่ยวข้องกับ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มุ่งเน้นการศึกษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม หรือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ชุมชนนั้นรับมาใหม่ อันทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจ ความรักและใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดคุณค่ามากที่สุด และทรัพยากรธรรมชาติสภาพแวดล้อม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และธำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตลาดน้ำ

ความหมายของการจัดการ การจัดการนั้น มิใช่เป็นการทำงานเพื่อให้งานเสร็จสิ้นไป แต่เพียงอย่างเดียว ในภาวะปัจจุบัน ซึ่งวิทยาการก้าวหน้า ประชากรเพิ่มขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจมีมากขึ้นเรื่อย ๆ การจัดการจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการเข้าช่วย มิใช่ใช้ประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการไว้ดังนี้

สมคิด บางโม (2540 : 60-61) ให้ความหมายของการจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์กร และนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

Bovee (1993 : 5) การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal) ขององค์กรโดยอาศัยการวางแผน การจัดการ การชักนำหรือการเป็นผู้นำ และการควบคุมทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

Koontz (1993 : 4) การจัดการ หมายถึง กระบวนการออกแบบ และรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

Andrew (1994 : 5) ได้ให้ความหมายของ การจัดการว่าเป็นกระบวนการใช้ทรัพยากรองค์กรให้มีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ โดยผ่านโครงสร้างของการวางแผน และการตัดสินใจ การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุม

จากความหมายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดการหมายถึง การทำให้การทำงานของกลุ่มหรือขององค์กรใดองค์กรหนึ่งประสบผลสำเร็จได้โดยผ่านกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน และการตรวจสอบและการควบคุม

กระบวนการจัดการ

กระบวนการจัดการ เป็นแนวทางเทคนิคหรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผู้บริหารองค์กรในทุกระดับที่ปฏิบัติงานจะต้องอยู่อยู่กับกระบวนการจัดการอยู่ตลอดเวลา เพียงแค่อาจลืมคิดไปว่าขณะที่เราปฏิบัติและดำเนินการนั้น กระบวนการต่าง ๆ ได้ดำเนินไปพร้อมกับเราด้วย เราควรจัดลำดับก่อนหลังอย่างไร กระบวนการอะไรที่สัมพันธ์กันแล้วเราลืมกระทำในรายละเอียดจนเป็นเหตุให้กระบวนการอื่นต้องผิดพลาดล่าช้าได้ หรือบางครั้งเราอาจลืมกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งไปเลย จนทำให้เกิดอุปสรรคในการบริหารงานต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นต้องทราบกระบวนการจัดการไว้ให้แม่นยำ และให้ความสัมพันธ์ของกระบวนการเหล่านั้น เพื่อจะได้เลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง เปรียบเสมือนผู้บริหารเมื่อยืนอยู่บนยอดเขา ถ้าเราหันหน้าทางใดทางหนึ่ง อาจเห็นภาพปรากฏที่เชิงเขามีความแตกต่างกัน ถ้าเรามองดูเพียงด้านเดียว เราอาจจะวาดภาพและมองเห็นความสำคัญของบริเวณรอบเชิงเขาผิดไปก็ได้ เช่น ถ้าเรามองเชิงเขาด้านตะวันออก เราจะเห็นป่าไม้มีต้นไม้นานาชนิด มีพันธุ์ไม้ นานาชนิด แต่ถ้ามองทางด้านตะวันตกอาจจะเห็นทุ่งนา ทุ่งหญ้า แต่เมื่อมองไปทิศเหนือ เราอาจจะ

เห็นหมู่บ้านและโรงงาน เมื่อมองไปทางทิศใต้อาจจะเห็นทะเลสาป ดังนั้น ผู้บริหารควรจะมองดูให้รอบอุณาเขียงก่อน ก่อนที่จะอธิบายภาพพจน์ว่ารอบเขียงเขานั้นเป็นเหมือนภาพด้านใดด้านหนึ่งที่เราเห็นและให้ความสำคัญของด้านนี้ ดังนั้น เราควรจะทำความเข้าใจว่า กระบวนการจัดการที่สอดคล้องในการดำเนินงานมีอะไรบ้าง (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์. 2534 : 20) ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการมาเป็นองค์ประกอบเพื่อให้เกิดระบบในการบริหารที่มีระเบียบ เพราะระบบของการบริหารเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการในการบริหารหรือวิธีทางปฏิบัติในการบริหารนั้น ได้มีผู้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักและวิธีบริหารงานไว้เป็นจำนวนมาก โดยปกติแล้วทฤษฎีการบริหารจะประกอบด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์และสังคม ทฤษฎีที่คำนึงถึงผลผลิตของสถาบัน ทฤษฎีที่ยึดถือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีบริหารเหล่านี้จะแยกย่อยออกไปตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคน ในที่นี้จะได้นำแนวความคิดที่นักบริหารทั้งหลายเสนอไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

Fayol (1949 : 5-6) นักวิชาการเหมืองแร่ ชาวฝรั่งเศสเป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ โดยได้อธิบายกระบวนการจัดการงานประกอบด้วยขั้นตอนการบริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (To Plan) หมายถึง การวางแผนปฏิบัติงานล่วงหน้า
2. การจัดหน่วยงาน (To Organize) หมายถึง การรวบรวมเครื่องมือ วัสดุ และกำลังงาน
3. การบังคับบัญชา (To Command) หมายถึง การสั่งงาน ควบคุม บังคับบัญชาให้บุคคลปฏิบัติงานตามหน้าที่
4. การประสานงาน (To Coordinate) หมายถึง การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ดำเนินงานไปตามเป้าหมาย
5. การควบคุม (To Control) หมายถึง การควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์

สัมพันธ์ ภูไพบูลย์ (2540 : 44-45) กล่าวว่า Koonitz & Cyrill ได้กำหนดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการให้กะทัดรัด โดยเขาได้ประยุกต์กระบวนการ 7 ขั้นตอนของ Gulick and Urwick ซึ่งเหมาะสมสำหรับระบบราชการ โดยรวมการประสานงาน (Coordinating) เข้าอยู่กับการอำนวยความสะดวก (Directing) เป็นการสั่งการ (Leading) และรวมการรายงาน (Reporting) กับ การงบประมาณ (Budgeting) เข้าอยู่กับการควบคุม (Controlling) กระบวนการจัดการของ Koonitz

(POSLC) จึงมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. P (Planning) คือ การวางแผน หมายถึง การตัดสินใจในการกำหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต เป็นการดำเนินการเพื่อเลือกเป้าหมายกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง

2. O (Organizing) คือ การจัดองค์กร หมายถึง การจัดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของแผนกงานต่าง ๆ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การกำหนดงานและกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดสายการบังคับบัญชา เพื่อการจัดคนเข้าทำงานในขั้นตอนต่อไป

3. S (Staffing) คือ การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การพยายามเลือกสรรบุคคลที่เหมาะสม บรรจุลงในแผนกงานต่าง ๆ ตามโครงสร้างขององค์กร รวมทั้งการพัฒนาและฝึกอบรมบุคคล การพิจารณาเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง และการให้ผลประโยชน์ตอบแทน

4. L (Leading) คือ การสั่งการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น ปฏิบัติการจูงใจ เร้าใจให้ร่วมกันอุทิศคนให้องค์กรและเป้าหมายของกลุ่ม

5. C (Controlling) คือ การควบคุม หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารคอยกำกับติดตามให้กิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามแผน จะได้ทำการแก้ไขปรับแต่งเพื่อให้งานดำเนินตามแผนที่วางไว้ ผู้บริหารควรจะได้รับรายงานแผนทุกชั้นตอน

พยอม วงศ์สารศรี (2538 : 33) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการ ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) 4) การสั่งการ (Leading) 5) การควบคุม (Controlling)

สิ่งที่ต้องพิจารณาถึงความสำคัญของความหมายนี้ คือ การที่กล่าวว่าการจัดการเป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง เพราะประกอบด้วยการดำเนินการเป็นขั้นตอนที่จะไปสู่เป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ และกระบวนการในขั้นตอนต่างๆนี้ ไม่ได้เริ่มต้นและสิ้นสุดในแต่ละขั้นตอนของตัวเอง แต่เป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อยๆ ขั้นตอนบางตอนอาจจะเข้าไปแทรกในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง นอกจากนั้น เมื่อดำเนินการไปถึงขั้นตอนสุดท้ายที่เรียกว่าการควบคุมก็จำเป็นจะต้องนำประสบการณ์เดิมและข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ค้นพบเป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไป ฉะนั้น คำว่ากระบวนการ จึงมีลักษณะต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) ไม่มีการสิ้นสุด (Management is a Never Ending Process)

กระบวนการบริหารงานแบบ 4 M

กระบวนการในการดำเนินการปฏิบัติงานขององค์กร หรือหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวอย่างย่อ ๆ ก็คือ วิธีการทำงานให้สำเร็จเรียบร้อยนั่นเอง การที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมีองค์ประกอบหลายประการ

จะขอยกตัวอย่างเช่น ทฤษฎี 4 M หรือ ๔ เอ็ม. กล่าวคือ

M. แรก = Man หมายถึง คน จะต้องมีคนทำงาน อันประกอบด้วย ฝ่ายผู้สั่งงาน ผู้อำนวยการ หรือผู้บริหารงาน และฝ่ายผู้ปฏิบัติการ คือผู้ดำเนินการทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน

M.ที่ 2 = Money หมายถึง เงิน หรือ งบประมาณในการทำงาน งานจะสำเร็จหรือไม่ประการใด ก็อยู่ที่เงินหรืองบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งด้วย

M.ที่ 3 = Material หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือในการทำงาน คือของที่จะเอามาใช้ทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ และ

M.ที่ 4 = Management หมายถึง การจัดการ หรือวิธีการดำเนินการให้งานนั้น ๆ สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี ซึ่งปัจจัยหลักที่สำคัญในประการแรก ก็คือ M. = Man คือ คนที่จะต้องมาจัดการ หรือดำเนินการให้งานสำเร็จ

การจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลหลายกลุ่ม ดังที่ (สุรินทร์ กล้วยจินดา. 2539 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวคือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์มากมายหลายมิติ เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน นักท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และรัฐบาล โดยกิจกรรมที่สนับสนุน เป็นอุตสาหกรรมบริการหลายสาขาที่มาผสมผสานกันตามกระบวนการสร้างแรงจูงใจและการต้อนรับ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว จำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสม และ (พรทิพย์ ศิริภานุมาศ. 2536 : 24) กล่าวว่า การบริหารมีความสำคัญทั้งต่อสังคมโดยรวม และต่อองค์กรแต่ละองค์กรเนื่องจากองค์กรจะคงอยู่หรือล้มเลิกไปนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหาร เช่นเดียวกับการจัดการท่องเที่ยวของผู้นำท้องถิ่นจะดำเนินไปด้วยดีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพการบริหารจัดการของผู้นำท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นในหัวข้อนี้จะได้นำเสนอหลักการจัดการท่องเที่ยว กรอบการบริหารจัดการท่องเที่ยวแนวทางและขั้นตอนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนี้

1. หลักการจัดการท่องเที่ยว

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสถาบันดำรงราชานุภาพ (2541 : 41) กล่าวถึง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องพิจารณาถึง สาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 การจัดการทรัพยากร จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ
- 1.2 ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน

1.3 การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม หมายถึง การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ รวมตลอดจนความหลากหลายและมรดกเชิงวัฒนธรรม

1.4 สุนทรียภาพ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าสถานที่นั้นจะมีความยิ่งใหญ่เพียงใด หรือมีชื่อเสียงมากน้อยเพียงไร การธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสถานที่เหล่านั้นคือ ภารกิจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.5 การคำนึงถึงกระบวนการและขอบเขตทางนิเวศวิทยา เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำรงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพและชีวภาพที่เปราะบางเอาไว้

1.6 การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ ของพืชพรรณ และสัตว์ต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้คือ ทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว

1.7 การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในโลกมีชีวิตรอดอยู่ได้

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป. : 6-7) กล่าวว่าจากแนวคิดการพัฒนาสู่ความยั่งยืน อันเป็นผลมาจากแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ได้กระตุ้นให้นักคิด นักพัฒนาในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว แสวงหาแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบ และชาญฉลาด ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด โดยมี หลักการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไป
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว
7. การปรีกษาหรือกินอย่างสม่ำเสมอ
8. การฝึกอบรมบุคลากร
9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล
10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

เอ็ม. แอ็คฮิการี (M. Adhikary. 1995 : 15) ได้เสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว

1. ยุทธวิธี หมายถึง กลยุทธ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความผสมผสานกลมกลืนกันระหว่าง วัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุดซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวของรัฐด้วย

2. โครงสร้าง หมายถึง โครงสร้างในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว โดยแต่ละหน่วยงานจะทำงานในลักษณะเชื่อมโยงกัน มีเครือข่ายการจัดการที่เหมาะสม ดังนั้นการมีโครงสร้างที่ดีและมีรูปธรรมก็สามารถทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จได้ โดยที่โครงสร้างองค์กรยังขึ้นอยู่กับรูปแบบของ RASI ด้วยซึ่งหมายถึง ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ การสนับสนุน และข่าวสารข้อมูล เพราะการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนกับธุรกิจอื่น ๆ ที่จะต้องมีผู้มีอำนาจคอยควบคุมดูแลแบ่งหน้าที่รับผิดชอบไปตามลำดับขั้น

3. ระบบ หมายถึง ระบบในการจัดการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาดและระบบอื่น ๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานความร่วมมือกันและมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน

4. บุคลากร บุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความร่าเริง ซื่อสัตย์ ทำงานดีประสบผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. ความชำนาญ การทำงานทุกอย่างต้องอาศัยความชำนาญ งานจึงจะดีและมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่าง คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน ความรู้ในงานเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในการที่จะทำให้งานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ ความรู้ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ว่าจะทำอะไร แต่ต้องรู้ทุกอย่างว่าคืออะไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม รวมทั้งเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งความรู้ที่นั่นอาจเป็นความรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ในการทำงานก็ได้ ดังนั้นผู้ที่ทำงานด้านการท่องเที่ยวควรมีทั้งความรู้และทักษะในงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขาด้วย

6. รูปแบบ หมายถึง การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมี

7. การร่วมมือกัน หมายถึง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความ
 คิดเห็น ความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะทำให้
 ได้รับความรู้มากมายที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้
 กำหนดไว้

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541 : 125-128) ได้กล่าวว่า มีแนวทางและขั้นตอน
 ในการจัดการคือ

1. การสำรวจข้อมูลและทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเป็นฐานข้อมูลประกอบการ
 คัดสินใจในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสำรวจข้อมูลของแหล่ง
 ท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมประเพณี
 และการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการพัฒนา ภารกิจหลัก ซึ่งทำได้จากการวิเคราะห์
 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่ จุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร
3. การวางแผนการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรร่วมกันเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว
 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ได้รับการดูแลร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ
 เช่น กรมศิลปากร กรมป่าไม้ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมโยธาธิการ กรมการผังเมือง
 สำนัก งานเร่งรัดพัฒนาชนบท ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงต้องมีแนวทางการ
 บริหารจัดการร่วมกันที่ชัดเจน

จากกรอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว แนวทางและขั้นตอนในการบริหารจัดการ
 ที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้นมีกระบวนการจัดการที่จะต้องประกอบด้วย
 การสำรวจข้อมูล การกำหนดวิสัยทัศน์ และการวางแผนการพัฒนาการใช้ทรัพยากรร่วมกันเนื่องจาก
 แหล่งท่องเที่ยวและเพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชน
 หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527 : 6-7)
 ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าหมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน
 และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและ
 องค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง

กุนจันทร์ สิงห์สุ (2535 : 16) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลก็ศึกษาหรือองค์กรประชาชน ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ พัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชนรวมทั้งมีอำนาจอิสระ ในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชน หรือกลุ่มคนที่มีความเห็นพ้องต้องกันเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อดำเนินการพัฒนาการจัดการ และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันโดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้แนวทางเดียวกัน

ลักษณะการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526 : 10) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

Cohen และ Uphoff (ชโลมพร วรอนุวัฒนกุล. 2545 : 11 ; Cohen and Uphoff. 1980 : 247-250) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารและการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2527 : 6-8) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

1. ร่วมทำการศึกษาค้นหาว่าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการของชุมชน

3. ร่วมงานนโยบายหรือแผนงานหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการให้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการในชุมชนตามความสามารถของตนเอง

หรือหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรม

ที่ได้ทำทั้งภาคเอกชน และรัฐให้ใช้ประโยชน์ได้

โชคดี อมรวิวัฒน์ (2537 : 29) กล่าวว่า รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วม

มี 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้าร่วมโดยสมัครใจ
2. การเข้าร่วมโดยถูกชักนำ
3. การเข้าร่วมโดยถูกบังคับ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 28-29) กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. การจำแนกตามกิจกรรม
 - 1.1 การมีส่วนร่วมริเริ่ม โครงการ
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
 - 1.3 การมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการ
2. การจำแนกตามความสมัครใจ
 - 2.1 การมีส่วนร่วมวางแผน
 - 2.2 การมีส่วนร่วมขึ้นดำเนินโครงการ
 - 2.3 การมีส่วนประเมินผล
3. การจำแนกตามความสมัครใจ
 - 3.1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ
 - 3.2 การมีส่วนร่วมโดยถูกชักนำ
 - 3.3 การมีส่วนร่วม โดยการบังคับ
4. จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม
 - 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
 - 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม

5. จำแนกตามระดับ
 - 5.1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม
 - 5.2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน
 - 5.3 ระดับการมีส่วนร่วมแท้จริง
6. จำแนกตามระดับความถี่ จากจำนวนครั้งที่เข้ามาร่วม
7. จำแนกตามประสิทธิผลที่ผู้เข้าร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ชัดเจน
8. จำแนกตามพิสัยกิจกรรม อย่างต่อเนื่องหรือเป็นช่วง ๆ
9. จำแนกตามระดับองค์การ
 - 9.1 ระดับล่าง
 - 9.2 ระดับกลาง
 - 9.3 ระดับสูง
10. จำแนกตามประเภทผู้เข้าร่วม
 - 10.1 ผู้อาศัยในท้องถิ่น
 - 10.2 ผู้นำท้องถิ่น
 - 10.3 เจ้าหน้าที่รัฐ
 - 10.4 คนต่างชาติ
11. จำแนกตามลักษณะการวางแผน
 - 11.1 จากบนลงล่าง
 - 11.2 จากล่างขึ้นบน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงสามารถจำแนกได้ตามประเภทของกิจกรรมตามความสมัครใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คามวิถีการมีส่วนร่วม ตามระดับการมีส่วนร่วม ประเภทของการมีส่วนร่วมและตามระดับองค์การ

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ

นโยบายกระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีนโยบายดังนี้

1. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม
2. การส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
3. การรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญา
4. การนำการบริหารจัดการทางศิลปและวัฒนธรรม

5. การสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดทำยุทธศาสตร์ระดับกระทรวง เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่สังกัดอยู่ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ โดยจำแนกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (วศิน อิงคพัฒนานกุล. 2548 : 395)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 รักษา สืบทอด วัฒนธรรมของชาติและความหลากหลายของ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง

1. ศึกษาวิจัย อนุรักษ์ มรดกทรัพย์สินทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้เป็น ระบบ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. ส่งเสริม พิธีกรรม สืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

3. พิธีกรรม สืบทอด ภูมิปัญญาไทย

4. ชำรงรักษาวัฒนธรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญาของคนไทย

1. สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

2. ส่งเสริมให้เกิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ สร้างสรรค์ และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทาง ศิลปะและวัฒนธรรม ด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ทั้งในระบบ นอกระบบ และตลอดชีวิต

3. ส่งเสริมการนำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต อย่างสอดคล้องกับ แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4. การสร้างค่านิยม จิตสำนึกในสังคมไทยในกลุ่มคนทุกกลุ่ม ทุกระดับให้เห็น คุณค่าในศิลปะ วัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 นำทุนวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจ

1. การศึกษาวิจัยและประยุกต์ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดคุณค่า

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ให้เกิดกับคนในชาติ

4. ใช้มิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นสื่อในการเสริมสร้างความร่วมมือ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมด้วยตนเอง
2. ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการบริหารจัดการ การบริการ การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์
3. บูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
4. แก่กฎหมาย ระเบียบ และกำหนดคุณภาพ มาตรฐาน ตลอดจนการวิจัย การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อมูลทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำสังคมนมนุษย์ เป็นสังคมที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนมีการติดต่อ แลกเปลี่ยนและสร้างสรรค์กิจกรรมอันหลากหลาย จากชุมชนหนึ่งๆต่อเนื่องไปยังชุมชนอื่น ในแต่ละชุมชนเองต่างก็มีผลิตทั้งเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า จักสาน และอื่น ๆ อีกมากมาย ความแต่สภาพของท้องถิ่นและวัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละที่นั้น บางชุมชนเมื่อผลิตแล้วมีมากเกินไปเกินความต้องการ ดังนั้น เมื่อได้มีการนำผลผลิตของตนเหล่านั้นไปแลกเปลี่ยนกับผลิตผลหรือวัตถุดิบอื่นที่ตนเองขาดแคลน การชุมนุมเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตของแต่ละชุมชนจึงนับเป็นกิจกรรมที่มีมานาน คู่กับสังคมนมนุษย์ หากดูจากประวัติความเป็นมาในเรื่องการค้าขายแลกเปลี่ยนจะพบว่า ในยุคโบราณ การพบปะชุมนุมกันเกิดขึ้นด้วยการแลกเปลี่ยนค้าต่อสินค้า (Barter System) ไม่มีเงินตราหรือมาตรา วัดอันเป็นสากลในการแลกเปลี่ยน ขึ้นอยู่กับความพอใจและความใกล้ชิด ผูกพันของพ่อค้าแม่ขาย แต่ละคน เช่น การแลกข้าวกับไข่เป็ด ผักสดกับปลาทะเล หรือของทะเลอื่น ๆ

ในสังคมไทย มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ว่า ช่วงปลายสมัย อยุทธาระบบเงินตราได้เริ่มเข้ามาแทนที่การแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ แต่การค้าขายแลกเปลี่ยน ในสมัยนั้นยังเป็นไปเพื่อการยังชีพมากกว่าเพื่อการค้าขายโดยตรง แต่พัฒนาการของการซื้อขาย แลกเปลี่ยนมิได้หยุดนิ่งเพียงเท่านั้น ในช่วงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 วิธีการค้าของไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลง จากระบบการค้าที่ทำแค่พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องกลายเป็นการเร่งผลิตเพื่อรองรับตลาดทั้งภายใน และภายในประเทศส่งผลให้การค้ามีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า

ความเกี่ยวข้องของแม่ค้ากับลูกค้าจะตัดขาดไปเลยทีเดียว ทั้งนี้ เพราะสภาพตลาดของคนไทย ยังเอื้ออำนวยให้ลูกค้ากับพ่อค้าแม่ขายได้ต่อรองและเชื่อมสัมพันธ์กันอยู่ดี

การติดตลาดน้ำ ถือเป็นกิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่เป็นลักษณะเด่นของกิจกรรมตลาด ในภาคกลาง เนื่องจากในครั้งอดีตกาล ชุมชนส่วนใหญ่อาศัยการสัญจรทางน้ำ และพึ่งพาแม่น้ำ เจ้าพระยาเป็นเส้นเลือดหลักหล่อเลี้ยงชีวิต ก่อนที่เส้นทางติดต่อคมนาคมทางบกจะเกิดขึ้นมากมาย อย่างในปัจจุบัน ในอดีตตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงได้แก่ตลาดน้ำในย่านเมืองอยุธยาเนื่องจากเป็นแหล่ง การค้าที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ มีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบหลายสาย เกิดเป็นย่านตลาดน้ำหลาย ต่อหลายแห่งด้วยกัน เช่น ตลาดคูไม้เรียง ตลาดปากคลองวัดเค็ม และตลาดหัวรอ กาลเวลาที่ ผันเปลี่ยนไปพร้อมกับก้าวเข้ามาของเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวก เส้นทางสัญจรทางบก มาแทนที่เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ชุมชนที่เคยเป็นสังคมน้ำก็กลายเป็นชุมชนที่อาศัยเส้นทางท่ามา หากินทางบกมากขึ้น หลายสิ่งที่เคยพัฒนาควบคู่กับสังคมไทยสูญหายหรือ กลายเป็นความสำคัญลง ไป ไม่เว้นแม้แต่ย่านตลาดน้ำหลายแห่งที่ได้กล่าวถึงตลาดน้ำที่เหลือเพียงความทรงจำยังมีอีกมากมาย เช่น ตลาดน้ำคลองมหานาค ที่เคยตลาดน้ำไปด้วยลำเรือบรรทุกสินค้ามากมายหลากหลาย คนเช่า คนแก่ที่เคยได้ร่วมยุคสมัยกับตลาดน้ำคลองมหานาคคงจำได้ดีถึงภาพความหนาแน่นของลำเรือ ขนถ่ายติดตลาด ความจอแจในการซื้อขายสินค้า เสียงพูดคุยต่อรองราคา เสียงถักถามถึงชีวิตความเป็นอยู่ ท่ามกลางบ้านเรือนริมคลองที่เป็นทั้งบ้านคหบดีและสามัญชน ต่อมา เมื่อชุมชนเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลง มีถนนหนทางตัดไปสู่ชุมชนต่างๆมากขึ้น ทั้งในเมืองและนอกเมือง จากแค่เดิมที่มัก ปรากฏเป็นตลาดน้ำ และชุมชนริมน้ำ ก็ค่อยๆเริ่มโยกย้ายขึ้นฝั่ง บางแห่งก็ผสมผสานกับร้านค้า บนฝั่งที่เพิ่มมากขึ้นบางแห่งก็ร่วมด้วยกับตลาดบนฝั่งกลายเป็นย่านตลาดบกแทน จุดเปลี่ยน ในช่วงเวลานี้ที่ทำให้ตลาดน้ำบางแห่งปิดฉากประวัติศาสตร์ความเป็นตลาดน้ำลง ในขณะที่บางแห่ง ก็มีมีการปรับรูปแบบตลาดเพื่อให้คงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสสังคมที่ผันแปร

สินค้าในตลาดน้ำ

หากได้เดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำที่ใดก็ตาม สิ่งที่จะมองหาไม่ได้ก็คือ เรือขาย กว้างเดียวกับเรือ ขายกาแฟ สองสิ่งนี้ดูเหมือน ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ของตลาดน้ำไปแล้ว นอกจากนั้น เราก็จะพบเห็นพืชผักสดขายอยู่ในเรือหลายลำ ไม่ว่าจะเป็นเรือขายไม้ผลตามฤดูกาล มะม่วง ส้ม เงาะ ทุเรียน ส้มโอ เป็นต้น หรือเรือขายผักสดที่ปลูกเองตามแปลงผักริมคลอง เช่น ตะข่า กระชาย มะกรูด มะนาว พริก พ่าง ตะไคร้ เป็นต้น หรือพืชผักที่เก็บได้ตามหนองคลองบึง หรือ ไร่บ้าน ได้แก่ สายบัว เม็คบัว ผักกระเฉด เป็นต้นในเรือบางลำบรรทุกอาหารสดไว้จนเพียบล้น อาจเป็น หมู ไก่ เนื้อ หรืออาหารทะเลทั้งสดและแห้ง โดยรับมาจากท่าเรือ ที่มีการลงอาหารทะเล สด และในบางลำก็เป็นเรือขายดอกไม้ ทั้งที่รับมาและปลูกเองและทั้งที่เป็นไม้ตัดดอกจำพวก กล้วยไม้ กุหลาบ เบญจมาศ ซอนกลั่น หรือ บางลำก็ขนไม้กระถางหรือกล้าไม้ เช่น ต้นมะม่วง

ต้นเฟืองฟ้า หรือดอกไม้ใหม่ที่เพิ่งผลิตได้ นอกจากนี้ยังมีเรือขายอาหารอีกหลายรูปแบบ ได้แก่ เรือขายข้าวแกง เรือขายส้มตำไก่ย่าง เรือขายขนมไทยโบราณ หรือเรือขายกะปิน้ำปลา เป็นต้น เรียกได้ว่าประสงค์สิ่งของประเภทใด หากมาที่ตลาดน้ำส่วนใหญ่มักจะไม่ผิดหวัง ตลาดน้ำคือ แหล่งการค้าครบวงจรที่ลูกค้าหลายคนชื่นชอบ อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคมาพบปะกัน โดยตรง สามารถต่อรองราคาได้ หรือเรียกหาสินค้าที่ต้องการได้โดยบอกกล่าวไว้ล่วงหน้าแล้ว ค่อยกลับมาเอาในวันหลังก็ได้

ตลาดน้ำและชุมชนตลาดน้ำ เป็นเสมือนลมหายใจแห่งกระแสน้ำที่ยังเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง ทิศทางการเคลื่อนไหวเหล่านี้ อาจมีบางที่สิ้นสุด-ล้มหายตายจากท้องน้ำที่เคยผูกพัน เพราะก้าวอย่างของชุมชนชาวน้ำหลายแห่งได้เปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยลอยล่องอย่างอิสระด้วย ลำเรือและแรงจูงใจในสายน้ำที่ใสสะอาด ร่มรื่นด้วยร่มไม้ริมฝั่งน้ำลำคลอง มาเป็นรอยอย่างที่เร่งรีบ ก้าวกระโดดสู่ความทันสมัยและมุ่งสู่ถนนหนทาง และรถราเครื่องยนต์ ทั้งสายน้ำไว้ข้างหลังกับความสกปรกและเศษสวะที่ลอยคว้างกว้างกลางลำน้ำ ปล่อยลำเรือที่เคยเป็นพาหนะข้างกายให้ผูกพันตามกาลเวลา ไม่เหลือเวลาใส่ใจทำความเข้าใจความสะอาด จัดดูให้เงางามเหมือนเคย ความผูกพันที่เคยมีกับเพื่อนร่วมชุมชนก็เริ่มเหินห่าง ยิ่งโดยเฉพาะการจับจ่ายข้าวของเครื่องใช้ จากที่เคยพึ่งพาสลัดน้ำในย่านชุมชนของตัวเอง กลับเป็นการเดินเล่นเลือกหาข้าวปลาอาหาร และเครื่องใช้ในห้างสรรพสินค้าคิดแอร์ เพราะทั้งสะดวกสบายในการเดินทางและจับจ่ายได้อย่างเพลิดเพลิน ไม่ร้อนอบอ้าวกลางแสงแดดแบบที่เคยเป็นมา ตลาดน้ำหลายแห่งในปัจจุบันกำลังเผชิญ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งคงต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนรูปแบบให้หลากหลายขึ้นเพื่อความอยู่รอดให้ได้ แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับชุมชนชาวน้ำด้วยว่า ยังคงต้องการสังคมตลาดน้ำไว้หรือไม่

ประวัติความเป็นมาตำบลบางน้ำผึ้ง

ตำบลบางน้ำผึ้ง อยู่ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ชาวบ้านหมู่ 7 ได้กล่าวเกี่ยวกับตำบลบางน้ำผึ้งว่า “ชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่มักเรียกตำบลบางน้ำผึ้งว่า กะเพาะหมู เพราะเมื่ออดีตน้ำมันท่วมนาน ตำบลต่าง ๆ ทั้ง 6 ตำบล ในอำเภอพระประแดง อยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา น้ำก็เลยไหลเข้ามาได้ทุกตำบล พอน้ำลดก็แยกกลายเป็นแอ่งกระทะ จึงเรียกว่า “กะเพาะหมู” จึงทำให้โคกเด่นและมีเอกลักษณ์พิเศษเป็นของคน ซึ่งคนในสมัยนั้นนิยมปลูกข้าว”

ชุมชนบางกะเจ้าเป็นชุมชนที่ใช้เรียกขานตำบลต่าง ๆ ทั้ง 6 ตำบลประกอบไปด้วย ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางกะสอบ ทั้ง 6 ตำบลอยู่ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตำบลบางน้ำผึ้งเป็นที่ราบลุ่มพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ถูกโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และมีคลองสายต่าง ๆ ใหญ่น้อยหลายสาย การคมนาคมของประชาชนจึงได้อาศัยทางน้ำมีเรือสัญจรข้ามฟากระหว่างแม่น้ำ แม่น้ำเจ้าพระยาและหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีหลายหมู่บ้านในตำบล บางน้ำผึ้งเอง

ก็มีท่าเรือสัญจรข้ามฝากอยู่บริเวณหน้าวัดบางน้ำผึ้งนอก ซึ่งคนในหมู่บ้านจะใช้บริการเป็นส่วนมาก ซึ่งเจ้าของเรือที่ใช้สำหรับข้ามฝากนั้นเจ้าของก็คือคนในพื้นที่ที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม คือ กำนันมนัส รัศมีทัต เป็นเจ้าของเรือจะเห็นได้จากชื่อที่ติดอยู่ กับเรือข้ามฝากซึ่งผู้คนในหมู่บ้านจะใช้บริการข้ามฝากหน้าวัดบางน้ำผึ้งนอกไปที่ฝั่งบางนาเป็นส่วนมาก

ในปัจจุบันผู้คนส่วนมากจะรู้จักพระประแดงในฐานะของอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประเพณีชาวอมญปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประจำ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีโยนบัว ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ นอกจากนี้ก็จะรู้จักชุมชนบางกะเจ้าในฐานะที่เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ อยู่ท่ามกลางกิจกรรมอุตสาหกรรมที่หนาแน่นที่อยู่โดยรอบ

ในอดีตก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ เขตเมืองพระประแดงเป็นชุมชนเก่าแก่ ซึ่งเป็นเมืองขอม ได้สร้างไว้ราว 1,000 ปี ล่วงมาแล้ว ในสมัยนั้นกล่าวกันว่า ปากแม่น้ำพระยายังคงอยู่เพียงตัวเมืองพระประแดงที่ขอมสร้างไว้เท่านั้น ขอมขนานนามเมืองหน้าด่านของตนเอง “ประแดง” แปลว่า คนนำข่าวสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เป็นเมืองหน้าด่าน ถ้ามีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็เป็นหน้าที่ของเมืองนี้จะต้องนำข่าวสารไปแจ้งเมืองหลวงให้ทราบโดยเร็ว หลังกากรุงศรีอยุธยา เสี่ยงกรุงเก่าพม่า เมือง พ.ศ. 2310 แล้ว พระเจ้าตากสินได้ทรงสถาปนารุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีแทนกรุงศรีอยุธยา และได้โปรดให้รื้อกำแพงเมืองพระประแดงเดิมไปสร้างเป็นกำแพงพระราชวังและอื่น ๆ เป็นการกะทันหัน เพราะไม่ต้องเสียเวลาเอาอิฐ ประกอบกับเมืองนี้สะดวกแก่การขนย้ายและลำเลียงวัสดุ เมืองพระประแดงจึงสูญสิ้นเอกลักษณ์ทางวัสดุตั้งแต่นั้นมา

ในปี พ.ศ. 2356 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงมีพระราชดำริให้สร้างนครใหม่ด้านฝั่งตะวันออก ได้โปรดให้สร้างทับพระบรมมหาราชวังและพระราชวังบวรสถานมงคล ในการนี้โปรดให้รื้อเอาอิฐกำแพงเมืองกรุงเก่าบ้างและรื้อเอาอิฐกำแพงเมืองธนบุรีบ้างมาใช้ในการก่อสร้าง นั่นก็หมายความว่าอิฐ กำแพงเมืองพระประแดงเดิมได้ถูกนำมาใช้ก่อสร้างอีกครั้งจากกำแพงเมืองธนบุรี มาเป็นกำแพงเมืองกรุงเทพมหานครต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยกำลังฟื้นตัว จากที่ถล่มด้วยงานสงครามกับพม่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงมีพระราชดำริเห็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันปัจเจกมิตรอันที่จะล่วงล้ำมาทางทะเลให้มั่นคงยิ่งขึ้น จึงรับสั่งให้สำรวจทางปากแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อที่จะสร้างเมืองขึ้นอีกเมืองหลังจากสำรวจแล้วพบว่าสมุทรปราการเป็นทำเลยุทธภูมิเหมาะแก่การสร้างเมืองขึ้นไว้ ป้องกันข้าศึกอย่างยิ่ง จึงไปสร้างขึ้น ณ ที่ดินแถบนั้น โดยไปสร้างป้อมที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาหนึ่งป้อม ให้ชื่อว่า “ป้อมวิทยาคม” หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติต่อมาทรงพระกรุณา

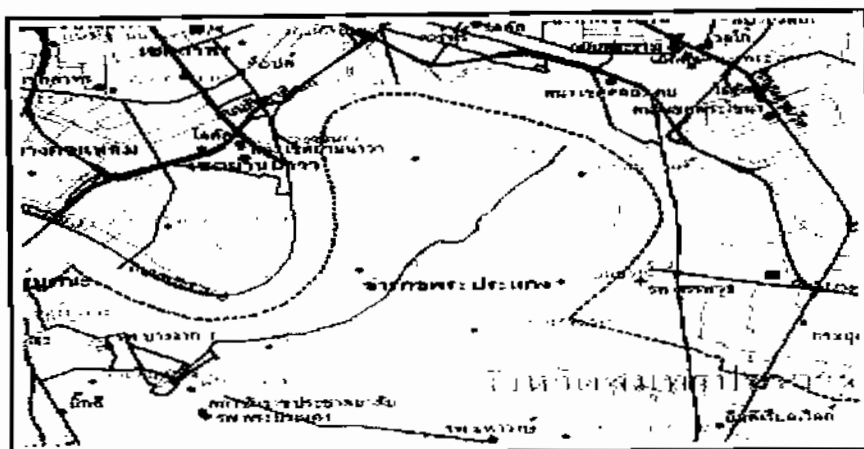
โปรดเกล้า ให้ดำเนินการก่อสร้างเมืองที่ค้างค่อไป การก่อสร้างนั้นได้สำเร็จเมื่อปี พ.ศ. 2358

พระราชทานนามเมืองว่า “นครเขื่อนขันธ์” และได้โปรดให้ครอบครัวอมญไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ ณ

เมืองนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2458 ได้เปลี่ยนชื่อ “นครเขื่อนขันธ์ เป็น เมืองพระประแดง” ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2474 จังหวัดพระประแดง ถูกยุบไปขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ ได้ถูกยุบรวมไปขึ้นกับจังหวัดพระนคร อำเภอพระประแดง จึงต้องไปรวมขึ้นกับจังหวัดพระนครด้วย จนถึง พ.ศ. 2489 กลับยกฐานะจังหวัดสมุทรปราการขึ้นอีก อำเภอพระประแดงจึงกลับขึ้นมา จังหวัดสมุทรปราการ ตามเดิม จนถึงบัดนี้ (สุนันทา สุวรรโณคม และศิริวรรณ ศิริบุญ. 2535 : 86 : ยอด กฤษเพชร. 2503)

สภาพทั่วไปของตำบล

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ประมาณ 1,938 ไร่ มีทัศนียภาพที่สวยงาม รมรื่น ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 อาณาเขตตำบลบางน้ำผึ้ง

อาณาเขตตำบลบางน้ำผึ้ง

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนประชากรของตำบล จำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,536 คน เป็นชาย 2,196 คน หญิง 2,340 คน ข้อมูลอาชีพของตำบล อาชีพหลัก ทำสวน รับจ้าง อาชีพเสริม เลี้ยงปลา ปลูกไม้ประดับ ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล 1) วัดบางน้ำผึ้งใน 2) วัดบางน้ำผึ้งนอก 3) สถานีอนามัยตำบลบางน้ำผึ้ง 4) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง 5) สวนเกษตรทฤษฎีใหม่

การปกครองของตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นระบบกำนันผู้ใหญ่บ้าน เช่นเดียวกับการปกครองท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งการปกครองในตำบลบางน้ำผึ้งในลักษณะนี้

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ในระหว่างประชาชนของหมู่บ้านมีความใกล้ชิดกันระหว่างสังคมเพื่อนบ้าน อาจเนื่องมาจากความเป็นญาติพี่น้องกันหรือไม่ก็เป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ด้วยกันมาเป็นเวลานาน ทำบุญที่วัดเดียวกันเป็นประจำตำบลบางน้ำผึ้งได้รับการยกฐานะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับชั้นที่ 5 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ปัจจุบันบางน้ำผึ้งมีพื้นที่ประมาณ 3.10 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร 4,681 คน คิดเป็นความหนาแน่นเฉลี่ย 1,510 คน / ตารางกิโลเมตร

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบดังกล่าวทำให้เข้าใจว่า ชุมชนบางกะเจ้าคงเป็นพื้นที่ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่จำนวนไม่น้อย เพราะมีตำบลตั้งอยู่ติด ๆ กันหลายตำบล “การทำสวน” คงเป็นกิจกรรมหลักของพื้นที่มาตั้งแต่ครั้งอดีต ดังได้พบหลักฐานในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเขียนส่งราชการถึงพระยายมราช คอนหนึ่งว่า

“ได้รับหนังสือที่มาจากกรมขุนสมมตอมรินทร์ที่ 551/7281 ลงวันที่ 8 เดือนนี้เรื่อง แยกคอลอย่านายหมัด บุตรบุญธรรมของโตะกู คนในบังคับฝรั่งเศสขายที่ “สวน” ตำบลบางน้ำผึ้ง แขวงเมืองนครเขื่อนขันธ์ เจ้าพนักงานจับตัวแยกคอลอยไว้ได้ กำลังไต่สวนอยู่นั้นทราบแล้ว เรื่องนี้ร้ายกาจ เห็นในหนังสือพิมพ์ว่าเป็นอย่างอื่น เห็นว่าควรจะเอาตัวหมัดให้ได้ด้วย” (สุนันทา สุวรรณโณคม และศิริวรรณ ศิริบุญ, 2535 : 91 ; อ้างอิงมาจาก ประชุมประกาศราชการที่ 4 พ.ศ. 2394. 2509 : 298)

ในปัจจุบันไม้เศรษฐกิจของอำเภอพระแดง คือ ต้นหมาก ซึ่งมีหลากหลายพันธุ์ อาทิ หมากผู้หมากเมีย หมากเหลือง หมากแดง เป็นต้นหมากที่นิยมปลูกไว้ประจำบ้าน มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ด้วยวิถีทางแห่งกาลเวลา เป็นความสวยงามของลำต้นสีแดง ซึ่งลักษณะพิเศษของต้นไม้ชนิดนี้ จึงทำให้หมากแดงเป็นที่นิยมของผู้รักไม้ดอกไม้ประดับ ส่งผลให้เป็นไม้เศรษฐกิจของท้องถิ่น

ได้กลายเป็นอาชีพที่ทำรายได้เป็นอย่างดีในปัจจุบัน และทรัพยากรประจำท้องถิ่นที่หาได้ง่ายในตำบลบางน้ำผึ้งก็คือ “ต้นจาก” ที่ขึ้นเรียงรายอยู่ในตำบล ซึ่งเป็นผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ เพราะมีลักษณะแตกต่างจากที่อื่นก็คือ ใบจากจะมีใบใหญ่เหมาะสำหรับใช้นุงหลังค่อม โดยนำใบจากมาเรียงกันเป็นคับแล้วนำมาเย็บเป็นลักษณะของสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว 1 เมตร 20 เซนติเมตร ซึ่งเป็นทรัพยากรประจำท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างดี

สภาพสังคมและบริการพื้นฐานชุมชน

ชุมชนมีบริการพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวก การศึกษาเล่าเรียน การศาสนา

- 2 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
 2 แห่ง วัด 2 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน 1 แห่ง ลำคลอง 6 สาย บ่อน้ำบาดาล
 23 แห่ง ประปานครหลวง 1 แห่ง มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้านและทุกหลังคาเรือน

ภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำ ดินมีความเหมาะสมแก่การเกษตรบางส่วน อีกบางส่วนมีสภาพดินเสื่อมจากตะกอนปากแม่น้ำ จึงต้องปรับสภาพ ดินก่อนการเพาะปลูก ซึ่งชาวบ้านในตำบลส่วนมากจะปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยขาว พื้นที่อุดมไปด้วยสีเขียวของพันธุ์ไม้ท้องถิ่น มีลำธารสาธารณะหลายสายแต่อยู่ในสภาพ ดินเงิน และถูกขุดล้นโดยกิจกรรมเพื่อการอยู่อาศัย เนื่องจากเป็นที่ราบต่ำจึงประสบปัญหาน้ำท่วมขังทุกปี แต่ภายหลังการก่อสร้างแนวเขื่อนป้องกันน้ำท่วมแล้วเสร็จ ปัญหานี้จึงลุดลงไป

ความเป็นมาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตำบลบางน้ำผึ้ง เป็น 1 ใน 6 ตำบลในกิ่งกระเพาะหมู อยู่ในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เหตุที่เรียกว่ากิ่งกระเพาะหมู เพราะว่าเป็นพื้นที่สีเขียวในกิ่งที่มีรูปร่างคล้ายกับกระเพาะหมูหรือแอกั่ว เป็นพื้นที่เกษตรกรรมท่ามกลางความเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกอบัว และตำบลบางกระสอบ มีเนื้อที่รวม 11,819 ไร่ พื้นที่กว่าร้อยละ 85 ถูกโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาและยังคงความสมบูรณ์ตามรูปแบบสวนเกษตรดั้งเดิม ที่มีอยู่เพียงผืนเดียวและเป็นผืนสุดท้ายที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด ตำบลบางน้ำผึ้ง มีลักษณะปากทางเข้าแคบมากแต่เมื่อเข้าไปภายในชุมชนแล้วกลับมีอาณาเขตที่กว้างขวาง รูปร่างคล้ายกระเพาะหมู ตั้งอยู่ที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ซึ่งยังคงธรรมชาติที่งดงาม เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้พัฒนาเป็นตลาดน้ำซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เดิมก่อนปี 2527 บริเวณนี้มีการทำการเกษตร เช่น สวนผลไม้จำพวก มะม่วง มะพร้าว แต่เนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดปัญหาน้ำท่วมทุกปี ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนอย่างมากเพราะผลผลิตเสียหายจนต้องเลิกทำเกษตรไป จนกระทั่งในปี 2537 กรมโยธาธิการได้สร้างเขื่อนล้อมรอบตามนโยบายให้เป็นพื้นที่สีเขียวแหล่งปลอดสุดท้ายของคนกรุงเทพฯ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน จึงได้รวมตัวกันหาข้อตกลงร่วมกับทางหน่วยงานของรัฐ และได้ผลสรุปว่าถ้าคนไหนต้องการขายที่ดินคืนแก่รัฐก็สามารถทำได้ แต่หากไม่ประสงค์จะขายที่ดินคืนก็สามารถอาศัยอยู่ในที่ดินเดิมได้ เมื่อได้ข้อสรุปเป็นที่น่าพอใจของทั้ง 2 ฝ่ายแล้วชาวบ้านจึงทำการเพาะปลูกกันต่อไป และทางองค์กรบริหารส่วนตำบลได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องที่ดินทำกิน โดยการขอที่ดินจากชาวบ้านที่มีที่ดินมากมาให้เกษตรกรที่มีฐานะยากจน แต่เนื่องจากมีผู้หันมาทำการเพาะปลูกกันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิต

คคค้า รายได้ลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนคคค้าลงไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จึงร่วมกับชาวบ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในบริเวณพื้นที่ที่กระเพาะหมูจัดทำเวทีประชาคมเพื่อหาทางแก้ไข ปัญหา

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีแนวความคิดมาจากตลาดน้ำซึ่งเป็นวิถีชาวบ้านที่มีมาเมื่อประมาณ 40 กว่าปีที่ผ่านมา ในสมัยก่อนการคมนาคมจะใช้การสัญจรขนทางน้ำเป็นเส้นทางสำคัญ เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำคลองอยู่ทั่วไป ซึ่งแต่ละคลองจะเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ในอดีตชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนผลไม้ ดินจะมีความอุดมสมบูรณ์มาก น้ำท่าบริบูรณ์ ทำให้ผลผลิตออกมาจำนวนมากมาย อาทิ มะม่วง มะพร้าว หนาก กล้วย มะนาว เป็นต้น ชาวบ้านจึงได้รวมตัวนำสินค้าใส่เรือมาจำหน่ายที่ปากคลองทำให้เกิดเป็นตลาดน้ำขึ้นมา ต่อมา เมื่อการคมนาคมเปลี่ยนเป็นทางบกที่มีความสะดวกกว่า จึงทำให้การสัญจรทางน้ำลดความสำคัญ ลงตามลำดับ วิถีชุมชนริมน้ำและตลาดจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง

จากการจัดทำเวทีประชาคม เห็นร่วมกันว่าควรสร้างตลาดน้ำ เพื่อรองรับผลผลิตด้านตลาดเนื่องจากเล็งเห็นแล้วว่าชุมชนมีศักยภาพเพียงพอ เพราะมีทั้งที่ดินและผลผลิตทางการเกษตรหลากหลาย โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสินค้าที่นำมาขายนั้นต้องเป็นสินค้าที่มาจากคนในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลที่ใกล้เคียงอีก 5 ตำบลเท่านั้น เพื่อเป็นการป้องกันเม็ดเงินที่จะรั่วไหลออกนอกชุมชน ใครปลูกอะไรก็เอามาขาย ยกเว้นสินค้าโอท็อปของจังหวัดสมุทรปราการอนุญาตให้ขายในตลาดน้ำได้

ซึ่งกิจกรรมที่มีร่วมกันของชาวชุมชนตลาดน้ำ ที่เด่นชัดที่สุดก็คงไม่พ้นเรื่องการค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้าหรือเครื่องอุปโภคบริโภคกันระหว่างชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นกิจกรรมแล้วยังอาจเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมตลาดน้ำกันเลยทีเดียว บางครั้ง ชาวชุมชนตลาดน้ำยังมีการร่วมตัวกัน นอกเหนือกิจกรรมดังกล่าวในท้องน้ำที่เป็นแหล่งค้าขายด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาเทศกาลงานบุญ เช่น เจ้าพระยา ก็อาจมีการร่วมตัวกันของชาวบ้าน ร้านค้าร่วมกันจัดมหรสพรื่นเริงต่างๆ เช่น ฉายหนังกลางแปลงให้กับชาวชุมชน การฉายหนังกลางแปลงแบบนี้ จัดขึ้นกลางท้องน้ำชาวบ้านที่มาดูก็ล้วนพายเรือของคันหรือติดเรือเพื่อนบ้านมานั่งดูกันถึงกลางลำน้ำ บ่อยครั้งก็มีเรือพายจอดลอยนึ่งขายขนม ขายน้ำแข็งใสให้ซื้อเล่นยามนั่งดู หน้าหน้าจอผ้าสีข้าวสีเหลืองนี้ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นตลาดน้ำแห่งใหม่ใกล้กรุงเทพฯ ตั้งอยู่บริเวณตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นการร่วมมือระหว่าง อบต.บางน้ำผึ้ง และชาวบ้านในชุมชนสร้างตลาดน้ำแห่งนี้เพื่อหาทางแก้ไขภาวะผลผลิตด้านตลาดซึ่งตลาดน้ำแห่งนี้สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี เสน่ห์ของตลาดน้ำแห่งนี้ คือวิถีชีวิตชาวบ้านริมคลอง ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญ และยังมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

และมะม่วงน้ำดอกไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเรือพายให้บริการ อัตราค่าเช่าลำละ 20 บาท และยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน และชื่นชมธรรมชาติอันสวยงามของสวนผลไม้ในชุมชน โดยเช่าจักรยานในราคา 30 บาท ต่อคัน ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจะมีเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00-14.00 น.

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ดังนี้

1. ชุมชนจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งแบ่งเป็น ชุมชนจำหน่ายต้นไม้สมุนไพร ปลูกหลากหลายชนิด และผลิตผลของชาวบ้านที่ประกอบไปด้วย ของสวน อาทิ มะพร้าวอ่อน มะม่วงน้ำดอกไม้ กลั้วหอม กลั้วน้ำว่า ชมพู่มะเหมี่ยว ผักสดนานาชนิด เช่น ผักกระถิน ผักบุ้ง ผักตำลึง ใบกระเพรา ข่า ตะไคร้ พริกขี้หนูสวน เป็นต้น และมีของกินซึ่งเป็นฝีมือของชาวบ้านมีให้เลือกซื้อหามากมาย เช่น ขนมถ้วย ข้าวต้มมัด ลูกจากเชื่อม กลั้วแขก น้ำตาลสด ก้วยเคี้ยวลุยสวน
2. ชุมชนจำหน่ายสินค้าโอท็อป มีสินค้าโอท็อปมาให้ท่านเลือกซื้อหาอย่างมากมาย เช่น ดอกไม้เกี๊ยบปลา และบ้านรูปสมุนไพรมะพร้าว ซึ่งเป็นสินค้าโอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้ง นอกจากนี้ยังมีปลาสดบางบ่อ กุ้งเหยียด กะปิ ดอกไม้ใบบาง ฯลฯ
3. เรือจำหน่ายสินค้า มีสินค้าจำหน่ายมากมาย ก้วยเคี้ยวหมู เย็นตาโฟ บะหมี่หมูแดง ราดหน้า กระจ่างปลา ข้าวคั่ว หมี่กรอบ ฯลฯ
4. โฮมสเตย์ สำหรับคนรักธรรมชาติ ต้องการสัมผัสธรรมชาติ ชุมชน และท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดการเดินทางรถยนต์ลงจากทางด่วนมาที่ถนนสุขสวัสดิ์ จะเห็นสามแยกพระประแดง-สุขสวัสดิ์ เลี้ยวตรงข้างปั้ม BP พอถึงตลาดพระประแดงให้เลี้ยวซ้ายผ่านวัดทรงธรรมวรวิหารไปประมาณ 5 กิโลเมตร แล้วจะพบป้ายบอกทางเข้าตลาดน้ำให้เลี้ยวขวาประมาณ 1 กิโลเมตร ก็จะถึงสถานีอนามัยบางน้ำผึ้งซึ่งเป็นที่จอดรถ รถโดยสารประจำทาง ปอ.138 จุดจักร-พระประแดง ปอ.140 อนุสาวรีย์ชัยทางด่วนสุขสวัสดิ์สาย 506 (ปากเกร็ด-พระประแดง), สาย 82 (สนามหลวง-พระประแดง)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีหลัก

1.1 ทฤษฎีการจัดการความรู้

1.1.1 ความหมายของ Knowledge Management

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้องค์กร

มีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

2) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

วิจารณ์ พานิช (2548 : 3) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดการความรู้” ไว้ สำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้คือ เครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่

1. การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร
2. การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
3. การปรับปรุง คัดแปลง หรือสร้างความรู้ ให้เหมาะต่อการใช้งานของคน
4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของคน
5. การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้

6. การจดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดเจน อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว เนื่องจากเชื่อว่า “จัดการความรู้” จึงมีคนเข้าใจ ผิด เริ่มดำเนินการโดยรีเข้าไปที่ความรู้ คือ เริ่มที่ความรู้ นี่คือการผิดพลาดที่พบบ่อยมาก การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน เป้าหมายของงานที่สำคัญ คือ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ที่เรียกว่า Operation Effectiveness และนิยามผลสัมฤทธิ์ ออกเป็น (วิจารณ์ พานิช, 2548 : 4)

วีรฐ มาฆะสีรานนท์ (2542 : 77-78) กล่าวถึง การบริหาร จัดการ ความรู้ว่า การบริหารจัดการความรู้เป็นกระบวนการบริหารรูปแบบใหม่ ที่เน้นในด้านการ พัฒนา กระบวน

งานควบคู่ ไปกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยทุกกระบวนการจะต้องสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นผลมาจากการขยายวงและการประสานความรู้ รวมถึงการฉลาดคิด ไปทั่วทั้งองค์กรอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเท่ากับว่า องค์กรที่มีการบริหารจัดการความรู้เป็นอย่างดี เป็นระบบ ก็จะเป็นโอกาส อันสำคัญต่อการพัฒนาให้เป็นองค์กรที่เปี่ยมไปด้วยการทำงานอย่างฉลาดคิดและสร้างสรรค์ในที่สุด ทำให้องค์กรนั้นสามารถเผชิญกับการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ รูปแบบ และสามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหมดได้เป็นอย่างดี

สร้อย ชูเกียรติ (2541 : 14) การจัดการความรู้ในองค์กร หมายถึง การจัดการและรักษา ระดับในการจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กรให้เป็นระบบเป็นระเบียบตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้จริงในทางปฏิบัติ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารจัดการความรู้ คือ ระบบบริหารจัดการความรู้ให้เป็นระเบียบ ครบถ้วน ง่ายต่อการเรียกใช้ จัดเก็บตามความต้องการ เก็บรักษาความรู้ให้ควบคู่กับองค์กรตลอดไป โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการ

1.2 กระบวนการจัดการความรู้ 9 ประการ

พรพรณ ภูมิภู (2549 : 59) กล่าวถึง กระบวนการจัดการความรู้ว่า แบ่งออกเป็น 9 ประการ ดังนี้

1. การค้นคว้าความรู้ หรือการขุดค้นความรู้ โดยการสำรวจความรู้ที่จำเป็นที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน อาจอยู่ทั้งภายนอก และภายในองค์กร นำมาตรวจสอบวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ และประโยชน์ของการนำไปใช้
2. การสะสมความรู้ โดยการจัดหมวดหมู่ของความรู้ ให้เป็นระบบ เหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ภายในองค์กร
3. สร้างวิธีการจัดเก็บ อาจใช้สื่อ นวัตกรรม หรืออุปกรณ์มาช่วยในการจัดเก็บ เพื่อให้เกิดการค้นหาและนำไปใช้ได้สะดวกรวดเร็วเหมาะสมกับประเภทของการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. กระบวนการถ่ายทอดและกระจายความรู้ (Transfer Knowledge) หรือเป็นการแพร่กระจายความรู้ โดยใช้กระบวนการสื่อสาร (Communication) เป็นการจัดการความรู้ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ร่วมกันไม่เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
5. การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้บุคคลในองค์กรเกิดการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ที่ฝังแน่นหรือแฝงอยู่ในตัวบุคคล ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ
6. การปรับระดับความรู้ และการสังเคราะห์ ความรู้ เนื่องจากความรู้มีหลากหลายรูปแบบ เมื่อนำมารวมกันจำเป็นคือวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สูงสุดแก่องค์กร แต่หาใช่การปรับเปลี่ยนความรู้เดิมแต่หมายถึงการนำความรู้ที่นำมาปรับปรุงให้เกิดความรู้เชิงบูรณาการใหม่ และนำไปใช้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์แก่การนำไปปฏิบัติ

7. การสร้างความรู้ใหม่ (Knowledge Generation) เนื่องจากความรู้มีอยู่ในตัวบุคคลมากมายหลายรูปแบบ เราสามารถกระตุ้นให้บุคคลที่มีความรู้ นำความรู้ที่เขามีอยู่มาสร้างความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในองค์กรได้

8. การนำมาบูรณาการและการประยุกต์ใช้ เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหารองค์ความรู้หรือการจัดการความรู้ ซึ่งสามารถกระทำในลักษณะบูรณาการ การดำเนินการควรดำเนินการให้อยู่ในกิจกรรมหรืองานประจำ โดยไม่ถือเป็นภาระเพิ่มเติมจากงานประจำ เพราะพื้นฐานของการจัดการความรู้ คือ การนำความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ซึ่งต้องอาศัยวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ นำความรู้ไปใช้หรือเกิดการถ่ายโอน

9. การธำรงรักษาไว้ (Knowledge Maintenance) เมื่อมีระบบการบริหารองค์ความรู้ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ความรู้ทั้งหมดมีค่าแก่องค์กร และสังคม คือ การเผยแพร่และการธำรงรักษาความรู้ไว้มิให้สูญสลาย แต่กลับส่งเสริมให้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดความคิดใหม่ บูรณาการสิ่งใหม่ และให้คนในองค์กรเรียนรู้จากการใช้ความรู้เป็นการประยุกต์การเรียนรู้ที่เป็นระบบ

Nonaka และ Takeuchi (1995) ได้เสนอแนวคิดในการบริหารจัดการความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ 7 ประการคือ

1. การสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับองค์ความรู้ในองค์กร
2. การสร้างทีมจัดการความรู้
3. การสร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเข้มข้นในกลุ่มพนักงานระดับล่าง
4. จัดการความรู้ไปพร้อมกับการพัฒนาสินค้า/วิธีการใหม่ หรือพัฒนารูปแบบการทำงาน
5. เน้นการจัดการความรู้แบบใช้พนักงานระดับกลางเป็นตัวขับเคลื่อน (Middle-up Down Management)
6. เปลี่ยนองค์กรไปเป็นแบบ “พหุบาท” (Hypertext)
7. สร้างเครือข่ายความรู้กับโลกภายนอก

1.3 ประโยชน์ของ การจัดการความรู้

ไพบุลย์ ปะวะเสนะ (2547 : 12) กล่าวถึงประโยชน์ของ การจัดการองค์ความรู้

1. เพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร
2. ป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญา ในกรณีที่บุคลากรเกษียณอายุลาออก หรือเสียชีวิต
3. เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความอยู่รอด
4. เป็นการลงทุนในต้นทุนมนุษย์ ในการพัฒนา ความสามารถ ที่จะแบ่งปัน ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้กับคนอื่น ๆ ในองค์กร และนำความรู้ไปปรับใช้กับงานที่ทำอยู่ให้เกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาคคน และพัฒนาองค์กร
5. ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนดำเนินงานให้รวดเร็ว และดีขึ้น เพราะมีสารสนเทศ หรือแหล่งความรู้เฉพาะที่มีหลักการ เหตุผล และน่าเชื่อถือ ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ
6. ผู้บังคับบัญชาสามารถทำงานเชื่อมโยงกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ใกล้ชิดกัน มากขึ้น ช่วยเพิ่มความกลมเกลียวในหน่วยงาน
7. เมื่อพบข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน ก็สามารถหาวิธีแก้ไขได้ทันที่
8. แปรรูปความรู้ให้เป็นทุน ซึ่งเป็นการสร้างความ ทำทายให้องค์กรผลิตสินค้า และบริการจากความรู้ที่มีเพื่อเพิ่มคุณค่า และรายได้ให้กับองค์กร
9. เพื่อการสร้างสรรค และบรรลุเป้าหมายของจินตนาการที่ยิ่งใหญ่
10. เปลี่ยนวัฒนธรรมจากวัฒนธรรมอำนาจ/แนวคิ่ง สู่วัฒนธรรม ความรู้/แนวราบ
11. ความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่น
12. การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจลูกค้า แนวโน้มของการตลาด และการแข่งขันทำให้เพิ่มโอกาสในการแข่งขัน
13. การพัฒนาทรัพยากรสินทางปัญญาเป็นการ พัฒนาความสามารถขององค์กร ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสินทางปัญญาที่มีอยู่
14. การยกระดับผลิตภัณฑ์ การนำการจัดการความรู้มาใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตและบริการ
15. การบริหารลูกค้า การศึกษาความสนใจ และความต้องการ ของลูกค้า จะเป็นการสร้างความพึงพอใจและเพิ่มยอดขาย และการสร้างรายได้
16. การลงทุนทางทรัพยากรบุคคล การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเรียนรู้ร่วมกัน

1.4.1 “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

1.4.2 “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น “กระบวนการความรู้” นั้น เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ใช้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม

องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล การจัดการความรู้ของกรมการปกครอง จากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ขอบเขต KM ที่ได้มีการพิจารณาแล้วเห็นว่ามีมีความสำคัญเร่งด่วนในขณะนี้ คือ การจัดการองค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ และได้กำหนดเป้าหมาย (Desired State) ของ KM ที่จะดำเนินการในปี 2549 คือมุ่งเน้นให้อำเภอ กิ่งอำเภอ เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่ที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม คือ อำเภอ กิ่งอำเภอ มีข้อมูลผลสำเร็จ การแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการในศูนย์ปฏิบัติการฯ ไม่น้อยกว่าศูนย์ละ 1 เรื่อง และเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผล ได้จัดให้มีกิจกรรมกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) และกิจกรรมกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) ควบคู่กันไป โดยมีความคาดหวังว่าแผนการจัดการความรู้นี้จะเริ่มจุดเริ่มต้นสำคัญสู่การปฏิบัติราชการในขอบเขต KM และเป้าหมาย KM ในเรื่องอื่น ๆ และนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ต่อไป

1.5 กระบวนการจัดการความรู้ (บุญดี บุญญากิจ และคณะ. 2548 : 54)

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน คือ

1. การบ่งชี้ความรู้ เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องใช้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้ อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่นการสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้

จากภายนอก ศึกษาค้นคว้า จัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web Board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสารฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge จัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

1.1.6 การจัดการความรู้กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2548 :

123-126)

การจัดการความรู้ หรือ Knowledge Management เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นจากการค้นพบว่าองค์กรต้องสูญเสียความรู้ไปพร้อมๆ กับการที่บุคลากรลาออกหรือเกษียณอายุราชการ อันส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจากแนวคิดที่มุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้มากแต่เพียงอย่างเดียวจึงเปลี่ยนไป และมีคำถามต่อไปว่าจะทำอย่างไรให้องค์กรได้เรียนรู้ด้วย ดังนั้น การบริหารจัดการความรู้จึงสัมพันธ์กับเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นอย่างยิ่ง หากองค์กรจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็จำเป็นจะต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้จริงและต่อเนื่อง หากองค์กรใดมีการจัดการความรู้โดยไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรก็นับเป็นการลงทุนที่สูญเปล่าได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการความรู้ มีความซับซ้อนมากกว่าการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรม เพราะเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการต่อภายหลังจากที่บุคลากรมีความรู้ความชำนาญแล้ว องค์กรจะทำอย่างไรให้บุคลากรเหล่านั้นยินดีถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น และในขั้นคอนสตรัคทีฟ องค์กรจะต้องหาเทคนิคการจัดเก็บความรู้เฉพาะไว้กับองค์กรอย่างมีระบบเพื่อที่จะนำออกมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริษัทักษ์ใหญ่หลายแห่งในสหรัฐอเมริกายังคงแข่งขันกันหาวิธีบริหารจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้อยู่ในโลกของการแข่งขันได้สำหรับประเทศไทยนั้นคงเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารที่จะหายุทธวิธีในการดึงความรู้ออกมาจากตัวบุคคล และการกระตุ้นให้บุคลากรถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนร่วมงาน

ซึ่งการถ่ายทอดความรู้บางประเภทนั้น การฝึกอบรมอาจจะไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด อุปสรรคที่มักพบอยู่เสมอของการบริหารจัดการความรู้คือพฤติกรรม “การหวงความรู้” และวัฒนธรรม “การไม่ยอมรับในตัวบุคคล” หากองค์กรสามารถกำจัดจุดอ่อนทั้งสองอย่างนี้ได้การบริหารจัดการความรู้ก็มิใช่เรื่องยากจนเกินไป สืบเนื่องจากการปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญที่ผ่านมาเมื่อเดือนตุลาคม 2545 ได้มีการวางกรอบแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินไว้อย่างชัดเจน ซึ่งรวมถึงการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นเรื่องของการกำหนดขอบเขต แบบแผน วิธีปฏิบัติ โดยเฉพาะมาตรา 11 ได้กำหนดเป็นหลักการว่าส่วนราชการต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสร้างความมีส่วนร่วมในหมู่ราชการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.7 ชุมชนนักปฏิบัติ CoP (Community of Practice)

ชุมชนนักปฏิบัติ คือ ชุมชนที่มีการรวมตัวกัน หรือเชื่อมโยงกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีลักษณะแนวคิด ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช. 2548 : 167-169) CoP เป็นกลไกของการไขว่คว้าหาความรู้เข้าหาตัว มากกว่าการรวบรวมความรู้ เพื่อส่งมอบให้ผู้อื่น

1. ผู้อื่น

2. Cop เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เพื่อเป็นคนที่ทำงานที่เก่งขึ้น มิใช่แค่เรียนรู้ว่าจะทำงานอย่างไร หรือเรียนรู้แต่เรื่องที่เป็นนามธรรม การเป็นสมาชิกของ Cop คือ มีส่วนร่วมในชุมชนนั้น อย่างมีความหมาย Cop ควรเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักขององค์กร แนวคิดของการปฏิบัติในชุมชนนักปฏิบัติ หรือ P ใน Cop หมายถึง การกระทำในบริบทเฉพาะ แนวคิดปัจจุบันเปลี่ยนจากการเก็บเกี่ยวความรู้ไปสู่การเชื่อมต่อระหว่างบุคคล อย่ำสร้างห้องสมุดที่เต็มไปด้วยเอกสาร ให้สร้างบัตรรายชื่อบุคคล (Card Catalog) เพื่อช่วยในการเชื่อมต่อระหว่างบุคคลต่อบุคคล ปัจจัยสู่ความสำเร็จ กลุ่มที่ไม่เป็นทางการเป็นสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติอยู่แล้วในองค์กร มีลักษณะของสิ่งมีชีวิต เติบโตขึ้นเมื่อเป็นที่ประสงค์ของสมาชิก การที่จะให้มีคุณค่าต่อองค์กรจะต้องได้รับการเพาะบ่ม ดูแลด้วยความระมัดระวัง การสนับสนุนมากขึ้น อาจจะทำให้ไม่เป็นที่สนใจจากสมาชิก การปล่อยปละละเลย ก็อาจจะทำให้แคะแกร็นเหี่ยวเฉา ความท้าทายนี้แตกต่างจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้นำองค์กรเคยประสบ ความท้าทายสำหรับ Cop ปัญหาสำคัญของชุมชนที่กำลังเติบโต คือ การที่สมาชิกสูญเสียความสนใจ และปล่อยให้ผู้ประสานงานรับผิดชอบไปคนเดียว เมื่อผู้ประสานงานหันไปทำงานอื่น ชุมชนก็ล่มสลาย ปัญหาสำคัญของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ การที่สนใจอยู่แต่ความสำเร็จของตนเอง ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะช่วยรักษาพลังของชุมชนให้เกิดความต่อเนื่อง นำสมาชิกใหม่เข้ามาร่วม และมุ่งไปที่ประเด็นที่แหลมคม เชิญผู้นำทางความคิด ซึ่งเป็นที่ยอมรับเข้ามาร่วมแต่เริ่มแรก เพื่อสร้างพลังให้แก่ชุมชน จัดให้มีเวทีพบปะกัน

เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อสร้างความตื่นตัว ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความรู้สึกร่วม ส่งเสริมการติดต่อระหว่างสมาชิกของชุมชน

จัดตั้งกลุ่มแกนที่แข็งแกร่ง ไม่จำเป็นต้องว่าสมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน สนับสนุนกลุ่มแกนด้วยการให้เป็นที่รับรู้ของชุมชน และไม่รบกวนเวลาเพิ่มมากเป็นพิเศษ ความท้าทายด้านเทคนิค

ทำให้การติดต่อ การให้ข้อมูล และการเข้าถึงชุมชนเป็นเรื่องง่าย เช่น การใช้ Software Computer ที่ใช้ง่าย และคุ้นเคย ความท้าทายสำหรับสมาชิก สิ่งที่มีคุณค่ามากของชุมชนคือการร่วมกันแก้ปัญหา แต่การอภิปรายปัญหาอย่างเปิดเผย ในขณะที่ความคิดยังไม่สุกงอมดีหรือคิดคง ๆ ในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติของเรา ความท้าทายของสมาชิกที่สำคัญ คือ การพูดถึงปัญหาของตนเอง ต่อหน้าผู้คนจำนวนมากที่เราไม่รู้จัก

สร้างเวทีเสวนาในประเด็นที่เฉียบคม ให้สมาชิกอาวุโสซึ่งคนยอมรับเป็นผู้ขอความช่วยเหลือ และหาผู้ที่มึนกันไปร่วมอยู่ในเวที ผู้ประสานงานช่วยกระตุ้นให้อธิบายหลักคิดของข้อเสนอ เพื่อให้สมาชิกอภิปรายไปที่สมมติฐาน ที่ใช้และเลือก การสร้างความไว้วางใจเชื่อใจในกลุ่มขนาดเล็ก 2-3 คน อาจใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างชุมชนได้

คานิยามของ DOPA KM Team ได้กล่าวไว้ว่า CoP เป็นกลุ่มคนที่มาร่วมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่การรวมตัวกันในลักษณะนี้มักจะมีมาจากคนที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน ซึ่งความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะเป็นสิ่งที่สำคัญ

Cop จะมีความแตกต่างจากการที่บุคคลมารวมกลุ่มกันเป็นทีม ปฏิบัติงานปกติทั่วไปตรงที่ Cop เป็นการรวมตัวกันอย่างสมัครใจ เป็นการเชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกันโดยกิจกรรมทางสังคม ไม่ได้มีการมอบหมายสั่งการเป็นการเฉพาะ และจะเลือกทำในหัวข้อหรือเรื่องที่สนใจร่วมกันเท่านั้นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนในกลุ่ม Cop จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานของบุคคลและองค์กรต่อไป และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในท่ามกลางบรรยากาศแบบสบาย ๆ ประกอบกับการใช้เทคนิคที่เรียกว่าสนทนาสนทนา (Dialogue) ซึ่งเป็นการสนทนาที่เคารพความคิดเห็นของผู้พูด ให้เกียรติกันให้โอกาสกัน และไม่พยายามขัดขวางความคิดใคร กับรับฟังผู้อื่นพูดอย่างตั้งใจออกตั้งใจ (Deep Listening)

สรุปชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Cop) เป็นกิจกรรมเริ่มต้นอีกกิจกรรมหนึ่ง

ในกระบวนการ KM ที่มีกิจกรรมหลายประการที่จะต้องดำเนินการทั้งในส่วนที่อาจเรียกว่าเป็นมิติ
Mahasarakham University

ของการบังคับและในส่วนที่เป็นมิติของการส่งเสริม ส่วนที่เป็นมิติการบังคับ คือ การที่จะต้องดำเนินการ KM ในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นพันธะสัญญา

จากแนวคิดของนักวิชาการ จะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจจากการแข่งขันในเชิงขนาด (Scale-Based Competition) เป็นการแข่งขันที่ต้องใช้ความเร็ว (Speed-Based Competition) ต้องสร้างความได้เปรียบด้านการผลิต โดยอาศัยสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) เช่น ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เทคโนโลยี มากขึ้นกว่าการใช้สินทรัพย์ที่จับต้องได้ (Tangible Assets) เช่น อาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์สำนักงานนอกจากนี้ยังต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative - Based) มากกว่าการใช้ทุน (Capital - Based) และให้ความสำคัญกับลูกค้ามากกว่าการมุ่งเน้นที่การผลิต

แนวคิดการจัดการความรู้ การแข่งขันในยุคปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการสร้าง และใช้สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ ในการเพิ่มคุณภาพ ลดต้นทุน ลดระยะเวลา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ สร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วดังนั้นจะเห็นได้ว่าความรู้เป็นสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดขององค์กร ความรู้เป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นกว่าสินทรัพย์อื่น ๆ คือเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีขีดจำกัด ยิ่งใช้ยิ่งเพิ่ม ยิ่งใช้มากเท่าไรก็ยิ่งมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นนั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ยิ่งองค์กรมีความรู้มากเท่าไร ก็ยังสามารถเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ได้มากขึ้นเท่านั้น เมื่อเรียนรู้ได้มากขึ้นก็สร้างความรู้ใหม่ได้มากขึ้น เมื่อนำความรู้เก่ามาบูรณาการกับความรู้ใหม่ก็จะก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นอีก และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จึงกลายเป็นวงจรที่เพิ่มพูนได้ในตัวเองอย่างไม่สิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้” นั่นเอง (บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ. 2548 : 7-8)

การที่องค์กรจะสร้างและรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันได้นั้น ขึ้นกับความสามารถขององค์กรในการทำให้วงจรการเรียนรู้ที่กล่าวข้างต้นหมุนได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์กรมีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปันและใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่ามี คือ “การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)” นั่นเอง

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ (Knowledge Process) โดย “คน” ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่วน “กระบวนการความรู้” นั้นเป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรม องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล

การประชุม “หนึ่งทศวรรษไอทีจุฬา ฯ : การเพิ่มศักยภาพการจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ” ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2544 ได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของการจัดการความรู้ไว้ ดังนี้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547 : 321)

การจัดการความรู้ เป็นความสามารถ หรือกระบวนการภายในองค์กร ที่จะเพิ่มหรือพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร โดยอาศัยความรู้

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการหรือระบบในการสรรหาความรู้ที่ถูกต้อง สำหรับบุคคลที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสม และช่วยให้มีการแบ่งปันความรู้ตามความเหมาะสม เพื่อช่วยให้องค์กรพัฒนาและปรับปรุงความสามารถในการดำเนินงาน

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ที่มีอยู่ในส่วนราชการ ซึ่งกระจัดกระจายในเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กร สามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด (ก.พ.ร.)

Trapp (1999 : 258-259) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ ประกอบด้วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งมีการบริหารจัดการในลักษณะบูรณาการเพื่อก่อให้เกิด คุณประโยชน์ที่คาดหวังไว้ การจัดการความรู้จึงเป็นแนวคิดองค์รวมที่จะบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นความรู้ในองค์กร

Kuczaj (2001 : 299) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการของการสร้างความรู้ การจัดเก็บ และการแบ่งปันความรู้ กล่าวโดยทั่วไปจะรวมถึง การระบุสภาพปัจจุบัน การกำหนดความต้องการและการแก้ไขปรับปรุง กระบวนการที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการความรู้ให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุถึงความต้องการ

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้าง เป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัย ช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการ ถ่ายโอนความรู้ในองค์กร เพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และองค์กรองค์กรสามารถ สร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ต้องประกอบด้วยขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ (บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. 2547 : 54-58)

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) การค้นหาว່ว่าองค์กรมีความรู้ ะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรที่องค์กรจำเป็นต้องมี ทำให้องค์กรทราบว่าขาด

ความรู้อะไรบ้าง “Knowledge Mapping” หรือการทำแผนที่ความรู้ในขั้นตอนนี้เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร จัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

องค์กรจะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่มา รวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมีแต่ยังไม่มียังนั้น องค์กรอาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่ก็ได้หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ นอกจากนี้องค์กรอาจจะต้องพิจารณากำจัดความรู้ที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยทิ้งไปเพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้น

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบเพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบนั้นหมายถึงการจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

นอกจากการจัดทำสารบัญความรู้อย่างเป็นระบบแล้ว องค์กรต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ คือ จัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร จะช่วยทำให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ การจัดเก็บ การค้นหา และการใช้ข้อมูลทำได้สะดวก และรวดเร็ว มีการเรียบเรียง ปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพ เช่น ความครบถ้วน เทียบตรง ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

ความรู้ที่ได้มานั้นจะไร้ค่าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น องค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

มีการจัดทำเอกสารจัดทำฐานความรู้ รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลือง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

7. การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้คือการเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการในการกำหนด

รวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใดก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นภาระสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้ การเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิด

ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านั้นก็จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ อีกเป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ สามารถสรุปได้ว่า ในโลกยุคปัจจุบันของการแข่งขัน บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ใหม่และความรู้ที่มีอยู่เดิมของบุคลากรในองค์กรมาบูรณาการในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและสอดคล้องกับทิศทางในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ และเกิดนวัตกรรมใหม่ในองค์กร

1.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functional Theory)

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory) นี้ถือว่า สังคมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (Biological Organism) ซึ่งเป็นตัวแบบ (Model) ใช้อุปมา (Analogy) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สังคม (Social analysis) หรือวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) โดยมีฐานคติ (Assumptions) เกี่ยวกับสังคม คือ เป็นระบบๆ หนึ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีระบบขอบเขตแน่นอน พร้อมทั้งมีกระบวนการรักษาบูรณาการ (Integration) และอาณาเขตนั้นไว้เสมอ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2526 : 25-26) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นั้นมองสังคมส่วนรวมเป็นระบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยส่วนหรือระบบต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดหรือเริ่มต้นได้ในทุกส่วน และส่งผลกระทบต่ออีกส่วนอื่น ซึ่งต้องถูกกระทบกระเทือนไปด้วย นักการหน้าที่นิยมเห็นว่า สังคมจะต้องมีโครงสร้างทำหน้าที่ของสังคม ทุกสังคมจะต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ให้สมาชิกปฏิบัติตาม สังคมจะสร้างสถาบันเพื่อให้สถาบันทำหน้าที่สำคัญๆ ในการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคม อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีสังคมใดที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจะทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์เสมอไปเมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้เกิดความตึงเครียด (Tension) ขึ้น และสังคมจะต้องปรับตัวให้เข้าสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น (ยศ ชุ่มจิต. 2528 : 107) ลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ นั้น (ชนิตา รัชพลเมือง. 2525 : 33) ได้สรุปเอาไว้ว่าระบบสังคมซึ่งประกอบไปด้วยระบบย่อยต่าง ๆ จะต้องประกอบด้วย

หน้าที่ของสังคม (Social Functions) คุณภาพของสังคมหรือระบบ (System Equilibrium And Homeostasis หรือระเบียบสังคม (Social Order) การพึ่งพาอาศัยของระบบย่อย (Social Interdependence) ระบบสังคมมีหน้าที่เพื่อให้สังคมนั้นดำรงอยู่ ซึ่งระบบสังคมที่จะสามารถรักษาระบบไว้ นั้น จะต้องทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ (สนธยา พลศรี. 2545: 142) คือ

1. ระบบสังคมจะต้องมีวัตถุประสงค์และดำเนินไป เพื่อบรรลุตาม

วัตถุประสงค์ (Goal Attainment) เพื่อความอยู่รอดแห่งสังคม สมาชิกในสังคมจะได้อยู่อย่างสงบสุข

ทำอย่างไรที่จะถ่ายทอดวัตถุประสงค์นี้ของสังคมไปสู่สมาชิกในสังคมได้ การดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และมีการควบคุมอย่างไร ที่จะทำให้สมาชิกได้ปฏิบัติไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสังคม

2. ระบบสังคมจะต้องมีการปรับตัว (Adaptation) การปรับตัวมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน การที่สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์ และกระทำระหว่างกันนั้น จำเป็นต้องคิดหาเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของสังคมและเสริมสร้างพลังต่าง ๆ ภายในระบบให้ดีขึ้น

3. ระบบสังคมจะต้องมีการบูรณาการรวมหน่วย (Integration) หรือการประสานประสานส่วนต่าง ๆ ภายในระบบให้ดีขึ้น

4. ระบบสังคมจะต้องมีการจัดการกับระบบความตึงเครียด (Tension Management or Latency) ภายในระบบสังคมย่อมจะมีความขัดแย้ง หรือความตึงเครียดอยู่เป็นธรรมดาจากบุคคล กลุ่มคนสถาบัน หรือชุมชน ระบบสังคม (Social System) จะต้องทำหน้าที่แก้ไข หรือจัดการกับสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้เกิดสภาวะสมดุล (Equilibrium) หรือสภาวะราบรื่น (Steady State) ในสังคม

อย่างไรก็ตาม คุลยภาพที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มีลักษณะเป็นคุลยภาพเคลื่อนที่ (Moving Equilibrium) ทั้งนี้เพราะความเป็นจริง สังคมไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่หรือโครงสร้างนี้เอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มส่วนประกอบมากขึ้น ส่วนประกอบเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหรือเฉพาะเรื่อง เฉพาะด้าน ไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมา ก็เรียกว่า สังคมมีความเจริญเติบโต ถ้าส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างหลหายไป โดยไม่ปฏิบัติหน้าที่อันจำเป็น สังคมนั้นก็เสื่อมลง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2526 : 163)

เพราะฉะนั้น การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างหน้าที่จึงมีความสำคัญ 2 ประการคือ มีลักษณะที่บ่งชี้เจตนาเพื่อการดำรงอยู่ได้ของสังคม และความมีบูรณาการทางสังคม เมื่อระบบย่อยต่าง ๆ มี

ปฏิสัมพันธ์กันอย่างประสานกลมกลืนก็จะรักษาองค์กรรวม คือ สังคมไว้ได้ สังคมจะกระทบกระเทือน ก็เมื่อระบบย่อยที่เป็นองค์ประกอบเปลี่ยนแปลง ซึ่งจุดเน้นที่สำคัญในการนำเอาทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า เมื่อระบบใดระบบหนึ่งในสังคมหากเปลี่ยนแปลงไป ระบบอื่น ๆ ในสังคมนั้น ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เป็นลักษณะของการปรับตัว เพื่อให้เกิดบูรณาการของระบบในสังคมนั้นเอง ซึ่งจะได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กล่าวโดยสรุป หลักการสำคัญของการศึกษาโครงสร้างหน้าที่ คือ การยึดถือ

ที่กลมกลืนและปรองดอง หากมีความขัดแย้งก็จะขจัดความขัดแย้ง และรักษาความสมดุลของสังคม ให้เกิดความพัฒนาก้าวหน้าต่อไป

2. ทฤษฎีเสริม

2.1 ทฤษฎีสัญลักษณ์

ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

(สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2545 : 122-133) ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ทฤษฎีนี้เริ่มด้วยความคิดเรื่องการกระทำระหว่างกัน (interaction) และสัญลักษณ์ (Symbo) ซึ่งเป็นหัวใจแล้วจึงขยายวงออกไปถึงมนุษย์แต่ละคน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพของสังคมมนุษย์ ทฤษฎีนี้เน้นเป็นทฤษฎีประเภทจุลภาค (Micro) เพราะให้ความสำคัญต่อมนุษย์แต่ละคน เรียกสั้น ๆ ว่าทฤษฎีสัญลักษณ์ สิ่งที่ควรทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นคือ การกระทำระหว่างกันทางสังคมและการกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์ การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิดหรือการกระทำของบุคคลอีกคนหนึ่ง ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียว การกระทำระหว่างกันทางสังคมจึงต้องเป็น การกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ด้วย

มีด เป็นนักปรัชญาชาวอเมริกัน ผู้วางรากฐานทฤษฎีแม่บท ชื่อการกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์นี้เนื้อหาสาระความคิดของเขาได้จากหนังสือ Mind, Self And Society (143) ซึ่งเป็นหนังสือรวมคำบรรยายของเขาที่มีผู้จัดพิมพ์ขึ้นภายหลังที่เขาเสียชีวิตแล้ว สำหรับในยุโรปมี Georg Simmel ใช้คำว่า Sociability แทนคำว่า Interaction ทำให้ความคิดเรื่องการกระทำระหว่างกันมีฐานะสูงขึ้น ซิมเมลชี้แจงว่า โครงสร้างมหภาคและกระบวนการมหภาคที่ทฤษฎีหน้าทีนิยมและทฤษฎีขัดแย้งได้สาธยายไว้ เช่น ชนชั้น รัฐครอบครัว ศาสนา พัฒนาการ เป็นต้น ในท้ายที่สุดเป็นเพียงภาพสะท้อนของการกระทำระหว่างกันของบุคคลนั่นเอง ในเบื้องต้นการกระทำระหว่างกันเหล่านี้ ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมระดับสูงขึ้น ผลต่อมาก็คือเมื่อเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมระดับสูงขึ้นมาแล้ว ทำให้เป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจกระบวนการกระทำระหว่างกันที่เกิดขึ้นในระยะแรก และต่อมาส่งผลให้มีความยั่งยืนต่อไปได้

ภายหลังในสังคมอเมริกันโดยนักปรัชญาชาวอเมริกัน เช่น William James, Charles Horton Cooley, James Mark Baldwin และ John Dewey เป็นต้น ได้แสดงให้เห็นว่า การกระทำระหว่างกันของบุคคลหล่อหลอมโครงสร้างทางสังคมได้อย่างไร และในทางกลับกัน ได้แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทางสังคมได้อย่างไร (Network) ของการกระทำระหว่างกันมีอิทธิพลต่อหลอมปัจเจกชนได้อย่างไร โดยบุคคลเหล่านี้ได้ช่วยกันขยายความคิดของ ซิมเมลด้านต่าง ๆ ให้ละเอียดกว้างขวางขึ้น

ต่อมาจึงได้จัดรูปแบบความคิดที่กระจัดกระจายกันเหล่านั้นให้เป็นระเบียบเป็นพื้นฐาน สำหรับ

ปริทรรศน์ทางการกระทำระหว่างกันได้ โดยมีเป็นผู้เชื่อมโยงความคิดเรื่องจิตมนุษย์ อัดตามมนุษย์ และโครงสร้างของสังคมเข้ากับกระบวนการกระทำระหว่างกันทางสังคม

มีดจะสังเคราะห์สังกัปเหล่านั้น ด้วยฐานคติที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ความอ่อนแอทางชีววิทยาของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เป็นเหตุให้มนุษย์ต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม เป็นสังคม เพื่อจะสามารถมีชีวิตรอด ประการที่สอง มนุษย์คัดเลือกเก็บรักษาการกระทำระหว่างกัน ที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันซึ่งส่งผลให้มีชีวิตอยู่รอดด้วยเอาไว้ ขณะเดียวกันก็สละทิ้งการกระทำระหว่างกันที่ไม่ส่งเสริมความสัมพันธ์เช่นนั้นทิ้งไปเสีย จากฐานคติสองประการนี้ทำให้ มีดสร้างสังกัป เรื่อง “คนอื่น” เพื่อให้เป็นเครื่องระงับ หรือทำให้เกิดจิต อัดดา และสังคม รวมทั้งเป็นเครื่องบำรุงรักษาสิ่งเหล่านั้นให้คงอยู่ต่อไปได้ด้วย

จิตมนุษย์ ลักษณะเด่นของจิตมนุษย์มี 3 ประการ คือ 1) จิตมีความสามารถใช้สัญลักษณ์กำหนดสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถ “รู้จัก” สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น 2) จิตสามารถฝึกซ้อม แนวการกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว แนวทางต่าง ๆ ก่อนที่จะได้ลงมือกระทำจริง และ 3) จิตสามารถหักห้ามแนวการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมไม่ควร เมื่อพิจารณาได้จาก การฝึกซ้อมในใจตามข้อ 2 ก่อนที่จะได้มีการปฏิบัติจริง มีด เรียกกระบวนการใช้สัญลักษณ์หรือใช้ภาษานี้ว่า “การฝึกซ้อมในใจ” (Imaginative Rehearsal) ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดเกี่ยวกับจิตมนุษย์ของเขาว่า จิตเป็นกระบวนการไม่ใช่เป็นโครงสร้าง ความคิด เรื่องการฝึกซ้อมในใจนี้เอง เป็นความคิดสำคัญ ทำให้มีด อธิบายการเกิดขึ้นของกลุ่มที่เป็นระเบียบ (Organized Group) และการดำรงอยู่ได้ของกลุ่มเหล่านี้ เพราะจิตจะเลือกสรรแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมความร่วมมือและการปรับตัว จึงทำให้กลุ่มเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ มีดเชื่อว่า จิตเป็นผลผลิตทางสังคม (Social Product) คือไม่ได้มีมาแต่กำเนิด จิตเกิดจากการที่มนุษย์สัมพันธ์ ผู้มีความสัมพันธ์กันมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อท่าทางเหล่านั้นทำนองเดียวกัน มีดให้ชื่อท่าทางที่มีความหมายทั่วไปนี้ว่า “ท่าทางตามประเพณี” (Conventional Gesture) ท่าทางตามประเพณีนี้ จะก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพสำหรับการกระทำระหว่างกันมากขึ้น เป็นผลให้เพิ่มความสามารถของบุคคลมากขึ้น

ความสามารถใช้และตีความท่าทางตามประเพณี ที่มีความหมายทั่วไปมนุษย์นี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาจิต อัดดา และสังคมกล่าวคือ เมื่อมนุษย์รับรู้และตีความท่าทางแล้วก็แสดงว่า มนุษย์มีความสามารถ “สวมบทบาทของผู้อื่น” การที่บุคคลสามารถ เอาใจเขามาใส่ใจเราได้ จึงเป็นการเพิ่มความเป็นได้ในกระทำระหว่างกันที่ประสานร่วมมือกัน

โดยสรุป เมื่อบุคคลได้พัฒนาความสามารถ 3 ประการ ต่อไปนี้ขึ้น คือ

- 1) ความสามารถในการเข้าใจท่าทางตามประเพณีนี้ได้ 2) สามารถใช้ท่าทางต่าง ๆ เหล่านี้ เข้าใจท่าทางของคนอื่นได้ และ 3) สามารถฝึกซ้อมแนวทางปฏิบัติตามทางเลือกต่างๆ ในใจได้ แล้วมีดเชื่อว่าบุคคลหรือสิ่งมีชีวิตนั้นมี “จิต” แล้ว

อัตตาทางสังคม มีกล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลได้ “ภาพตนเอง” (Self-Image) จากสายตาของคนอื่นที่สัมพันธ์กับตนมาระยะหนึ่ง ภาพตนเองที่มีลักษณะชั่วคราวนี้จะค่อย ๆ ผ่องใสจนในที่สุดจะกลายเป็น “ความคิดเกี่ยวกับตนเอง” (Self-Conception) ที่เป็นเสมือนวัตถุอย่างหนึ่งที่มีความสม่ำเสมอ เป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่มีท่าทีความโน้มเอียงที่จะชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Disposition) ที่ประสานสอดคล้องกัน มันคงถาวรของตนขึ้น กลายเป็นอัตตาของบุคคลนั้น กระบวนการพัฒนาอัตตา 3 ขั้นตอนด้วยกัน ประการที่ 1 ขั้นเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Role-Taking) ซึ่งการสวมบทบาทของผู้อื่น มีเรียกว่า ขั้นการเล่นบท (Play Stage) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่มนุษย์ยังเป็นเด็กทารกมีความสามารถในการเล่นบทได้จำกัดเพียงคนสองคน ภาพของตนเองก็ยังจำกัดไม่ฝังแน่นแต่อย่างใด ขั้นที่ 2 ขั้นเกมกีฬา (Game Stage) ช่วงนี้ร่างกายของเด็กเจริญวัยใหญ่ขึ้นแล้วสามารถสวมบทบาทของผู้อื่นได้มากขึ้น แล้วบุคคลก็จะสวมบทบาทหรือเอาอย่างคนอื่นมากขึ้น บุคคลที่ทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้นภาพของตัวเองก็จะมีภาพชัดชัดขึ้น ขั้นสุดท้ายเป็นขั้นที่บุคคลสามารถสวมบทบาทของบุคคลทั่วไป (Generalized Other) หรือกลุ่มท่าทีของสังคม ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีคเห็นว่าคุณลักษณะสามารถยึดถือปฏิบัติพรคนทั่วไปของชุมชน หรือความเชื่อทั่วไป ค่านิยมบรรทัดฐานของสังคมหนึ่งในการกระทำระหว่างกันด้านต่าง ๆ ได้

โดยสรุป สำหรับ Mead สังคม คือแบบแผนที่ประสานสอดคล้องกันของกิจกรรมที่มนุษย์ก่อขึ้น ซึ่งดำรงรักษาไว้ เปลี่ยนแปลงไปตามการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ระหว่างบุคคลหรือในแต่ละคน ทั้งการบำรุงรักษาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมกระทำผ่านกระบวนการของจิตและอัตตา (Jacob Moreno. 1998 : 295) สร้างสังกัดกับ การแสดงบทบาท (Role Playing) ขึ้นในหนังสือ Who Shall Survive และในวารสารหลายฉบับที่เขาได้ก่อตั้งขึ้นในสหรัฐ Moreno เริ่มชี้ให้เห็นว่าองค์การสังคมประกอบด้วยบทบาทจำนวนหนึ่ง (Network of Roles) แยกบทบาทประเภทต่าง ๆ คือ

1. Psychosomatic บทบาทเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นทางชีวภาพ เป็นบทบาทที่ผู้แสดงไม่รู้ตัวปฏิบัติความเงื่อนไขของสังคม
2. Psycho Dramatic Role บทบาทจากสภาพสังคม บุคคลแสดงบทบาท ความคาดหวังของสภาพสังคมเฉพาะ
3. Social Role บทบาทที่ปัจเจกชนปฏิบัติความคาดหวังทั่วไปของสังคม เช่น กรรมกร ชาวพุทธ แม่ พ่อ เป็นต้น

Ralph Linton (1973 : 288) นักมานุษยวิทยาก็ได้ขยายลักษณะขององค์การสังคมและบุคคลที่เป็นสมาชิกออกไปอีก บทบาท สถานภาพและบุคคล แยกต่างหากจากกัน ดังนี้

สถานภาพ คือ สิทธิและหน้าที่จำนวนหนึ่งของบุคคล บทบาทคือ ส่วนที่เป็น
 พลวัตของสถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพ
 อื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่าง ๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท
 รูปสาระสำคัญในเชิงทฤษฎีของทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์
 ดังนี้

1. จิต อคติ และสังคมนุษย์เป็นกระบวนการแห่งพฤติกรรมมนุษย์และ
 ระหว่างมนุษย์
2. ภาษาเป็นกลไกให้เกิดจิตและอคติ
3. จิต คือ สิ่งนำเข้าสู่ของกระบวนการสังคม ซึ่งคือการกระทำระหว่างกัน
 ภายในตัวมนุษย์
4. มนุษย์สร้างความประพฤติกายในตัวของมนุษย์เอง ไม่ใช่เป็นการโต้ตอบ
 สิ่งกระตุ้นภายนอกหรือพลังภายใน เช่น แรงขับ ความต้องการจำเป็น หรือมูลเหตุจูงใจ
5. การดำเนินพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับการนิยามสถานการณ์เฉพาะ
 หน้าที่จะต้องกระทำ
6. การขัดเกลาทางสังคมของมนุษย์เป็นทั้งการจับเขาเข้าสู่สังคมนุษย์และทำ
 ให้เขามีอิสระจากสังคม บุคคลที่พร้อมด้วยอคติไม่เป็นสิ่งที่ตั้งรับเท่านั้นหากสามารถใช้ประโยชน์
 อคติในการกระทำระหว่างกัน ซึ่งอาจก่อผลเป็นพฤติกรรมที่แปลกไปจากที่กลุ่มกำหนดก็ได้

2.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interactions Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีทางสังคมที่เหมาะสมในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับ
 จุลภาคกล่าวคือใช้วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์เป็นทัศนภาพไปที่ปัจเจกบุคคลลักษณะ
 บุคลิกภาพ ของปัจเจกบุคคล โครงสร้างทางสังคมและสถานการณ์ทางสังคมว่ามีผลต่อพฤติกรรม
 ของปัจเจกบุคคล อย่างไร แนวคิดนี้เป็นการศึกษาถึงธรรมชาติของการปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะเป็น
 พลวัตของกิจกรรมทางสังคม เป็นตัวก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ขึ้น

เฮอเบิร์ต บรูเมอร์ (Herbert Blumer. 1969 :2-5) นักคิดปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์
 ได้เสนอความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. บุคคลกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ จากพื้นฐานความหมายที่สิ่งเหล่านั้นมีต่อตัวเขา
2. ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อบุคคลได้มาจากหรือเกิดขึ้นจากกระบวนการ
 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลนั้นกับคนอื่น
3. ความหมายต่าง ๆ ได้รับการจัดการภายในและถูกเปลี่ยนแปลงในระหว่าง
 กระบวนการ ตีความที่บุคคลใช้ในการจัดการกับวัตถุต่างๆ ที่เขาเผชิญอยู่กระบวนการตีความ

3.1 ผู้กระทำ จะเป็นผู้บังคับกับตนเองในสิ่งที่ตนเป็นผู้กระทำ คือ บุคคลจะบังคับ ให้ตนเอง ทราบถึงความหมายของสิ่งนั้น การบังคับดังกล่าวเป็นกระบวนการทางสังคมภายใน เป็นกระบวนการที่ผู้กระทำมีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างที่บุคคลได้เข้าสู่กระบวนการ การสื่อสารกับตนเอง

3.2 เมื่อมีการกัฏปฏิสัมพันธ์กับตนเองเกิดขึ้นการตีความย่อมตามมา ดังนั้นการตีความจึงเป็นการจัดการกับความหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้กระทำสามารถที่จะเลือกตรวจสอบจัดกลุ่มหรือเปลี่ยนแปลงความหมายใหม่เป็นไปตามสถานการณ์ผู้กระทำกำลังเผชิญอยู่ และเป็น การกำหนดทิศทางทางการกระทำของตนเอง ดังนั้น กระบวนการตีความจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความหมายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และยังเป็นกระบวนการที่ชี้แนะทิศทางทางการกระทำต่างๆ ของบุคคล โดยผ่านกระบวนการกัฏปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (Process Of Self-Interaction) (Blumer. 1969 : 2-5) ซึ่งกระบวนการนิยามความหมาย และการตีความสามารถถูกสร้างปรับเปลี่ยน เรียนรู้และถ่ายทอดไปท่ามกลางกระบวนการกัฏปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้มนุษย์มองโลกแห่ง วัตถุ (World of Objects) แตกต่างกันไป แต่การทำความเข้าใจการกัฏปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ในกลุ่มคน หรือองค์การขนาดใหญ่และมีสลับซับซ้อนนั้น ควรทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไปซึ่งต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมวิถีชีวิตประจำวัน ของแรงงานอีสานนั้นก่อน

แนวคิดกระบวนการปรับตัวของ ฮอฟซอมเมอร์ (Hoffsommer. 1958 : 55-57) เสนอไว้ว่า ประกอบไปด้วยกระบวนการย่อยอยู่ 2 ประการคือ 1) การดัดแปลง (Adaptation) ซึ่งหมายถึงการปรับตัวทางชีวภาพหรือทางร่างกาย และ 2) การปรับตัวในทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึง การทำให้อยู่ในภาวะที่พหุเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ซึ่งจะเป็น กระบวนการสุดท้ายของกระบวนการปรับตัวในครั้งหนึ่ง ๆ การปรับตัวทางชีวภาพหรือทางร่างกายนั้นเป็นผล มาจากการแข่งขัน ของผู้ย้ายถิ่นที่พยายามปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคม ซึ่งทำให้เกิดความ สวมดุลทางชีวภาพและถ่ายทอดกันด้วยวิธีการทางชีวภาพ ในขณะที่การปรับตัวในทางสังคมนั้น มีผลมาจากความขัดแย้งซึ่งผลการปรับตัวทางสังคมจะมีการถ่ายทอดโดยทางวัฒนธรรมและประเพณี โดยที่การปรับตัวจะเป็นกระบวนการ 2 ทาง กล่าวคือ ทั้งผู้ย้ายถิ่นใหม่และผู้ย้ายถิ่นเดิมต้องปรับตัวเข้าหากันเพียงฝ่ายใดจะต้องปรับตัวมากกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสภาวะแวดล้อมเป็นสำคัญ ในกระบวนการปรับตัว (อุษณีย์ พึ่งปาน. 2528 ; อ้างอิงมาจาก Roy. 1962) ได้แบ่งกระบวนการปรับตัวออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เกิดขึ้นโดยการรับเอาวัฒนธรรมซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม” (Assimilation) ขั้นตอนที่ 2 การยอมรับและไม่ครอบงำ ซึ่งกันที่เรียกว่า “การบูรณาการทางวัฒนธรรม” (Cultural Integration) โดยวัดจากแรงงานอีสาน ที่ไปอยู่ร่วมกับคนในวัฒนธรรมองค์การ แบบทุนนิยมกล่าว คือ

ผู้คนที่สองวัฒนธรรม ไม่รู้สีกว่าคนอื่นแตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของคนและชั้นตอนที่ 3 การบูรณาการทางวัฒนธรรมอย่างถาวร (Amalgamation) เช่น การแต่งงาน เป็นต้น โดยปกติ การปรับตัวจะเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าจะเกิดขึ้นจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม (Bertrand. 1958 : 320)

การปรับตัวได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ ฮอเซอร์ (Hauser. 1964 : 164) ให้ความหมายถึง การปรับตัวของผู้ของผู้ย้ายถิ่นเป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติบทบาทของคนในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมใหม่ที่ย้ายเข้าไปอยู่ โดยใช้ความสามารถในการกระทำบทบาทนั้น ๆ อย่างไม่มากจนเกินเลยไป และการกระทำนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเครียดทางใจ ส่วนกิลเมอร์และคณะ (Gillmer and others. 1971 : 9) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาตอบโต้กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเป็นการปรับตัวให้เข้ากับปัญหา รวมถึงการปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้เข้ากับ ความต้องการของเขาเองด้วย นั่นคือ มนุษย์ต้องมีการปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับปัญหาและแก้ไขปัญหานั้นได้ ส่วน สูราจค์ จันท์ธอม (2527 : 84) กล่าวว่า การปรับตัว เป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของคนมนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งแต่ละคน ก็มีแบบแผนการปรับตัวแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองจากการให้แนวคิดทฤษฎีและคำนิยามการปรับตัวดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดการปรับตัวได้ 2 แนวคิดคือ 1) การปรับตัวทางชีวภาพ (Adaptation) เช่น การให้นิยามการปรับตัวของฮอเซอร์ 2) การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) เช่น การให้นิยามการปรับตัวของสุราจค์ จันท์ธอม และกิลเมอร์และคณะ ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์เพื่อ อธิบายปรากฏการณ์การปรับตัวของแรงงานอีสาน

แนวคิดการปรับตัวของ Hoffsommer ในเรื่องการปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) แนวคิดของ Roy (อุษณีย์ พึ่งปาน. 2528 ; อ้างอิงมาจาก Roy. 1962) เรื่องขั้นตอนของกระบวนการปรับตัว และแนวคิดทางวัฒนธรรมมาบูรณาการเข้ากัน จึงได้กรอบแนวคิดการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Cultural Adjustment) เพื่อวิจัยในครั้งนี้ คือการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) อันหมายถึงโลกทัศน์ พฤติกรรมที่แสดงต่อกันและกัน และนำไปสู่การบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural Integration) โดยยอมรับและไม่ครอบงำวัฒนธรรมกันและกัน ซึ่งผลการปรับตัวทางวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นผลจากความขัดแย้งทางวัฒนธรรมของผู้คนระหว่างวัฒนธรรมชุมชนกับวัฒนธรรมองค์การระบบทุนนิยมเพื่อให้คนอยู่ในภาวะที่พอเหมาะ กับสิ่งแวดล้อมใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ซึ่งมีงานวิจัยที่น่าสนใจสามารถนำเสนอได้ ดังนี้

สุนนภา หลบภัย (2543 : 198) ได้ศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกของผู้ประกอบการค้าบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการค้ามีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับปานกลาง โดยมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากตัวแปรต่อไปี้ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของผู้ประกอบการ และเมื่อพิจารณาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกด้านความรู้แล้ว พบว่า ผู้ประกอบการมีความรู้ในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับปานกลาง และมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่ประกอบการค้า บริเวณที่ขายสินค้า และประเภทของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้ามีเจตคติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับสูง โดยมีเจตคติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากตัวแปร ภูมิสำเนาเดิมและประเภทของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้ามีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับต่ำ โดยมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เนื่องจากตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ภูมิสำเนา บริเวณที่ขายสินค้า ประเภทของประกอบการ และการรับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ยุคลธร เตชะวนากร (2545 : 266) ได้ศึกษาแม่ค้าตลาดน้ำ : วิถีชีวิตและการดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน พบว่า เดิมทีนั้นตลาดน้ำท่าคาเป็นเพียงพื้นที่ของการบริโภค เพราะเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายสินค้าระหว่างแม่ค้ากับแม่ค้า แม่ค้ากับชาวบ้าน ซึ่งมีทั้งชาวบ้านที่มาจากต่างถิ่นใกล้เคียง และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นแห่งนี้เอง นโยบายส่งเสริมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีส่วนทำให้ตลาดน้ำท่าคากลายเป็นพื้นที่พิเศษ นั่นคือเป็น “พื้นที่ที่ถูกบริโภค” พร้อม ๆ กับเป็น “พื้นที่ของการบริโภค และยังให้ความหมายแก่ชุมชนแห่งนี้ว่า ตลาดน้ำท่าคา เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผู้ประกอบการอาชีพในตลาดน้ำ ซึ่งก็คือแม่ค้าตลาดน้ำที่เดิมมีเพียงสถานภาพการเป็นแม่ค้าอาชีพ จึงมีสถานภาพเพิ่มอีกอย่างหนึ่ง คือ การเป็นผู้ที่ถูกเที่ยวโดยนัยนี้ด้วย การท่องเที่ยวที่เข้ามาไม่ได้ทำให้วิถีชีวิตของแม่ค้าตลาดน้ำ ซึ่งประกอบด้วยวิถีชีวิต

ในเชิงความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน และวิถีชีวิตในการทำงานเปลี่ยนไปแต่อย่างไร

และแม่ค้าตลาดน้ำก็มีได้ระหนักว่า คนมีบทบาทโดยตรงในการช่วยธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแม่ค้าตลาดน้ำจะไม่ตระหนักถึงบทบาทโดยตรงของคน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว แม่ค้ามีบทบาทในการรักษาอาชีพแม่ค้าให้ดำรงอยู่ต่อไป จากความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพแม่ค้า จนกว่าชีวิตจะหาไม่ รักษาวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของชุมชน จากการที่ได้ดำรงชีวิตของคน อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีเช่น การช่วยเหลือ หรือลงเงิน เวลาว่างงานบุญในชุมชน รักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นคลอง คันไม้ และการจัดสรรทรัพยากรของ ชุมชนอย่างไม่รู้ตัวผ่านแนวคิดที่ยึดอาศัย และมีน้ำใจระหว่างแม่ค้าด้วยกันเองในขณะที่ค้าขาย ณ วันนัดที่ตลาดน้ำท่าคา บทบาทแม่ค้าดังกล่าวได้ช่วยสานต่อและธำรงให้เอกลักษณ์ของแม่น้ำท่าคา อันเป็นตลาดน้ำดั้งเดิมของชุมชนดำรงอยู่ต่อไปได้ แม้จะมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามา ในชุมชนแล้วก็ตาม นอกจากนั้นยังมีอีกสองสิ่ง ที่มีส่วนช่วยรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนได้แก่ การที่ชุมชนตลาดน้ำท่าคาแห่งนี้ มีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง และการมีผู้นำชุมชนซึ่งประกอบด้วย ผู้นำแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำท่าคา ในแนวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาตั้งแต่เริ่มมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ณ ชุมชนแห่งนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบกับการที่ชุมชน มีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง และวิถีที่ดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนของเหล่าแม่ค้า ตลาดน้ำ ได้สอดคล้องประสานกันค้ำจุนกันให้ตลาดน้ำท่าคา สามารถดำรงความเป็นตลาดน้ำดั้งเดิม อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านกาลเวลา จากจุดเริ่มต้นเมื่อร้อยปีก่อนจวบจนถึงปัจจุบัน และมี ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา คือ ควรสนับสนุนให้มีการจัดที่พักสำหรับ นักท่องเที่ยว แบบพักรวมกับชาวบ้าน (Home Stay) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวบ้านในชุมชน การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความเป็นชุมชน เพื่อเป็นสินค้าที่ ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยว และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสนใจศึกษาอาชีพดั้งเดิมอื่น ๆ ในชุมชน เช่น การเลี้ยงน้ำตาด นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้แม่ค้าตลาดน้ำรักษาที่ดินและบ้านซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนแห่งนี้ เอาไว้ เพื่อป้องกันไม่ให้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโอนย้ายไปอยู่ในมือของนายทุน และยังคงช่วยธำรง รักษาอาชีพแม่ค้าตลาดน้ำเอาไว้ ยามเมื่อลูกหลานของแม่ค้าตลาดน้ำที่กลับคืนถิ่น ก็จะสามารถ ประกอบอาชีพเป็นแม่ค้าตลาดน้ำได้ต่อไป

ปาริชาติ บึงพรรัตน์ (2546 : 254) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นที่มี ต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วม ของผู้นำท้องถิ่นกับการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีหลายสาเหตุ คือ

1. ผู้นำท้องถิ่น มิใช่ผู้มีบทบาทในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว พื้นที่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวกอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นบทบาทของผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของพื้นที่ทำเรือ ต่าง ๆ ในบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นทำเรือ่นั้นเป็นพื้นที่ของเอกชน ซึ่งมีการดำเนินการให้ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ อาทิ พ่อค้าแม่ค้า เรือพาย ร้านขายของต่าง ๆ เข้า

พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยผู้นำท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปดำเนินการหรือจัดระเบียบต่าง ๆ เพื่อควบคุมการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้ ผู้นำท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว อาทิ ไม่ทราบถึงบทบาทของตนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวว่าคนเป็นบุคคลสำคัญ เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ผู้นำท้องถิ่นมีระดับความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว อันก่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ถูกต้อง และระดับความร่วมมือก็อยู่ในระดับต่ำ ผู้นำท้องถิ่นขาดความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำ การติดตามประเมินผล การตรวจสอบผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บผลประโยชน์และจัดสรรผลประโยชน์ สำหรับข้อเสนอแนะ ได้เน้นให้มีการจัดการกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านการจัดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำท้องถิ่นซึ่งกลุ่มผู้นำท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารจะก่อให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำท้องถิ่นได้

ธัญญา นวลละออง (2547 : 225) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี พบว่าในพื้นที่ที่ศึกษา สามารถแบ่งกลุ่มการท่องเที่ยวออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่มีอุปสงค์สูงสุดคือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ เนื่องจากนักท่องเที่ยวชื่นชอบการล่องเรือเพื่อชมทัศนียภาพริมแม่น้ำ รองลงมาคือ กลุ่มแหล่งโบราณคดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวชอบศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ กลุ่มเมืองสามโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวชอบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวมอญ และกลุ่มเมืองปทุมธานี เนื่องจากนักท่องเที่ยวสนใจในสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ ส่วนความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว จากการประเมินกลุ่มการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสูงสุดคือ กลุ่มเมืองปทุมธานี โดยมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับสูง ส่วนปัญหาหลักคือ ยังไม่มีทัศนียภาพและบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ดี รองลงมาคือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยา ที่สามารถสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือ ระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ กลุ่มเมืองสามโลกโดยมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวมอญเป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่เพียงพอ และกลุ่มแหล่งโบราณคดี โดยมีแหล่งประวัติศาสตร์เป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังอยู่ในระดับต่ำ

ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี พบว่าบริเวณพื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ สนับสนุน คือด้านศักยภาพการเข้าถึง ด้านศักยภาพของแหล่งศิลปวัฒนธรรม ด้านอุปสงค์การท่องเที่ยวและด้านจินตภาพของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรม ไม่สามารถพัฒนาทุกแหล่งได้พร้อมกัน โดยมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลา จึงต้องมีการประเมิน

ลำดับศักยภาพการพัฒนา โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง การพัฒนาช่วงแรกคือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นหลัก การพัฒนาช่วงที่สองตอนต้น คือกลุ่มเมืองปทุมธานี โดยเน้นการปรับปรุงทัศนียภาพและพัฒนาเป็นศูนย์บริการการท่องเที่ยวหลัก การพัฒนาช่วงที่สองตอนปลายคือ กลุ่มเมืองสามโคก โดยเน้นท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวมอญ และการพัฒนาช่วงสุดท้ายคือ กลุ่มแหล่งโบราณคดี โดยเน้นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดสร้างอุทยานประวัติศาสตร์

มยุรี ศรีอุคร (2548 : 199) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้ประกอบการการค้าของตลาดน้ำวัดลำพญา จำนวน 135 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 87 คน เพศชาย 48 คน ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนตัวแปร เพศอายุ ระดับการศึกษาภูมิฐานะ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำวัดลำพญาไม่แตกต่างกัน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่ จะมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติกิจกรรม โดยร่วมกันในการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้คงงาม สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมักเป็นฝ่ายปฏิบัติตามนโยบายมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือการติดตามและประเมินผล เนื่องจากผู้ประกอบการค้ามีภารกิจในด้านการค้าขาย จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

ชวิทย์ มิตระขอบ (2544 : 285) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยระบบสหกรณ์มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า สหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จำกัด ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งสหกรณ์แห่งนี้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายว่าควรเป็นองค์กรหลักในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์แห่งนี้ไม่ควรเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานจากสหกรณ์เอนกประสงค์เป็นสหกรณ์เอนกประสงค์เพื่อทำธุรกิจการท่องเที่ยว

สงศรี วงษ์เวช (2545 : 299) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง ผลการศึกษาพบว่า สองฝั่งแม่น้ำปิงมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ครบถ้วน จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวให้สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็น 2 รูปแบบหลัก ๆ คือ การท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี SWOT สรุปได้ว่า

จุดแข็ง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

จุดอ่อน คือ มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่เด่นชัด

อุปสรรค คือ ขาดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง

โอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง คือ ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ง่าย เพราะเกิดกระแสนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

สำหรับผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้กลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

กลยุทธ์การจัดการ เช่น จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เช่น สนับสนุนการจัดระบบข้อมูล ข่าวสารและการสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดและบริการท่องเที่ยว เช่น นำเอกลักษณ์หรือจุดแข็งและโอกาส ผสานกับกิจกรรมที่น่าสนใจเสนอขาย

กลยุทธ์การจัดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม เช่น ให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติกฎกระทรวงที่ว่าด้วยการควบคุมอาคาร และการบำบัดน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ

กลยุทธ์การสร้างจิตสำนึก เช่น สนับสนุนให้มีการศึกษาในประวัติศาสตร์ล้านนาแก่เยาวชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อจะได้ศึกษาตระหนักถึงคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ของตน

กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และคิดคามประเมิณผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการ

แผน นำจันทร์ (2548 : 245) ได้ศึกษาความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนเส้นทางผ้าไหม ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนเส้นทางผ้าไหม สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ 2 รูปแบบ คือ

1.1 การท่องเที่ยวแบบไป-กลับภายใน 1 วัน มี 3 เส้นทางให้เลือกคือ เส้นทางที่ 1 โดยเริ่มเดินทางจากตัวเมืองขอนแก่นเข้าสู่บ้านโพธิ์ทอง อำเภอเมืองจัตุมิตร และไปเที่ยวชมหมู่บ้านเต่าและวัดป่ามัญจาคีรี เส้นทางที่ 2 เดินทางจากตัวเมืองขอนแก่นเข้าสู่บ้านบึงใหญ่และบ้านคอนยายหอม อำเภอชนบท แล้วเดินทางไปเที่ยวชมศาลาไหมไทย หรือนำทั้งสองเส้นทางมารวมกันภายในวันเดียวก็ได้เป็น เส้นทางที่ 3 คือ ออกเดินทางจากตัวเมืองขอนแก่นไปยังบ้านโพธิ์ทอง อำเภอเมืองจัตุมิตร แล้วเดินทางต่อไปบ้านบึงใหญ่และบ้านคอนยายหอม อำเภอชนบท

1.2 การท่องเที่ยวแบบค้างคืนหรือมากกว่า 1 คืน ปัจจุบันมีชุมชนที่มีศักยภาพที่จะรองรับได้คือที่ชุมชนบ้านโพธิ์ทอง อำเภอเมืองจัตุมิตร บ้านบึงใหญ่และบ้านคอนยายหอม อำเภอชนบทเนื่องจากกิจกรรมผ้าไหมและมีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ

2. ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับกิจกรรมผ้าไหม ชุมชนมีความพร้อมทั้งในด้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับกิจกรรมผ้าไหม และความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ้าไหม หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงยังขาดการประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้ไม่สามารถกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ในขณะที่แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสุขอนามัยชุมชน เพื่อเสริมสร้างความพร้อม สำหรับแนวทางแก้ไขคือ จังหวัดควรกระตุ้นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงานคณาการกิจและบทบาทหน้าที่ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดี เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรปลูกจิตสำนึกชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4. ความต้องการการสนับสนุน ชุมชนต้องการตลาดกระจายสินค้าผ้าไหม เทคนิคและวิธีการผลิต รวมถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของลูกค้า

พิกุล สิทธิประเสริฐกุล (2543 : 269) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ของอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐใช้การท่องเที่ยวเพื่อเป็นการแนวทางในการพัฒนาอาชีพ และลดการขยายตัวของเกษตรกรรม การท่องเที่ยวยังได้รับการยอมรับอย่างดีจากทั้งภาคเอกชนที่ขยายตัวมาจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย และจากภาค

ประชาชนที่กำลังประสบกับทางตันจากการเกษตรเพื่อขาย แต่จากบทเรียนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ เมื่อพิจารณาภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชาวอำเภอปางมะผ้า พบว่าการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์นั้นจะต้องคำนึงถึงหลักคิด 3 ประการ คือ เห็นประโยชน์ท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพิ่มพลังการต่อรองให้กับชุมชน และไม่ละทิ้งฐานการเกษตร ซึ่งหลักคิด 3 ประการนี้ ใช้เป็นพื้นฐานในการแสวงหารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ คือ ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ในทุกภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การร่วมกันกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ โดยต้องมีกระบวนการให้ทุกภาคได้เข้าร่วมในการกำหนดรูปแบบได้อย่างเท่าเทียมกัน และสุดท้ายจึงได้แบ่งบทบาทเพื่อเสริมจุดแข็งของแต่ละภาคในการจัดการการท่องเที่ยว

ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์ (2542 : 285) ได้ศึกษาศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดศักยภาพของชุมชนเพียง 4 ตัว คือ ระดับการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ชุมชนโดยภาพรวมมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติน้อย และยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ควร

ธวัชชัย พรอยเพชร (2541 : 296) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี มีศักยภาพและการจัดการ การท่องเที่ยวด้านทรัพยากรการบริหาร ด้านการจัดการ และด้านความสามารถในการตอบสนองนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ยังมีปัญหาและอุปสรรคในส่วนของเงินงบประมาณ ซึ่งแต่ละปีมีจำนวนไม่เพียงพอกับการบริหารงาน ตลอดจนจำนวนบุคลากรที่มีปริมาณจำกัด ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ ควรเพิ่มมาตรการในการควบคุมค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปด้วยความประหยัดและเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้นและในส่วนของจำนวนบุคลากร ควรมีการเพิ่มทักษะความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ธงชัย อินทรพันธ์ (2545 : 265) ได้ศึกษาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย ศึกษาเฉพาะ ตำบลปลายโพรง่าง อำเภออำพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เพิ่มเริ่มมีได้ไม่นานนัก ควรดึงให้ประชาชนในท้องถิ่นประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยเฉพาะ อ.บ.ค. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารงานด้วยตนเอง และมีนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางน้ำอยู่แล้ว สำหรับผลการศึกษาในด้านผู้ใช้บริการให้การยอมรับหรือสนองตอบในทางที่ดี ปัญหาอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ คือ

ความมีมาตรฐานของการบริการด้านอาหาร ที่พัก และบุคคลที่ให้บริการในธุรกิจประเภทนี้ ตลอดจนการช่วยเหลือจากภาครัฐในการให้การสนับสนุน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น และ ขณะเดียวกันก็เป็นการปลูกกระแสการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

สฤณี แสงอรุณ (2541 : 274) ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา ผลการวิจัยสรุปว่า ลักษณะพื้นที่และองค์ประกอบด้านทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงามีศักยภาพสูงต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบันมีศักยภาพปานกลาง การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอนุรักษ์โดยผู้ประกอบการ/ราษฎรท้องถิ่นมีศักยภาพสูง

พระครูวิมลภิกขิตสุนทร (2546 : 198) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุซ่อแฮ โดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลซ่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ได้ปรับปรุงวัดพระธาตุซ่อแฮ ลานร้านค้า สวนรุกขชาติซ่อแฮ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีความสวยงาม เป็นที่ประทับใจเมื่อนักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชม โดยจัดทำโครงการและกิจกรรมขึ้น 13 โครงการ
2. ได้เครือข่ายความร่วมมือการช่วยเหลือในการจัดการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน
3. ได้ข้อมูลสารสนเทศการท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่
4. ชุมชนเกิดการแสวงหาแนวทางและกระบวนการเรียนรู้ในการวางแผนและบริหารจัดการกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
5. ชุมชนเกิดการเรียนรู้ระบบประชาธิปไตยในภาคปฏิบัติ เกิดการยอมรับเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ส่งผลให้ประเทศชาติได้ประชาชนที่มีความรู้ด้านประชาธิปไตยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็งกับระบบการเมืองในอนาคต
6. ชุมชนมีคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มีขโมยในหมู่บ้าน
7. ลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างผู้ใหญ่กับวัยรุ่น เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกัน การแสดงความคิดเห็นที่ยืดหยุ่นเข้าหาซึ่งกันและกัน
8. สร้างเยาวชนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่มีแว่สุมาเสพติดให้โทษ
9. ชุมชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถนำเสนอความคิดเห็นออกมา
10. ชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะผ่านกระบวนการจัดเวที สามารถพึ่งตนเองได้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

11. เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่

เดชา ใต้สูงเนิน (2543 : 263) ได้ศึกษา การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตร บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร คือ อำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานท่องเที่ยวไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยว ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างองค์กร และเกิดความขัดแย้งทั้งภายใน และภายนอกชุมชน และได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรว่า ควรมีการ ประสานงานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง ลดความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นเร่งสร้างความสามัคคีเพื่อเพิ่มการต่อกรทางการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และให้ประชาชนทั้งในและนอกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร ให้มากยิ่งขึ้น

มิตรา สามารถ (2543 : 277) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้เสนอรูปแบบขององค์กรที่ควรเข้ามาบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบ คือ ให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการเอง และให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้แทนกลุ่มเป็นผู้บริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ การบริหารจัดการโดยชุมชนท้องถิ่น ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนหลายกลุ่ม และมีคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงวิชาการสาขาต่าง ๆ เช่น กลุ่มพาหนะนำเที่ยว กลุ่มร้านอาหาร กลุ่มร้านของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน กลุ่มเจ้าของที่พักค้างแรม เป็นต้น ซึ่งตัวแทนแต่ละกลุ่มจะช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างภาครัฐ คณะกรรมการและ สมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะเชื่อว่าน่าจะประสานประ โยชน์และความร่วมมือในการบริหาร จัดการร่วมกับคณะที่ปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พจนา สวนศรี (2540 : 299) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วม ของประชาชน แห่งโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ได้อธิบายถึงความยั่งยืนของระบบนิเวศและวัฒนธรรมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยองค์กร ชุมชนไว้อย่างน่าสนใจว่า จุดน่าสนใจของชุมชนที่จะดึงความสนใจให้คนมาเยี่ยมชมคืออะไร และคนในชุมชนรู้จักสิ่งนั้นหรือยัง หรือทำอะไรบ้างที่จะฟื้นฟูสืบทอดของดีของชุมชนซึ่งเป็นการ สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตน การหันกลับมาสนใจใคร่รู้ในเรื่องราวความเป็นมาของตน ประวัติศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการสืบทอดและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และความสมบูรณ์ ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญที่หันกลับมามองตนเองก่อนเปิดตัวสู่ภายนอก หากคน ในท้องถิ่นรู้สึกภาคภูมิใจตนเอง มีทรัพยากรที่สามารถสร้างการพึ่งพาตนเองก่อนเปิดตัวสู่โลก ภายนอก หากคนในท้องถิ่นรู้สึกภาคภูมิใจตนเอง มีทรัพยากรที่สามารถสร้างการพึ่งพาตนเอง

ทางการผลิต มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ก็จะเป็นพื้นฐานที่ดีที่ทำให้การพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวสามารถทำได้อย่างยั่งยืนภายใต้ขอบเขตที่ควบคุมได้

สมา ฒ ระนอง (2545 : 279) ได้ศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษากรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลโกล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนคีรีวงมี 3 ลักษณะคือ 1) กลุ่มทุน มีหน้าที่ในการจัดหาและระดมทุนเพื่อให้เกิดมีทุนหมุนเวียนในชุมชนมากที่สุด นอกจากนั้นยังเปิดให้สมาชิกกู้ยืมเงินนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย รวมไปถึงการจัดสวัสดิการในส่วนของการรักษาพยาบาล การศึกษาและการพัฒนาชุมชนด้วย 2) กลุ่มอาชีพ มีหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพให้สมาชิกภายในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกจากทำเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และชุมชนกลุ่มอาชีพเองเป็นเสมือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งภายในชุมชนด้วย 3) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีหน้าที่หลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ และควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการปลูกจิตสำนึกให้คนภายในชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นกลุ่มที่ดูแลเส้นทางท่องเที่ยวในเรื่องการทำให้เกิดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ความรู้สึกรักชุมชนเพิ่มขึ้น เกิดความภูมิใจในชุมชนของตนเอง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ควรเพิ่มรูปแบบและกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวเสริมเข้ามาให้มากกว่าเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวในคีรีวง และควรจัดให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนของตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาฝีมือและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีความทันสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนคีรีวง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ควรคำนึงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนด้วย ซึ่งจะทำการท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

นิตา บัวงาม และคณะ (2546 : 256) ได้ศึกษาแนวทางการศึกษาการจัดการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาลาดน้ำวัดลำพญา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยววัดลำพญามาก เพราะวัดลำพญา ยังคงสภาพความเป็นตลาดน้ำโบราณและมีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ มีสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลายประเภท ตลาดน้ำวัด ลำพญามีการจัดการด้านพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการจัดการด้านสาธารณสุขได้ดี ตลาดน้ำวัดลำพญามีการจัดกิจกรรมไว้รองรับนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบและยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่างๆ คนในท้องถิ่นให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว มีอัสยาสัยที่ดี ตลาดน้ำวัดลำพญาได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว มีการให้ความรู้โดยการจัดการอบรมให้กับคนในท้องถิ่นและพ่อค้า-แม่ค้าให้มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดให้มีการแสดงการสาธิตการจักสาน การดำข้าวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงกรรมวิธีการทำเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญา

ของบรรพบุรุษชาวไทยให้คงอยู่ต่อไป สำหรับแนวทางการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคลาสน้ำ วัดลำพญา คือ ในระดับนโยบายควรมีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านพื้นที่ แนวทางสำหรับแต่ละกลุ่มประชากรผลการวิจัยบ่งบอกว่าสามารถแบ่งแนวทางตามกลุ่มประชากร คือ นักท่องเที่ยวควรเน้นความเข้าใจเรื่องสภาพวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ด้านคนในท้องถิ่นควรเน้นในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารคลาสน้ำวัดลำพญาและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ด้านพ่อค้า – แม่ค้า ควรเน้นการบริหารให้มีจิตสำนึกในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่ทุกกลุ่ม การดำเนินงาน คูแล คลาสน้ำวัดลำพญา บุคลากรทุกคนที่มีส่วนร่วมในการบริหารคลาสน้ำวัดลำพญา ต้องมีการปฏิบัติการร่วมกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวคลาสน้ำวัดลำพญาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

สมศักดิ์ แจ่มอุลิตร์รัตน์ (2542 : 289) ได้ศึกษาโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เกาะเคาะ-นางขวน อำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าเกาะเคาะ-นางขวน มีศักยภาพสูงสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ แต่ในด้านความพร้อมของชุมชนยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านการจัดการพื้นที่อย่างเชื่อมโยงในแนวทางอนุรักษ์และการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และบทบาทของประชาชนในพื้นที่

วาลิกา แสนคำ (2545 : 254) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บ้านเปียงหลวงมีความหลากหลายด้านขนานกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งยังมีความสวยงามตามธรรมชาติ อันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่นอกจากนี้ยังพบว่าบ้านเปียงหลวงมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานครบถ้วนเพียงพอสำหรับรองรับการท่องเที่ยว แต่ควรจะมีการปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว จากผลการศึกษาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านเปียงหลวง ได้ 4 แนวทางดังนี้ 1) ส่งเสริมและพัฒนา การจัดรายการนำเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชน 2) การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งบริหารจัดการโดยคณะกรรมการของกลุ่มสมาชิกในชุมชน 3) การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนใกล้เคียง 4) จัดเทศกาลคอกนางพญาเสือโคร่งบาน เพื่อเป็นจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

รูปณี รัตนถาวร (2545 : 296) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันทางกายภาพของพื้นที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นแผ่นดิน พื้นที่ชุ่มน้ำและทะเลสาบ

มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพืช สัตว์และวิถีชีวิตชาวบ้านริมน้ำที่มีความน่าสนใจ แนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงมีดังนี้

- 1) บริเวณควนขี้เสี้ยนและควนเคื่องในเขตแรมซาร์ ควรจัดเป็นเขตหวงห้าม
- 2) บริเวณป่าสงวนแห่งชาติคลองยวน, ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านในลุ่ม-ป่าบ้านกุ่มแป, ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขียว ควรจัดเป็นเขตสงวนสภาพธรรมชาติ
- 3) บริเวณที่สำรวจพบว่าเป็นพื้นที่ล่อแหลมเกิดไฟฟ้าบ่อยและพื้นที่ถูกรายถูกรุก ควรจัดเป็นเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
- 4) บริเวณที่มีสภาพป่า พืชและสัตว์มีความสวยงามน่าสนใจ ควรจัดเป็นเขตศึกษาหาความรู้ในรูปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอนุญาตให้เข้าไปทำกิจกรรมได้ตามขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตามศักยภาพที่พื้นที่ที่จะรองรับได้
- 5) บริเวณที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย หน่วยพิทักษ์ป่า สถานีควบคุมไฟฟ้าควนเคื่องและศูนย์ศิลปาชีพห้วยป่าเขียวในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ควรจัดเป็นเขตบริการ
- 6) บริเวณพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์ครอบครอง จัดเป็นเขตกิจกรรมพิเศษ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง มีดังนี้
 - 1) เขตหวงห้าม กำหนดเป็นเส้นทางลำคลองเดิมและทางเดินง่าย ๆ
 - 2) เขตสงวนสภาพธรรมชาติ กำหนดเป็นเส้นทางลำคลองเดิมและทางเดินง่าย ๆ
 - 3) เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ กำหนดเป็นเส้นทางลำคลองเดิมและทางเดินง่าย ๆ
 - 4) เขตเพื่อการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้ กำหนดเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติทางเรือ เส้นทางศึกษาธรรมชาติโดยจักรยาน สถานีพักแรมกางเต็นท์ บริเวณที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจและม้านั่งพักผ่อน
 - 5) เขตบริการ กำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้ (1) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาเยือน ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติ ห้องน้ำสาธารณะ ท่าเทียบเรือท่องเที่ยว ศาลาพักผ่อนริมน้ำ ม้านั่ง ทางเดินเท้าและสะพานเดินเท้า ถึงขยะ ลานจอดรถ ป้ายเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ร้านอาหาร อาคารห้องประชุม ค่ายเยาวชนและบ้านพักรับรองแขกพิเศษ (2) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาเยือน ได้แก่ อาคารที่ทำการเขตห้ามล่าสัตว์ป่า, อาคารร้านค้าสวัสดิการ บ้านพักเจ้าหน้าที่ ป้อมยาม/ด่านตรวจ ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบน้ำใช้และถังเก็บน้ำระบบไฟส่องสว่างและระบบแสงสว่าง อาคารซ่อมบำรุงเรือ (3) สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ธรรมชาติ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ หอดูนก ทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยาน (4) เขตกิจกรรมพิเศษ ไม่มีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์ครอบครอง

กิติรัตน์ สีหพันธ์ (2545 : 255) ได้ศึกษาการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีและแนวทางการพัฒนา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีคุณลักษณะดังกล่าวได้แก่ ภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม แหล่งโบราณคดีบ้านก้านเหลือง ปราสาทบ้านเบญจ หอไตรหนองขุหลุ ธรรมมาสน์สิงห์และจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีนวลแสงสว่างอารมณ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี พระเจ้าใหญ๋

อินทร์แปง หอไตรวัดทุ่งศรีเมือง หอพระบาทวัดทุ่งศรีเมือง อุโบสถวัดสุปฏิญนาราม พระแก้ว
บุษราคัม สิมวัดแจ้ง วัดบูรพาราม วัดหนองป่าพง วัดป่านานาชาติ แหล่งผลิตทองเหลือง
บ้านปะอาว แหล่งปั้นหม้อบ้านท่าซ้องเหล็ก แหล่งปั้นไหบ้านท่าไห และแหล่งผลิตน็อง
บ้านทรายมูล เหล่านี้ล้วนแต่เข้าหลักเกณฑ์ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านไปพร้อมกัน ส่วนการ
กำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมนั้นในส่วนการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับที่การเดินทาง
ไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก สิ่งที่จะต้องให้ความสนใจในอนาคต ได้แก่ การจัดทำแผน
การท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น การจัดทำแผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการ
ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติของคน เหล่านี้
ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานีมีศักยภาพ
มากขึ้นในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคต

ศุภศักดิ์ ชื่นศิริ (2547 : 292) ได้ศึกษาการพัฒนาตลาดนัดชนบุรี สนามหลวง 2
เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1. ลักษณะทางกายภาพของตลาดนัด
ชนบุรี ตั้งอยู่ถนนพุทธมณฑลสาย 3 มีพื้นที่ 110 ไร่ มีแผงขายสินค้าประมาณ 4,000 แผงค้า
สินค้าที่ขายแยกเป็น 3 ประเภท คือ สินค้าที่ค้าขายประจำทุกวัน สินค้าที่ค้าขายประจำเสาร์ -
อาทิตย์ และสินค้าที่ค้าขายแบบหมุนเวียน 2. ศักยภาพของตลาดนัดชนบุรี พบว่า การเข้าถึงตลาด
นัดชนบุรีได้ง่ายมี 2 ทาง คือ ทางรถยนต์และทางเรือ สิ่งที่ย้ำอำนวยความสะดวกสถานที่จอดรถ
สะดวกสบาย การรักษาความปลอดภัย มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมให้แก่
ประชาชนทั่วไป ได้แก่ การประมูลของหตุคัจฉา การสอนตัดผม เป็นต้น สินค้าอื่นๆ มีสินค้า
การเกษตรจากภูมิภาคต่างๆ และสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจำหน่าย 3. แนวทางการพัฒนา
บริเวณตลาดนัดชนบุรีและบริเวณใกล้เคียง พบว่า ต้องการให้จัดกิจกรรมที่แสดงถึงวัฒนธรรม
ควรมีการพัฒนาแม่น้ำลำคลองให้สวยงาม และส่งเสริมให้ผู้ขายพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐาน
แนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต้องการส่งเสริมพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดทำรายการแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง
และจัดงานประเพณีต่างๆ 4. ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบริเวณใกล้เคียง
พบว่า ตลาดนัดชนบุรี ตั้งอยู่ระหว่างกรุงเทพมหานครกับนครปฐม เมื่อนักท่องเที่ยวมาแวะชมตลาด
นัดชนบุรีแล้ว สามารถไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมได้สะดวก
รวดเร็ว นโยบายการพัฒนาของตลาดนัดชนบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการจัด
โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการจัดล่องเรือชมสวนจากบริเวณหน้าตลาดนัด
ชนบุรี เชื่อมโยงกับคลองมหาสวัสดิ์และพื้นที่ใกล้เคียง ปัจจุบันตลาดนัดชนบุรี มีกิจกรรมการ
ส่งเสริมวัฒนธรรมอยู่แล้ว เป็นต้นว่า การจัดล่องเรือชมสวนกล้วยไม้ แสดงสินค้า OTOP เป็นต้น

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในตลาดนัดชนบุรี กลุ่มผู้ซื้อสินค้า พบว่า ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ซื้อสินค้า มาเพื่อซื้ออาหารสด และอาหารสำเร็จ วิธีการเดินทางมาตลาดนัดชนบุรี คือมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว ความบ่อยครั้งที่เดินทางมาตลาดนัดชนบุรี คือมาทุกวัน การรู้จักตลาดนัดชนบุรี คือญาติแนะนำ เหตุผลที่เลือกมา คือมีของให้เลือกหลากหลาย กิจกรรมที่เข้าร่วมคือการเล่นกีฬา ปัญหาที่พบในตลาดนัดชนบุรี คือไม่มีที่นั่งพัก และเห็นว่าควรมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง คือ ถนน เส้นทางคมนาคม และกลุ่มผู้ขาย พบว่า ลักษณะพฤติกรรมการขายสินค้า คือมีร้านค้าอยู่ในตลาดนัดชนบุรี การขายสินค้าทั้งการขายปลีกและขายส่ง การรู้จักตลาดนัดชนบุรีเพราะญาติแนะนำมา ระยะเวลาขายสินค้าในตลาดนัดชนบุรีคือมากกว่า 2 ปี ความคาดหวังในตลาดนัดชนบุรี คือต้องการขายต่อไป กิจกรรมที่เข้าร่วมในตลาดนัดชนบุรี เป็นกิจกรรมศาสนา เช่น การตักบาตร ปัญหาที่พบในตลาดนัดชนบุรี คือ ห้องน้ำไม่สะดวก และเห็นว่าควรมีการพัฒนาคลองสวนในบริเวณใกล้เคียงให้เป็นแหล่งพักผ่อน การปรับปรุงพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องการให้ปรับปรุงถนน เส้นทางคมนาคม ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดนัดชนบุรี สนามหลวง 2 ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการจัดตั้งประเภทกลุ่มผู้ค้าเพิ่มขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวต่อชุมชน หน่วยงานของรัฐ ควรมีการจัดวางแผนการตลาด และวิเคราะห์แผน เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อตลาดกลุ่มเป้าหมาย และควรมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงทั้งการท่องเที่ยวแบบเต็มวันและแบบครึ่งวัน

พระ พิพัฒน์ โยธะพงส์ (2547 : 242) ได้ศึกษาการจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปในหมู่บ้านโคกโก่ง ได้เปิดโฮมสเตย์มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547) นับเป็นเวลา 6 ปี มีรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีที่พักแบบโฮม สเตย์ มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและการปฏิบัติ สภาพทั่วไปในหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านชนบท ที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย และดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร พื้นที่ในหมู่บ้านร้อยละ 90 ไร่ทำนา แหล่งพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นอาคารครึ่งอิฐครึ่งไม้ชั้นเดียว ได้ถูกสูง เช่นเดียวกับบ้านโคกทั่วไปในภาคอีสาน ในหมู่บ้านมีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และชาวบ้านมีวิถีผูกพันกับป่าและภูเขา ซึ่งเป็นแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ การจัดการการท่องเที่ยวในหมู่บ้านโคกโก่งพบว่า (1) มีการจัดการองค์การแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนให้ความร่วมมือ และพอใจในกระบวนการที่ทำอยู่ไม่ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่มีจุดอ่อน คือ ไม่มีการแบ่งงานให้มีผู้รับผิดชอบด้านการ

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการให้คำปรึกษาของที่ปรึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (2) การจัดการด้านกายภาพพบว่าหมู่บ้าน โศกโคง ไม่มีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพที่ชัดเจนของสถาปัตยกรรมชาวไทย จึงไม่ได้นำเสนอลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยว มีการจัดการเพียงบำรุงรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านพักโฮมสเตย์โดยเจ้าของบ้านเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่สามารถทำได้เรียบร้อย และนักท่องเที่ยวพอใจ (3) การประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการเองโดยชุมชนในปัจจุบัน ยังไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวน้อย จึงต้องการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว (4) ชุมชนมีความต้องการเงินทุนสำหรับบำรุงรักษาบ้านพักที่เป็นโฮมสเตย์ และแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน จึงควรให้การสนับสนุนเงินกองทุนเพิ่มเติม สำหรับใช้จ่ายในการบำรุงรักษาบ้านพัก และแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว จากเดิมที่มีการจัดการจัดสรรสำหรับกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น (5) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เน้นการนำเสนอ ด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตของชาวไทยที่สัมพันธ์กับป่าและภูเขา และควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเช่น ในช่วงฤดูเกี่ยวข้าวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยเพื่อเพิ่มจุดเด่นในกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน (6) จึลความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นอยู่กับจำนวนที่พักที่ชุมชนสามารถจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้ แต่จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และมีการจัดการขยะและน้ำเสียในหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ตามจำนวนที่พักที่มีอยู่ ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ควรเร่งดำเนินการได้แก่ การจัดให้มีการรวมกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง และจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน

ธัญญา นวลละออง (2547 : 254) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า อุปสงค์การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและบริษัทนำเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ในพื้นที่ศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มการท่องเที่ยวออกเป็น 4 กลุ่ม จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวที่มีอุปสงค์สูงสุด คือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ เนื่องจากนักท่องเที่ยวชื่นชอบการล่องเรือเพื่อชมทัศนียภาพริมน้ำ รองลงมาคือ กลุ่มแหล่งโบราณคดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวชอบศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ กลุ่มเมืองสามโคก เนื่องจากนักท่องเที่ยวชอบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวมอญ และกลุ่มเมืองปทุมธานี เนื่องจากนักท่องเที่ยวสนใจในสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ ส่วนความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจากการประเมินกลุ่มการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสูงสุด คือ กลุ่มเมืองปทุมธานี โดยมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับสูง ส่วนปัญหาหลักคือยังไม่มีทัศนียภาพและบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ดี รองลงมาคือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาที่สามารถสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว

ทางน้ำเป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือระบบการคมนาคมขนส่งทางน้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ กลุ่มเมืองสามโลก โดยมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชาวมอญเป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่เพียงพอ และกลุ่มแหล่งโบราณคดี โดยมีแหล่งประวัติศาสตร์เป็นจุดแข็ง ส่วนปัญหาหลักคือ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังอยู่ในระดับต่ำ ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี พบว่าบริเวณพื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ สนับสนุน คือ ด้านศักยภาพการเข้าถึง ด้านศักยภาพของแหล่งศิลปวัฒนธรรม ด้านอุปสงค์การท่องเที่ยวและด้านจินตภาพของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมนั้น ไม่สามารถพัฒนาทุกแหล่งได้พร้อมกัน โดยมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลา จึงต้องมีการประเมินลำดับศักยภาพการพัฒนาโดยแบ่งเป็น 3 ช่วง การพัฒนาช่วงแรก คือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นหลัก การพัฒนาช่วงที่สองคอนคั้น คือ กลุ่มเมืองปทุมธานี โดยเน้นการปรับปรุงทัศนียภาพและพัฒนาเป็นศูนย์บริการการท่องเที่ยวหลัก การพัฒนาช่วงที่สองคอนปลาย คือ กลุ่มเมืองสามโลก โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวมอญ และการพัฒนาช่วงสุดท้าย คือ กลุ่มแหล่งโบราณคดี โดยเน้นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดสร้างอุทยานประวัติศาสตร์

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Gunn (1987 : 229-249) ได้ศึกษาการวางแผนควรเริ่มจากกิจกรรมของคนที่เข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และต้องการรวบรวมข้อมูลในการหากิจกรรมของนักเดินทาง สิ่งสำคัญคือสามารถหาความชัดเจนของความสามารถรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ตลอดจนสามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรตระหนักถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ควรมีการพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่เฉพาะเจ้าบ้านหรือคนในท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงแขก หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่อีกด้วย

Perdue (1990 : 586-587) ได้ศึกษาการสนับสนุนของคนในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนหรือคัดค้านของคนในท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ผลกระทบทางด้านบวกและทางด้านลบของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ การยอมรับผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของคนแต่ละกลุ่มในท้องถิ่น ลักษณะที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้คือ ลักษณะพื้นฐานทางด้านประชากรและสังคม รวมถึง ระยะห่างของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชน ตลอดจนการพึ่งพาทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น ๆ ที่มีต่อการท่องเที่ยว ซึ่งตัวชี้วัดข้างต้นคือ การจ้างงาน การเปรียบเทียบการลงทุนระหว่างคนใน

Eber (1992 : 269-270) ได้ให้ความเห็นสั้น ๆ เกี่ยวกับบทบาทของเขาว่า “การปกป้องและสงวนรักษาภูมิทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลกคือการใส่ใจในตัวของเราเอง” เขากล่าวว่าแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน สนับสนุนการใช้ประโยชน์ อย่างฉลาดและการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อให้ดำรงอยู่ยาวนาน โดยเน้นว่าเราไม่สามารถสงวนทรัพยากร หากปราศจากการบอกกล่าวถึงขอบเขตปัญหาต่าง ๆ ในวงกว้างขึ้น ซึ่งจะสร้างแรงกดดันอย่างไม่ลดละสำหรับการพัฒนาที่เพิ่มขึ้น นั่นคือการแพร่ขยายของความยากจนการกระจายตัวผิดปกติของทรัพยากรการผลิต ความไม่เท่าเทียมกันของผู้แทนและอำนาจทางการเมือง และการเติบโตของสังคมนักบริโภคนิยมที่การท่องเที่ยวก็ขึ้นอยู่คุณภาพของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากิจกรรมอื่นใด แต่กระนั้นโดยทั่วไปแล้ว การท่องเที่ยวโดยทั่วไปจะถูกสร้างลักษณะเฉพาะด้วยการพัฒนาอย่างฉับพลันในช่วงสั้น เช่นกลุ่มอาการ “โคไวและบูสเร็ว” (Boom and Bust Syndrome) ซึ่งมักโยกย้ายไปยังบริเวณอื่นหลังจากก่อความเสียหายแก่ทรัพยากรที่ถูกใช้ประโยชน์ จากการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็เหมือนกับธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องมีสำนักรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม รวมทั้งเรียนรู้วิธีที่ จะทำให้เกิดความยั่งยืนไม่เช่นนั้น จะเกิดการผุ่ร่อนของสิ่งแวดล้อมและทำลายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั่นเอง

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน Sustainable Tourism คือ การท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจุบันและในอนาคตซึ่ง

1. ดำเนินไปภายใต้ขีดความสามารถปกติ สำหรับการฟื้นฟูหรือความอุดมสมบูรณ์ในอนาคตของทรัพยากรธรรมชาติ
2. ยอมรับการสนับสนุนเพื่อเอื้อประสบการณ์ท่องเที่ยวจากคนทั่วไป และชุมชนรวมทั้ง ขนบธรรมเนียม และรูปแบบการดำเนินชีวิต
3. ยอมรับว่าบุคคลเหล่านี้ต้องได้รับส่วนแบ่งที่ยุติธรรมจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ของการท่องเที่ยว
4. ถูกชี้นำด้วยความประสงค์ของผู้คนและชุมชนท้องถิ่นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ

Cohen และ Uphoff (1980 : 247-250) ได้ศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ในระบบของทรัพยากรธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินร่วม มีความสำคัญต่อการนำมาพิจารณา เพราะเป็นทรัพย์สินส่วนรวม ชุมชนจะต้องลงทุนร่วมกัน แม้ว่าจะเป็นการลงทุนที่มีใช้ตัวเงินก็ตาม ถ้าหากมีการบุกรุกเข้ามาใช้ประโยชน์ที่สาธารณะอย่างเสรี สมาชิกภายในชุมชนจะต้องสืบให้ทราบข้อเท็จจริงในปัญหานั้น แล้วหามาตรการแก้ไขร่วมกัน อาจจะมีการสร้างข้อตกลง หรือระเบียบกฎเกณฑ์จากความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนโดยรวม

Gibbs (1986 : 351) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภทแหล่งน้ำ พบว่า สาเหตุของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมว่า เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) การใช้ทรัพยากรโดยไม่ระมัดระวังเพื่อการส่งออก และความต้องการเงินตราต่างประเทศ 2) นโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มองข้ามการจัดการในระดับพื้นที่ และ 3) การไม่คำนึงถึงผลกระทบจากนโยบายการพัฒนา จึงทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้าไปในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เป็นปัญหาที่สำคัญ และวิธีการจัดการที่เหมาะสม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ความต้องการพื้นที่ดินทำกิน และน้ำเพื่อการเพาะปลูกจึงมากขึ้นตามไปด้วย จึงมีผลต่อการบุกรุกหรือครอบครองการใช้ที่ดินบริเวณเชิงเขา ซึ่งมีความเปราะบางต่อการพังทลายของดิน และเมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่า หรือการทำไร่เลื่อนลอย จึงเท่ากับเป็นการขจัดทรัพยากรธรรมชาติให้เสื่อมโทรมเร็วมากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมของป่าไม้ ส่งผลต่อความเสียหายด้านการประมง การเกษตร สัตว์ป่า การผลิตกระแสไฟฟ้า และสุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยสรุปคือ กิปปี้ได้วิเคราะห์การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติว่า ต้องใช้มาตรการหลายประการ และต้องกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร มีการสื่อสารในด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ และร่วมแก้ไขปัญหาคัดค้าน

Haywood (1988 : 314) ได้ศึกษา Responsible and Responsive Tourism Planning in Community พบว่า กระบวนการที่กำหนดเป็นขั้นตอนต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอของการกระทำกิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ซึ่งจะประสบผลสำเร็จสมบูรณ์ได้นั้น ต้องสร้างความผูกพันเพื่อปกป้องการต่อเนื่อง

Eber (1992 : 269-270) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า หลักพื้นฐานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน เป็นการอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทั้งทรัพยากรธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางในการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและความจำเป็นและการลดของเสีย เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาความหลากหลาย เป็นการรักษา และส่งเสริมให้มีความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระยะยาว และจะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การผสมผสานการท่องเที่ยวเข้ากับการวางแผน เป็นการผสมผสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนงาน กลยุทธ์ทั้งระดับชาติและท้องถิ่นโดยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้การท่องเที่ยวคงอยู่ต่อไปได้ในระยะยาว

5. การสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ทั้งเป็นการประหยัดและหลีกเลี่ยงที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอีกด้วย

Hugehes (1995 : 49-50) ได้วิจัย The Cultural Of Sustainable Tourism พบว่าการกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ ต้องเริ่มจากรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการ มีการชี้แนะแนวทาง มีการจัดตั้งกลุ่มและกรรมการเฉพาะกิจ ระยะเวลาจะดำเนินการเป็นโครงการนำร่อง เพื่อแสวงหาความเหมาะสมก่อนลงมือทำอย่างจริงจัง สิ่งที่เราไม่ได้ คือ รัฐบาลต้องมีงบประมาณสนับสนุน

Sproule (1996 : 255-257) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน โดยให้ความหมายของชุมชนท้องถิ่นว่า เป็นกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกัน และจำแนกได้ว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกันทางสายเลือดหรือการสมรส หรืออาจจะมีการนับถือศาสนา อยู่ในกลุ่มทางการเมืองชนชั้น หรือเป็นเพื่อนฝูงในวงสังคมเดียวกันได้ และพบว่าหลักการของท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีส่วนสำคัญ ดังนี้

1. ชุมชนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและการจัดการทัวร์
2. ควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์กับคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม

ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของโครงการของชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงเรียน เป็นต้น

3. ต้องคำนึงว่าการทำงานส่วนบุคคลสามารถส่งผลกับโครงสร้างทางสังคมโดยรวม สิ่งแวดล้อมจะยั่งยืนได้ ก็ต่อเมื่อชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมให้ความเคารพต่อขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคมของท้องถิ่นจะต้องมีกลไกที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถควบคุมผลกระทบจากนักท่องเที่ยวตะวันตกกำหนดกลุ่มให้มีขนาดเล็กที่สุด ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมควรชี้แจงเรื่องพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ควรกระทำก่อนที่มีการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ไม่ควรให้มีการแสดงการละเล่นของคนในท้องถิ่นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรมีสิทธิในการที่จะปฏิเสธการท่องเที่ยว หากไม่ต้องการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา การจัดการตลาคน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ แนวทางการพัฒนาการจัดการตลาคน้ำบางน้ำผึ้งจังหวัดสมุทรปราการ กำหนดระเบียบวิธีที่วิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 เนื้อหา
 - 1.2 วิธีวิจัย
 - 1.3 ระยะเวลา
 - 1.4 พื้นที่ในการวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา
 - 1.1 ความเป็นมาของตลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
 - 1.2 ศักยภาพการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม
 - 1.3 แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
2. วิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการวิจัยเชิงคุณภาพและได้กำหนดแนวทาง
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา จากแหล่งข้อมูล 2 ลักษณะคือ 1) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการตลาคน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนามไปสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้อง ในเขตลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

3. ระยะเวลา

ผู้วิจัยเริ่มทำวิจัยวันที่ 9 มีนาคม 2549 ถึงวันที่ 9 ตุลาคม 2551

4. พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกพื้นที่ในการวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีหน่วยการวิเคราะห์ประวัติ ความเป็นมา และศักยภาพของการท่องเที่ยวลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ แนวทาง การพัฒนา การจัดการลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มประชากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการลลาคน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีทั้งในอำเภอพระประแดง และนอกอำเภอพระประแดง กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ เจ้าอาวาส ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สูงอายุในท้องถิ่น องค์กรรัฐด้านการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการบริษัทท่องเที่ยวภาคเอกชน โดยต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอพระประแดงมาเป็นเวลานาน สามารถลำดับเรื่องราวประวัติความเป็นมาของลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อศึกษาประเด็นความเป็นมาของลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง และศักยภาพของการท่องเที่ยวลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว ทำให้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 21 คน ดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป
- 2) ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน
- 3) ผู้สูงอายุในท้องถิ่น จำนวน 5 คน
- 4) องค์กรรัฐด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน
- 5) บริษัทท่องเที่ยวภาคเอกชน จำนวน 5 คน

5.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล พ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร จำนวน และมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลแนวคิด เพื่อศึกษาประเด็นแนวทางการพัฒนา การจัดการลลาคน้ำบางน้ำผึ้ง ได้แก่ วิธีการจัดการ กิจกรรมที่จัดขึ้น กลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ทำให้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 55 คน ดังต่อไปนี้

- 1) กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน
- 2) พ่อค้า แม่ค้า จำนวน 20 คน
- 3) เกษตรกร จำนวน 20 คน
- 4) มัคคุเทศก์ จำนวน 5 คน

5.3 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ได้แก่ นักท่องเที่ยว กลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อศึกษาประเด็นศักยภาพการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ทางวัฒนธรรม การพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทำให้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 40 คน ดังต่อไปนี้

- 1) นักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน
- 2) กลุ่มเยาวชน จำนวน 20 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ จำนวน 21 คน เพื่อศึกษาข้อมูลความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และตรวจสอบปัญหาการวิจัย

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ชุด ดังนี้

1.2.1 ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 21 รูป/คน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1.2.1.1 ประวัติความเป็นมาการก่อตั้งตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
- 1.2.1.2 วิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
- 1.2.1.3 วัฒนธรรมชุมชน
- 1.2.1.4 ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว
- 1.2.1.5 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1.2.1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

1.2.2 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 55 คน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.2.2.1 ทรัพยากร/แหล่งท่องเที่ยว

1.2.2.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1.2.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

1.2.3 ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) จำนวน 40 คน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.2.3.1 การพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

1.2.3.2 การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

1.2.3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3 แบบสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

1.3.1 ชุดที่ 1 แบบสังเกตมีส่วนร่วม โดยจะเข้าไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับ ชาวชุมชน เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3.2 ชุดที่ 2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนา เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ โดยสังเกตกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ

1.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มขึ้น ใช้ประชมกลุ่มย่อย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งแนวกว้าง แนวลึกและร่วมกันพิจารณาแนวทางการพัฒนา การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

1.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามลำดับ ดังนี้

1.5.1 การศึกษาภาคสนามในชุมชน การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดประเด็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1.5.2 ขอร่างแบบสัมภาษณ์ และแบบการสังเกตตามกรอบที่กำหนด

1.5.3 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

1.5.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของถ้อยคำ

1.5.5 ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5.6 จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิธีการวิจัยเอกสาร ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

(Secondary Source) การศึกษาข้อมูลทางเอกสารจะกระทำก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม และประกอบเพิ่มเติม ในขณะที่เก็บข้อมูลในภาคสนาม และหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนาม โดยศึกษาค้นคว้างานเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลห้องสมุด และข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่ได้ทำการเก็บรวบรวมไว้บริการ

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยวิธีสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

2.2.1 การสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ชุดที่ 1) สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้รู้ จำนวน 21 รูป/คน

2.2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ชุดที่ 2) สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 55 คน

2.2.3 การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ และนอกพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ชุดที่ 3) สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป จำนวน 40 คน

2.2.4 การสังเกต แบบสังเกตมีส่วนร่วม (ชุดที่ 1) ผู้วิจัยใช้สังเกตกับกลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 55 คน

2.2.5 การสังเกต แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (ชุดที่ 2) ผู้วิจัยใช้สังเกตกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป จำนวน 40 คน

2.2.6 การจัดสนทนากลุ่ม ใช้การประชุมกลุ่มย่อยกำหนดขอบข่าย หรือกรอบประเด็นการสนทนา ประกอบด้วยการพัฒนา การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จัดสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง ผู้ร่วมสนทนาจากกลุ่มผู้รู้ จากกลุ่มผู้ปฏิบัติ จากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป จำนวน 7-8 รูป/คน

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจะกระทำไปพร้อม ๆ กันไปตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปจากการสัมภาษณ์ จากการสังเกต และภาพถ่ายในแต่ละครั้ง มาทำการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทที่ตั้งไว้ และตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มามีความครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอหรือไม่ และดำเนินการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ แนวทางการพัฒนาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ ข้อมูลเหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลแล้วหรือไม่ หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายประวัติ ความเป็นมาและศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดวรรณกรรม ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อภิปรายผลตามกรอบแนวคิดวรรณกรรม ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบบางตอน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ความความมุ่งหมายของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
2. แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

1. ประวัติ ความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

สมุทรปราการ เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย มีพื้นที่ติดอ่าวไทย และอยู่ห่างกรุงเทพมหานครเพียง 29 กิโลเมตร ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่รองรับน้ำที่ไหลมาจากภาคเหนือก่อนไหลลงสู่อ่าวไทย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้จังหวัดสมุทรปราการแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก และมีลำคลองเกิดขึ้นมากมาย จึงเป็นพื้นที่เหมาะแก่การปลูกข้าว และจัดเป็นอยู่ข้าวอู่ข้าวของชาวกรุงเทพมหานครอีกแห่งหนึ่ง อำเภอพระประแดง เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีอาณาเขตที่ติดกับกรุงเทพมหานครมากที่สุด แต่เดิมเรียกว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์หรือที่ชาวมอญเรียกว่า เมืองปากลัด เป็นเมืองเก่าแก่ มีประเพณีศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสืบทอดกันมาแต่โบราณ เนื่องจากพื้นที่เสมือนเมืองหน้าด่านของประเทศไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ได้ทรงสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์และย้ายครอบครัวมอญจากเมืองสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน มาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่นี้ ด้วยเหตุนี้ ชาวพระประแดง จึงมีประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับชาวมอญ และยังคงอนุรักษ์และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์พระประแดง (ปากลัด)

ต่อมาภายหลังอำเภอพระประแดงมีการพัฒนาความเจริญทางกายภาพอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร มีการขุดเจาะน้ำบาดาลมากขึ้น ทำให้แผ่นดินเกิดการทรุดตัว ทำให้น้ำทะเลรุกเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นเรื่อยๆ จนปลูกข้าวได้น้อยลง ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนจากการปลูกข้าวไปทำสวนผลไม้ทั้งมะม่วง มะพร้าว และผลไม้อื่น ๆ รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากขึ้น ตำบลบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ในอำเภอพระประแดง เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลช่วงเวลาที่น้ำทะเลหนุนในเวลาน้ำผ่านเข้ามาตามลำคลองต่าง ๆ

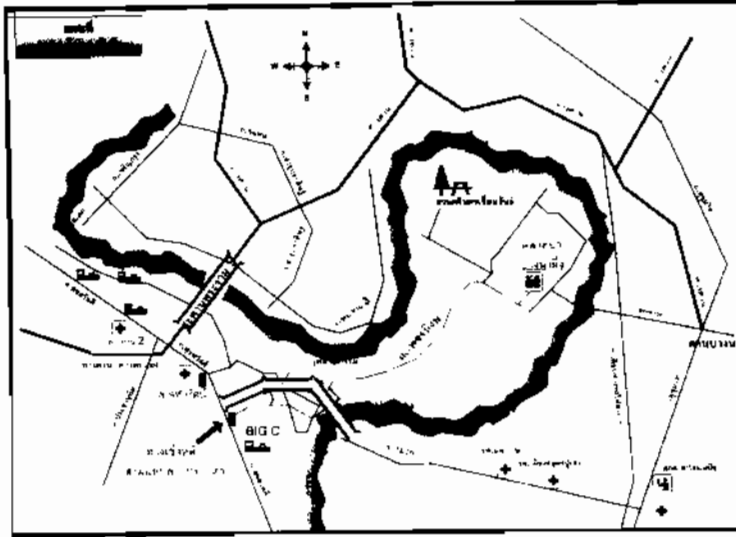
ภาพประกอบ 3 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 4 ชาวบ้านนำผัก และผลไม้มาขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตำบลบางน้ำผึ้งมีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร รับจ้าง ในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทเอกชน รับราชการและอื่นๆ มีเนื้อที่ประมาณ 1,927 ไร่ มีวัด 2 แห่ง ได้แก่วัดบางน้ำผึ้งนอก และวัดบางน้ำผึ้งใน มีโรงเรียน 2 แห่ง ได้แก่โรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งนอก และโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งใน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางน้ำผึ้งนอก มีสถานอนามัย 1 แห่ง ได้แก่สถานอนามัยบางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 5 แผนที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

2. วิถีชีวิตชุมชน

วิถีชีวิตชุมชนในตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นหนึ่งใน 6 ตำบล บริเวณพื้นที่ ซึ่งเรียกกันว่า กระจ่างหมู่หรือที่รู้จักกันในนาม บางกระจ่าง พื้นที่แห่งนี้ หากย้อนไปเมื่อ 10 กว่าปีก่อน หลายคนคงจำกันได้ดีกับความพยายามของรัฐบาลสมัยนั้น ที่ต้องการจะสร้างให้เป็นปอดแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ หรือที่เรียกอย่างเป็นทางการว่า สวนกลางมหานครเฉลิมพระเกียรติ บนเนื้อที่ 9,000 ไร่ ซึ่งขณะนั้น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สามารถเวนคืนได้เพียง 2,000 ไร่ จากชาวบ้านใน 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกระจ่าง ตำบลบางกอบัว และตำบลบางน้ำผึ้ง โดยการเวนคืนที่ดินจำนวน 2,000 ไร่นั้นเนื้อที่ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลบางกระจ่าง ขณะที่ในแต่ละตำบลบางน้ำผึ้งเนื้อที่เวนคืนประมาณ 200 กว่าไร่ แต่ทว่ากระจ่างกระจายอยู่เป็นหย่อมๆ ไม่เชื่อมติดกัน ซึ่งแต่ละแห่งมีเนื้อที่ตั้งแต่ 200-300 ตารางวา และอยู่ในสภาพที่รกร้างว่างเปล่าเพราะสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมยังไม่เข้าไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ตำบลบางน้ำผึ้ง ที่ประกอบด้วย

11 หมู่บ้าน มีประชาชนอยู่อาศัยประมาณ 4,848 คน 1,166 หลังคาเรือน ในพื้นที่ประมาณ 3.31 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,938 ไร่ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่นี่ ก่อนเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจเมื่อปี 2539 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและเอกชนในพื้นที่ใกล้เคียง โดยอาศัยว่า อ. พระประแดง ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจากข้อมูลทางราชการพบว่าภาคอุตสาหกรรมมีอยู่ถึงร้อยละ 50 พาณิชยกรรมร้อยละ 30 ส่วนใหญ่ที่เหลืออีกร้อยละ 20 เป็นภาคเกษตรกรรม แต่หลังเกิดภาวะวิกฤตดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านบางน้ำผึ้ง

ก็หลดหายตามไปด้วยปัญหาความเดือดร้อนก็เกิดขึ้นตามมา อย่างไรก็ตาม ได้พยายามแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านด้วยการนำกลยุทธ์ 9 กิจกรรมมาใช้ ซึ่งมาตรการดังกล่าว เป็นนโยบายกระทรวงมหาดไทย อันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย นายมนัส รัตมิตต์ กำนันตำบลบางน้ำผึ้ง ให้ความร่วมมือ ในการปลูกข้าวให้ชาวบ้านได้หันมาสนใจทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในตำบลแห่งนี้ จนประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและสามารถแก้ปัญหาการว่างงานได้ วิถีชีวิตชุมชนส่วนใหญ่เป็นแบบเรียบง่ายอยู่กันตามธรรมชาติพอเพียง

3. วัฒนธรรมชุมชน

สังคมไทยทุกวันนี้กำลังประสบปัญหาอันเนื่องมาจากสภาวะไร้พรมแดน ทำให้กระแสวัฒนธรรมตะวันตก และกระแสเทคโนโลยีหลังไหลเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมาก ในขณะที่คนไทยยังขาดหลักยึดเหนี่ยวทางค่านิยม และเอกลักษณ์ของตนเอง พร้อมทั้งจะเปิดรับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ โดยขาดการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และวิถีชีวิตของตนเอง การชื่นชมยินดีกับนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามแบบชาวต่างชาติ ทำให้คนไทยขาดสำนึกของความเป็นไทย ขาดความภาคภูมิใจในค่านิยมไทย และที่สำคัญทำให้ขาดภูมิปัญญาตามวิถีไทย สาเหตุเหตุดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยนายสำเนา รัตมิตต์ นายกจึงเห็นควรให้มีกิจกรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้รดกทางวัฒนธรรมแลภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งเป็นนโยบายของอบต.บางน้ำผึ้ง ในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนบางน้ำผึ้ง ในอดีตที่ผ่านมา โดยการน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเตือนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้เกิดความอึดเอิบ และภาคภูมิใจในความเป็นไทยที่มีวัฒนธรรมดี ๆ ให้ลูกหลานไทยได้ดูได้ศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียนเพื่อช่วยกันสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่คงามเหล่านี้ให้คงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จึงเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในตำบลบางน้ำผึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนที่นี่ ดังนั้นภูมิปัญญา และวิถีชีวิตจึงดูเรียบง่ายไม่ว่าจะเป็น การทำอาหาร การประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ยังรวมถึง การนำสมุนไพรชนิดต่างๆ มาทำเป็นยารักษาโรคด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านตามตำราแพทย์แผนไทย ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีการจัดแบ่งพื้นที่ในการดำเนินการออกเป็นส่วนต่าง ๆ

และในแต่ละส่วนสะท้อนให้เห็นความสอดคล้องของสภาพท้องถิ่น

ภาพประกอบ 6 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์พระที่จำวัดอยู่วัดบางน้ำผึ้ง

วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นทั้งในด้านการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในครอบครัวและในสังคม การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามต่างๆไม่ว่าจะเป็น ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม ศาสนาพุทธและความเชื่อถือ คุณค่าทางจิตใจ ที่ผูกพันคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวชุมชนบางน้ำผึ้งอย่างยิ่ง และจะมีอาจหายไปจากจิตใจของชาวชุมชน บางน้ำผึ้ง

“... ข้าพเจ้าเป็นผู้นำกระแสนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ในการนำมาใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเผยแพร่สิ่งดีๆเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวได้เห็นจนเกิดการ เรียนรู้ร่วมกันว่า วัฒนธรรมประเพณีของไทยต่างๆก็ไม่แพ้ชาติใดในโลก จนชาวชุมชนร่วมกัน อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยให้คงอยู่ต่อไปอย่างตระหนักถึงคุณค่า ...”

(สำเนาวี รัสมิทัต. 2551 : สัมภาษณ์)

“... ข้าพเจ้าได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม และ ประเพณีไทยเป็นประจำทุกปี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง และการจัดงานในลักษณะรัถยา วิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ...”

(ชาญ สิริ. 2551 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 7 รถแห่ประเพณีสงกรานต์

ภาพประกอบ 8 ประเพณีสงกรานต์

ภาพประกอบ 9 การเล่นมอญซ่อนผ้าของเด็กที่มาเที่ยว ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

4. ทรัพยากรและ แหล่งท่องเที่ยว

4.1 ทรัพยากร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายก็คือ กระแสการบริโภค ทรัพยากรจำนวนมากมาขมมหาศาล ชีวิตที่ยึดหลักความพอเพียงโดยมีฐานของความรู้และคุณธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงน่าจะเป็นหนทางป้องกันและลดปัญหาการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สังคมไทยกำลังเผชิญหน้าอยู่ด้วยหนทางสร้างจิตสำนึกใหม่ เพื่อให้กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในตำบลบางน้ำผึ้งเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน นายสำเนา รัศมีทัต นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จึงได้ทำการรณรงค์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างพอเพียงให้กับชาวชุมชนบางน้ำผึ้ง โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ตลอดจนวิธีการดำเนินชีวิตให้เป็นการพึงพิงธรรมชาติเพื่อลดสภาวะ โลกร้อน (Global Warming) องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ทุกคน เห็นถึงความสำคัญของป่า ไม้ตัดไม้ทำลายป่า ขณะเดียวกันก็ร่วมแรงร่วมใจกันปลูกป่าขึ้นมาใหม่ จึงถือเป็นนโยบายที่สำคัญ เพราะหากพูดถึงการช่วยลดก๊าซเรือนกระจกอันเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ เกิดภาวะโลกร้อนแล้ว ต้นไม้ 1 ต้น มีคุณค่ายิ่งใหญ่ สามารถช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้มากถึงปีละไม่ต่ำกว่า 20 กิโลกรัมทีเดียว ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบล บางน้ำผึ้ง จึงร่วมมือกับหลายหน่วยงานหลักทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีการจัดกิจกรรมปลูกป่าขึ้น อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมครั้งล่าสุดเพิ่งผ่านไป คือโครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ โดยจังหวัด สมุทรปราการร่วมกับสมาคมแม่บ้านมหาดไทย ดำเนินการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติตามโครงการ “แม่บ้านมหาดไทย ร้อยดวงใจ ปลูกต้นไม้ ถวายพ่อของแผ่นดิน เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 โดยกำหนดปลูกต้นไม้ในวันจันทร์ที่ 19 พฤศจิกายน 2550 ณ บริเวณพื้นที่โครงการสวนกลาง มหานครหมู่ที่ 4 ตำบลบางน้ำผึ้ง โดยมีคุณมัณฑนา วาสุภาวดี นายกสมาคมแม่บ้านมหาดไทย เป็นประธานในพิธี กิจกรรมฟื้นฟูสวนป่าและปลูกต้นไม้เพิ่มเติม พัฒนาพื้นที่ให้เป็นสถานที่พักผ่อน หย่อนใจที่ปกคลุมด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ทำให้มีสัตว์นานาชนิดมาอาศัยอยู่ อากาศเย็นสบาย เป็นการประหยัดไฟได้อีกทางหนึ่งและที่สำคัญทุกคนในชุมชนจะช่วยกันรักษาแม่น้ำลำคลอง งดการใช้โฟมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพราะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะ

ภาพประกอบ 10 คุณมัทนา วาสุดี ประธานในงานวัน คลองบางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 11 เจ้าหน้าที่เก็บขยะภายในสิ่งแวดล้อมโลกกำลังปลูกต้นไม้

ภาพประกอบ 12 ชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำศึกษาอุงวนช่วยกันปลูกต้นไม้ บางน้ำผึ้งและนักศึกษาที่มา

ภาพประกอบ 13 ชาวชุมชนตลาดน้ำ บางน้ำผึ้งร่วมกันขุดลอกกุดคลอง

ภาพประกอบ 14 เจ้าหน้าที่ดูแลตลาดน้ำกำลังเท

ปัญหาสภาพลคลองบางน้ำผึ้ง คลองบางน้ำผึ้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและชาวชุมชนได้ร่วมทำโครงการขุดลอกชีวภาพและน้ำจุลินทรีย์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ณ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลบางน้ำผึ้ง นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะ ลดปริมาณการใช้สารเคมี ยังนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อีก เนื่องจากได้มีการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาผสมผสานกันให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่บนฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ R&D (Research & Development) หรือวิจัยและพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้แน่ใจว่าต่อจากนี้ไปชุมชนบางน้ำผึ้งจะดีขึ้นกว่าเดิม สิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนบางน้ำผึ้ง เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีเพราะคนในชุมชนมีข้อปฏิบัติร่วมกันคือ การห้ามจับสัตว์น้ำในคลองสาธารณะ, ห้ามเผาขยะ, ห้ามสร้างอาคารสูงเกิน 15 เมตร ในชุมชนมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำปุ๋ยชีวภาพ งดการใช้สารเคมีทางการเกษตรทำให้ผลผลิตในชุมชนเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีความปลอดภัยสูง ถึงแม้กาลเวลาจะเปลี่ยนไป เทคโนโลยีสมัยใหม่จะเข้ามาแต่ชุมชนบางน้ำผึ้งจะเป็นที่ประทับใจผู้คนที่มาเยือนทุกครั้ง เพราะคนในชุมชนยังรักกัน สมัยกระแสนิยมมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดโดยช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมอันร่มรื่นนี้ให้คงอยู่ตลอดไป

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งยังได้ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคลาคน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นแหล่งค้าขายของคนจำนวนมากจึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบที่จะมีต่อทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าให้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดตามลำคลองและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะบริเวณร้านค้าต้องดูแลรักษาความสะอาดอย่างดี มีเจ้าหน้าที่ดูแลกวาดใบไม้ในช่วงเช้าและเก็บขยะในคลองบางน้ำผึ้งซึ่งทุกวันวันศุกร์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต นอกจากนี้ได้มีการส่งเสริมสร้างขีดความสามารถและองค์ความรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลองที่เชื่อมสู่ชุมชนร่วมกับชาวบ้านและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการคลองสวยน้ำใส จังหวัดสมุทรปราการ จัดกิจกรรม “ร่วมคืนน้ำใสให้คูคลอง” ณ คลาคน้ำบางน้ำผึ้ง กิจกรรมครอบครัวรักษ์สิ่งแวดล้อม ณ บริเวณริมคลองบางน้ำผึ้ง, การจัดการป่าและพื้นที่อนุรักษ์การจัดการลุ่มน้ำก่อนลงสู่อ่าวไทย การจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลนตามคูคลอง โครงการทำปุ๋ยหมักชีวภาพและน้ำจุลินทรีย์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและช่วยลดปัญหาสภาวะโลกร้อน ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางน้ำผึ้ง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบางน้ำผึ้ง การเป็นภาคีของโครงการ โดยมีการใช้และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก

สิ่งที่จำเป็นที่ต้องบริการนักท่องเที่ยว คือ เรื่องขยะ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดเพราะจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีรถเก็บขยะเองมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องขยะทั้งช่วงเช้าและช่วงเย็น จึงไม่มีปัญหาเรื่องขยะ อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องขยะทั้งในน้ำและบนบก มีการพ่นยุงเพื่อป้องกันมิให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์และมีผู้กักนักท่องเที่ยว ส่วนด้านการบำบัดน้ำเสียในชุมชนบางน้ำผึ้ง โดยการสร้างทางเลือกที่เป็นแบบอย่างและส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการน้ำเสียให้กับชุมชน เพื่อนำไปใช้ได้จริง จากการที่ได้ดำเนินงานมา องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้เกิดรูปแบบและรูปธรรมในการจัดการน้ำเสีย ในรูปแบบถังบำบัดน้ำเสียขึ้น การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ เพื่อใช้ในการเกษตรกรรมและครัวเรือน อาทิเช่น วางรูปแบบและติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งซึ่งส่วนใหญ่ผู้คิดค้ากลาง ถังบำบัดน้ำเสียมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ช่วยลดปัญหากลิ่นเหม็นของน้ำที่ก่อนปล่อยออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ในแหล่งน้ำ ซึ่งขณะนี้ชุมชนบางน้ำผึ้งร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยการดูแลของดร.ธิดารัตน์ บุญศรี เข้าศึกษาการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นออกแบบถังบำบัดน้ำเสีย มาเป็นแนวทางการก่อสร้างคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2551 อย่างแน่นอน ในขณะที่ยังไม่แล้วเสร็จก็ได้มีการดูแลน้ำและเก็บขยะอยู่ทุกสัปดาห์เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพของน้ำและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดี จนกว่าระบบบำบัดน้ำเสียจะครอบคลุมและครบวงจรในอีกไม่นาน อีกทั้งมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางน้ำผึ้งซึ่งเป็นจุดสาธิตผลิตและจำหน่ายน้ำจุลินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ อีกด้วย จากภารกิจดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของต้องปฏิบัติให้สำเร็จจุดมุ่งเพื่อคืนชีวิตให้สายน้ำและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืนถาวรชั่วลูกชั่วหลานตลอดไป ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จนทำให้ พ.ศ. 2550 องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณ “ชุมชนคนรักน้ำ” โครงการเจ้าพระยาเสถียร เทิดไถ้องค์ราชัน เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2550 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งมีการรณรงค์ให้ครัวเรือนในชุมชนใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า เช่น แจกถุงขยะให้ทุกครัวเรือน ให้รู้จักคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งทำเป็นแบบอย่างโดยการปิดเครื่องปรับอากาศในเวลาพักเที่ยง เป็นต้น เป็นการลดภาวะโลกร้อนอีกทางหนึ่ง

4.2 แหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในท้องถิ่น ชี้อักรยานชมทัศนียภาพตำบลบางน้ำผึ้ง และพื้นที่โดยรอบ ในราคาค่าเช่าจักรยานคันละ 30 บาท ซึ่งทางตลาดน้ำจะมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก ตามเส้นทางขี่จักรยานจะมีจุดแวะชมต่างๆ ตามเส้นทางประกอบไปด้วย ป่าจากสวนผลไม้ ชี้อักรยาน ชมทัศนียภาพตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งทางชุมชนจะมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก ตามเส้นทางขี่จักรยานจะมีจุดแวะชมต่างๆ อาทิ วัดบางน้ำผึ้งนอก ซึ่งวัดบางน้ำผึ้ง

นอกจากมีลักษณะโดดเด่นเนื่องจากอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีโบสถ์ 2 โบสถ์ ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีพระประธานที่สวยงามมากสร้างสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีต้นสิลาชาติอายุกว่าร้อยปี พอออกจากวัดบางน้ำผึ้งนอกซึ่งเส้นทางจักรยานจะอยู่เรียบริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตามเส้นทางจะมีต้นจาก ต้นลำพู ต้นดินเป็ดน้ำ ซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่น ซึ่งต้นไม้เหล่านี้จะช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและช่วยรักษาดินไม่ให้ถูกน้ำกัดเซาะ จุดที่สองคือวิสาหกิจชุมชนบ้านรูปสมุนไพโร ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นสถานที่การเรียนรู้ของเด็กๆ ในตำบลและที่ต่างๆ นอกจากนั้นยังเป็นจุดพักสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาขี่จักรยานเที่ยวชมพื้นที่เกาะบางกะเจ้าจะมาแวะรับประทานอาหารที่นี่ ค่อยจากนั้นก็จะมีมาตามทางเรื่อย ๆ เข้าสู่ตลาดน้ำ

ภาพประกอบ 16 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการเช่ารถม้าชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

5. กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

5.1 บ้านโฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง ปัจจุบัน ตำบลบางน้ำผึ้ง หมู่ที่ 3 ได้รวมกลุ่มทำบ้านพักโฮมสเตย์ โดยท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและชาวบ้านหมู่ที่ 3 เป็นแกนนำเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำให้โครงสร้างชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้ นายสำเนา รัศมิทัต จึงมีแนวคิดเปิดโฮมสเตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนแบบครบวงจร คือเปิดให้นักท่องเที่ยวชมตลาดน้ำในช่วงเช้าถึงกลางวัน และท่านจะได้ชมทัศนียภาพ พักผ่อนในบรรยากาศศรมน้ำซึ่งจะได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ฟังเสียงคลื่น ฟังเสียงนกร้องและตื่นมาใส่บาตรพระตอนเช้าเป็นการสืบทอดบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไป ดังนั้นโฮมสเตย์บางน้ำผึ้งมีแนวการจัดการที่พิถีพิถันสัมผัสวัฒนธรรมชนบทตามแนวทางปฏิบัติของ

ภาพประกอบ 17 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ลักษณะกรรมกรตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 18 บ้านโสมสเด็จภายในตำบลบางน้ำผึ้ง

5.1.1 โครงสร้างบ้าน บ้านที่อยู่ในโครงการจะมีโครงสร้างที่แข็งแรงมั่นคง มีเอกลักษณ์ของบ้านสมัยก่อน คือเป็นบ้านทรงไทย และเป็นบ้านที่มีลักษณะได้ดูสูง โดยลักษณะของบ้านพักมีอากาศถ่ายเทและมีแสงสว่างส่องถึง หลังคาไม่มีการรั่วซึม

5.1.2 การจัดห้องพักห้องนอน จัดให้พักมีทั้งแบบ ห้องแยก ห้องรวม และ กางเต็นท์ โดยจะมีลักษณะเป็นส่วนตัว เรียบง่าย มีเครื่องนอนสะอาด (ที่นอน หมอน ผ้าห่ม มุ้ง) เครื่องนอนจะมีการซักรีดทำความสะอาดทุกครั้งที่นักท่องเที่ยวออกจากที่พัก และทำการปู/วาง

ต้อนรับ/จัดใหม่เมื่อนักท่องเที่ยวรายใหม่เข้าพัก มีไฟฟ้าและแสงสว่างพอเหมาะสม โดยจะจัดของใช้บางอย่างที่ให้ความสะดวกสบายเพิ่ม เช่น ไม้แขวนเสื้อ ราวพาดผ้า เป็นต้น

5.1.3 ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา ดูแลอย่างสะอาดถูกสุขลักษณะ (มีกระดาษชำระ ถึงทั้งกระดาษชำระ) มีการถ่ายเทของอากาศดี มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในห้องน้ำบางอย่าง เช่น สมูท ยาสีฟัน เป็นต้น ภาชนะใส่น้ำสำหรับอาบน้ำจะมีฝาปิดมิดชิดเพื่อป้องกันการวางไข่ของยุงลาย มีการทำความสะอาดทั้งก่อนและหลังการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

5.1.4 จัดที่พบบะ มีสถานที่พบบะพูดกยูงแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว เป็นศาลาใหญ่บริเวณหน้าบ้านของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

5.1.5 การกำจัดแมลง ทางโฮสเทลบางน้ำผึ้งจัดการโดยภูมิปัญญาชาวบ้านและของที่มีอยู่ในท้องถิ่นคือรูปสมุนไพรรไล่ยุง สินค้าOTOP ของหมู่ 3 บางน้ำผึ้ง และวิถีดั้งเดิมคือกางมุ้ง รวมทั้งในการจัดการป้องกันยุงลาย โดยปฏิบัติตามหลักการของสาธารณสุข

5.1.6 สภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน มีการดูแลอย่างสะอาด มีธรรมชาติของร่มไม้ บริเวณใกล้เคียง มีสวนย่อมเล็กบริเวณนอกบ้าน มีชานนอกบ้านไว้นั่งพักผ่อน

5.1.7 แนะนำข้อความและข้อห้าม มีการจัดทำป้ายเตือนเพื่อเป็นการระวังทรัพย์สิน และข้อห้ามในการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวเวลาเข้าพักอาศัย

5.1.8 แจกขอมเขตการบริการ มีการแจกแจงรายละเอียดราคาค่าบริการ ที่นักท่องเที่ยวจะต้องจ่ายก่อนนักท่องเที่ยวเข้ารับบริการ รวมไปถึงค่าบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดค่าธรรมเนียมดังนี้ จำนวนนักท่องเที่ยว 1-5 คน ราคาท่านละ 250 บาท เข้าพักเย็นวันศุกร์ รับประทานอาหารเย็น 1 มื้อ อาหารอย่างเดียวกับเจ้าของบ้านรับประทานในตอนเย็น อาหารเช้า 1 มื้อ กาแฟ ขนมนึ่ง อาหารใส่บาตรตอนเช้า 1 ชุด และจำนวนนักท่องเที่ยว 5 คน ขึ้นไป ราคาท่านละ 200 บาท เข้าพักเย็นวันศุกร์ รับประทานอาหารเย็น 1 มื้อ ข้าวเปล่า กับข้าว 3 อย่าง ผลไม้หรือขนมหวานอาหารเช้า 1 มื้อ กาแฟ ขนมนึ่ง อาหารใส่บาตรตอนเช้า 1 ชุด

5.1.9 พื้นที่ประกอบอาหารและอุปกรณ์ครัว ครัวจะมีการหมั่นทำความสะอาดตลอดเวลา อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวจะจัดวางในพื้นที่ที่อากาศถ่ายเทมีฝาปิดคลุมมิดชิด ห่างไกลจากแมลงและสัตว์ต่าง ๆ โดยอุปกรณ์ในครัวและเครื่องปรุงอาหารสะอาดถูกหลักอนามัย มีการรับรองจากองค์การอาหารและยา ภาชนะใส่อาหารสะอาด และปลอดภัย คือมีการเลือกใช้ภาชนะให้เหมาะสมกับลักษณะของอาหาร เช่น ถ้าเป็นอาหารร้อนก็จะใช้ภาชนะทนร้อน เป็นต้น

5.1.10 อาหารและน้ำ อาหารเจ้าของบ้านจะทำเพิ่มเติมจากอาหารปกติ

ในชีวิตประจำวัน 1-3 อย่าง โดยดูจากปริมาณจำนวนคน โดยอาหารที่ทำมาจากวัตถุดิบจากธรรมชาติในบริเวณท้องถิ่น และจะจัดให้รับประทานอาหารพร้อมกัน เป็นการฝึกและเรียนรู้

วัฒนธรรมการกินร่วมกัน อาจมีการร่วมกันทำอาหารกับเจ้าบ้านด้วย น้ำดื่มเป็นน้ำสะอาดที่มีการผ่านการรับรองมาตรฐานแล้ว

5.1.11 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากมีป้ายเตือนการระวังทรัพย์สินแล้ว ยังมีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัย มีเครื่องมือสื่อสารที่มีการใช้งานได้ดี มีเครื่องมือประมขยานาอย่างพร้อมเพียง

5.1.12 กิจกรรมการท่องเที่ยว มีผู้นำทางเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ โดยใช้การจัดจักรยานเข้าชมพื้นที่ตามเส้นทางที่กำหนดไว้ หรือการพาเรือชมธรรมชาติ อาจมีการตกลงกับผู้นำทางในการเที่ยวชมก่อนได้ การแสดงกลองยาวโดยนักเรียนให้ชม มีการดักบาตรพระในคอนเ้า ซึ่งการจัดการจะเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

ภาพประกอบ 19 นักท่องเที่ยวพายเรือชมธรรมชาติ

5.13 แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น สภาพธรรมชาติในพื้นที่ที่เต็มไปด้วยป่าจากสวนผลไม้ แม่น้ำลำคลอง คลาดน้ำที่อยู่ในบรรยากาศธรรมชาติ มีอาหารในท้องถิ่นที่หลากหลาย ร้านค้าของที่ระลึกรวมทั้งร้านค้าสินค้า OTOP ต่างๆ เช่น สบู่สมุนไพร ฐูปสมุนไพร ดอกไม้ เกี๊ยปลา เป็นต้น การพักผ่อนนวดแผนโบราณ การพายเรือแคนูในสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ การชมโบราณสถานและวัฒนธรรม ที่โบสถ์เก่าแก่กว่า 200 ปีที่วัดบางน้ำผึ้งนอก เป็นต้น

5.14 สินค้าที่ระลึก นักท่องเที่ยวสามารถซื้อสินค้าที่ระลึกได้ที่ตลาดน้ำ โดยสินค้าจะมีหลายหลากประเภท ซึ่งจะเป็นสินค้าที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นและเป็นสินค้า OTOP เช่น ของที่ระลึกจากลูกดินเป็ด ลูกประคบ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว เป็นต้น

5.15 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีการเผยแพร่ลงในสื่อหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์มติชน นิตยสาร ทีวี รวมทั้งมีป้ายนำทางบอกสถานที่ตั้งของโฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ร่วมกับทางตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

5.2 กิจกรรมการใช้พื้นที่ตลาด

5.2.1 ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน ที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาด้านการทำมาหากินและสะท้อนให้เห็นการสืบทอดภูมิปัญญาในวิถีทางการเกษตรด้านต่าง ๆ ผลผลิตทางการเกษตร อาทิเช่น กุ้ง กล้วย หนาม มะพร้าว มะนาว มะม่วงน้ำดอกไม้ (ผลไม้ขึ้นชื่อของตำบลบางน้ำผึ้ง มีรสชาติหอมหวาน) ชมพู่ มะเหมี่ยว ของสวนและผักพื้นบ้านนานาชนิด เช่น ผักกูด ผักหวาน ฟักข้าว ผักปรัง ผักค้ำลิง กระถิน ผักบุ้ง มะแว้ง มะอึก ตะลิงปลิง พริกขี้หนูสวน มะกอก มะดัน มะขาม เป็นต้น

ภาพประกอบ 20 ผู้ที่มาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งซื้อผลผลิตทางการเกษตร

ภาพประกอบ 21 ชาวบ้านในชุมชนบางน้ำผึ้งนำผลผลิตทางการเกษตรมาขายยังคงลادن้าบางน้ำผึ้ง

อาหารในท้องถิ่น ซึ่งเป็นฝีมือของชาวบ้าน ทั้งควาหวานมีให้เลือกมากมาย เช่น ขนมถ้วย ข้าวต้มมัด ขนมเทียน ไข่กรอกไทยโบราณ - ปลาเนม ม้าฮ่อ หมี่กะทิ ขนมกง ข้าวตู ข้าวท่าทอด เมี่ยงคำ ปลาทุ้มเค็ม ปลาคะเพนไร้ก้าง หอยทอดขนมครก น้ำพริกขี้หนู ฯลฯ เป็นต้น

ภาพประกอบ 22 ร้านหอยทอดขนมครก

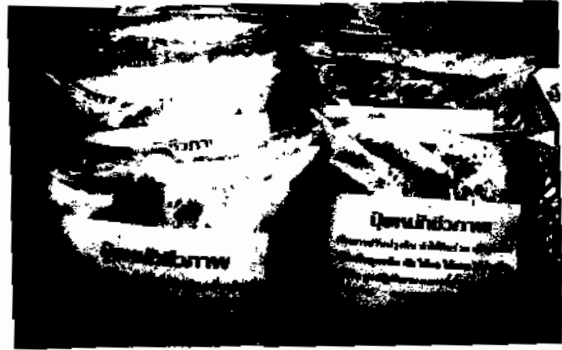
ภาพประกอบ 23 ร้านเมี่ยงคำ

ทั้งยังมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งต้องการให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ เป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีไม้ดอกไม้ประดับ โดยเฉพาะต้นหมากผู้หมากเมีย โกสน หมากแดง การพัฒนาและคิดค้นสายพันธุ์ใหม่เป็นจุดสาธิต ผลิต จำหน่าย น้ำจุนทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

ภาพประกอบ 24 ร้านขายปุ๋ยน้ำชีวภาพ

ภาพประกอบ 25 แผงขายปุ๋ยหมักชีวภาพ

5.2.2 ชุมจำหน่ายสินค้าโอท็อปจังหวัดสมุทรปราการ มีสินค้าให้เลือกมากมาย นอกจากผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้งแล้วยังมีผลิตภัณฑ์โอท็อปของจังหวัดสมุทรปราการ อีกมากมาย เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรลาดห้วยสัมพันธ์ กลุ่มภาพประดิษฐ์จักรกมะพร้าว กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีตำบลบางกะเจ้า กลุ่มหัตถศิลป์บางกระสอบ กลุ่มทำขนมเกษตรคอกลำเจียก กลุ่มสมุนไพรภูตะวัน กลุ่มพัฒนาสตรีบางปูใหม่ วิสาหกิจชุมชนเทียนกลางสวน กลุ่มพัฒนา การแปรรูปเกษตรกรรมบางพลี กลุ่มผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร อันแสดงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้าน มีการประดิษฐ์โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและมีชื่อเสียงประณีตของชาวชุมชน ผลิตภัณฑ์ของต่าง ๆ ออกมาอย่างงดงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

5.2.3 เรื่องจำหน่ายสินค้า เนื่องจากคนไทยเรารู้จักบริโภคนกัวยเตี๋ยวกันมานานแล้ว นับเป็นวัฒนธรรมทางด้านอาหารอย่างหนึ่งที่รับมาจากประเทศจีน แล้วนำมาปรุง แต่งให้เข้ากับคนไทย กัวยเตี๋ยวที่เรารู้จักกันน่าจะเป็นกัวยเตี๋ยวเรือ เพราะในสมัยก่อนผู้คนปลูก บ้านเรือนอาศัยอยู่ริมน้ำ คนขายสามารถพายเรือลัดเลาะไปขายตามแม่น้ำลำคลอง เป็นการสะดวก ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย การขายกัวยเตี๋ยวเรือเท่ากับเป็นการเพิ่มสีสันให้กับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งมีทั้งเรือ ขายกัวยเตี๋ยวมู กัวยเตี๋ยวกุ้ง กัวยเตี๋ยวเป็ด ข้าวขาหมู กัวยเตี๋ยวมูน้ำตก เป็นต้นรวมถึงกิจกรรม บันเทิง สร้างบรรยากาศให้แก่ผู้มาท่องเที่ยวและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำ เพื่อให้มีจิตใจที่ผ่อนคลาย สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก คือ เวทีดนตรีในสวน มีการแสดงของเด็กนักเรียนจาก โรงเรียนต่าง ๆ มากมาย รวมถึงมีการจัดกิจกรรมช่วงเทศกาลต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญ ของไทยและท้องถิ่นให้คงไว้ เช่น งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ตักบาตรน้ำผึ้งในวันออกพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง วันแม่ เป็นต้น

ภาพประกอบ 26 เวียนเทียนวันวิสาขบูชาภายในวัดบางน้ำผึ้งใน

นอกจากนี้ คณะกรรมการบางน้ำผึ้งยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้นเมื่อเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจะได้พบกิจกรรมที่หลากหลายในชุมชนบางน้ำผึ้ง ซึ่งสามารถแยกได้ 2 ส่วน ดังนี้

1. กิจกรรมในส่วนพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับประทานอาหารพื้นเมืองของภาคกลางซึ่งมีรสชาติที่แสนอร่อย ราคาถูก และไม่ซ้ำแบบใครแล้วภายในตลาดน้ำยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น

มุมศิลปะในสวน มุมศิลปะแห่งนี้จะเป็นแหล่งรวมของเด็ก ๆ เนื่องจากได้ระบายสีผ้า บาร์ดิค ส่งเสริมพัฒนาการด้านศิลปะที่จะทำให้เด็กได้มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และทำให้เด็กมีสมาธิไปในตัวด้วย ทำให้เป็นคนใจเย็น

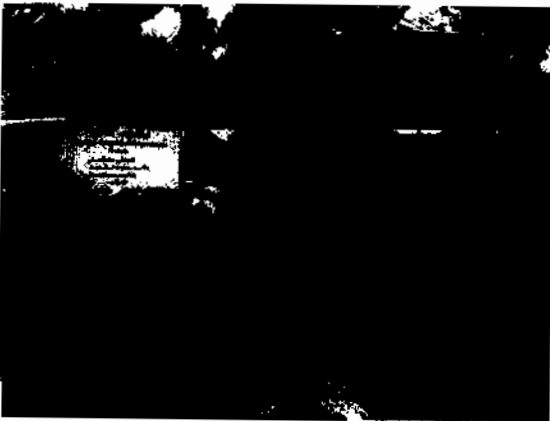
ภาพประกอบ 27 มุมศิลปะเด็กมาระบายสี

ภาพประกอบ 28 นวดฝ่าเท้า

กลุ่มนวดบางน้ำผึ้ง หากเมื่อยล้า เจริญเวระนวด ซึ่งทางกลุ่มมีบริการนวดเท้าและนวดตัว การนวดเป็นวิธีการที่คนไทยนำมาใช้ในการรักษาสุขภาพมาเป็นเวลาช้านาน เพราะคนไทยชอบการนวดมาก แม้แต่หญิงมีครรภ์ก็ยังชอบการนวด เพื่อให้คลอดบุตรง่าย จารึกที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในกรุงเทพฯ รวมทั้งรูปปูนปั้นแสดงท่าฤาษีคัดคน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำขึ้น ล้วนเป็นหลักฐานแสดงถึงความสำคัญของการนวดที่มีต่อคนไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สนนราคาก็ไม่แพง นวดตัว 120 บาท นวดเท้าราคา 100 บาท แต่ที่น่าประทับใจคือ จะมีป่าเจลา ซึ่งคาบอดสามารถนวดตัวได้เก่งมาก ๆ กลุ่มสตรีบางน้ำผึ้ง ในช่วงเย็นวันศุกร์ และเช้าวันเสาร์ จะมีการทำขนมไทย ซึ่งเป็นขนมที่รับประทานในงานมงคลและงานเลี้ยง มีชื่อเสียงความหมายถึงความสุข ความเจริญ ความมั่งคั่ง เช่น ฝอยทอง ฝอยเงิน เม็ดขนุน ทองหยอด โดยเฉพาะฝอยเงินหาชมได้ยากในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์โอท็อป ของตำบลบางน้ำผึ้ง ที่สร้างสรรค์จากคนในชุมชนบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียงในจังหวัดสมุทรปราการ เช่น ผลิตภัณฑ์ดอกไม้เก็ดปลา วิสาหกิจชุมชนบ้านรูปหอมสมุนไพร ผลิตภัณฑ์จากทะเล เช่น กุ้งแห้ง กะปิ หอยดอง ภาพประดิษฐ์จากกระดาษพร้าว ของดกแต่งบ้าน ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ขี้บัว โมบายล์ ผลิตภัณฑ์ลูกตีนเป็ด เป็นต้น

ภาพประกอบ 29 ผลิตภัณฑ์โอท็อปกะลามะพร้าว

ภาพประกอบ 30 เวทีดนตรีในสวน

เวทีดนตรีในสวน ลานกิจกรรมสันตนาการที่สร้างความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายให้แก่นักท่องเที่ยวด้วยการร้องเพลง ฟังเพลงทั้งเป็นเวทีจัดแสดงเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ของเยาวชนที่ต้องการนำเสนอการแสดงให้แก่นักท่องเที่ยว อันเป็นการเพิ่มคุณค่าเสน่ห์สีสันแก่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากยิ่งขึ้น

พายเรือ กิจกรรมพายเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองบางน้ำผึ้ง ซึ่งยังคงเป็นธรรมชาติ และในลำคลองยังอุดมไปด้วยปลาตะเพียนหางแดงที่มีมาก ค่าบริการลำละ 20 บาท มีหมากสวย ๆ กันแดดพร้อมเสื้อชูชีพ ร่ม และพายอันเล็ก ๆ สำหรับเด็กไว้คอยบริการ

ภาพประกอบ 31 กิจกรรมพายเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง

ทั้งหมดนี้ คือกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นตลาดวิถีชีวิตของคนริมน้ำในอดีตที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม จัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งเพื่อชาวชุมชนและการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนที่เป็นเจ้าของในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

2. กิจกรรมท่องเที่ยวนอกพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเพิ่มทางเลือกให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ชอบความตื่นเต้น และชอบการออกกำลังกาย แต่มีเวลาไม่มากเพื่อเป็นการขานรับยุทธศาสตร์ “One day Tour” คือ เส้นทางจักรยานชมธรรมชาติที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ขณะนี้ เนื่องจากบรรยากาศที่บางน้ำผึ้งร่มรื่น และแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งแหล่งเกษตรกรรมอีกมากมาย ซึ่งการขี่จักรยานท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสบรรยากาศอีกรูปแบบหนึ่งที่จะให้ทั้งความสนุกสนาน ตื่นเต้น เพลิดเพลิน มีความปลอดภัย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งยังได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวระหว่างเส้นทางตามขอบพื้นที่สีเขียว

ภาพประกอบ 32 ชีจักขานชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง

นายสำเนา รัสมิทัต นายกอบต.บางน้ำผึ้ง ได้ร่วมกับคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำและชาวชุมชนในการสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวจักขาน เพื่อพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงได้ข้อสรุปร่วมกัน 3 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง-สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร โดยเลี้ยวขวาที่ซุ้มประตูวัดบางน้ำผึ้งใน พอถึงปากทางถนนเพชรหิรัญเลี้ยวขวาพอตรงไปเลี้ยวซ้ายเข้าทางวัดราษฎร์รังสรรค์ ชีจักขานไปตามเส้นทางเลี้ยวขวาเข้าสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ เป็นแหล่งดูนกที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งใกล้ๆกรุงเทพฯ และสูดอากาศบริสุทธิ์กันให้หายเหนื่อยแล้วชีจักขานไปที่วัดต่อที่วัดบางน้ำผึ้งนอก โดยอาศัยเส้นทางลัดเป็นทางปูน ผ่านป่าจากเกาะเลียบไปตามสวน ท้องร่อง มาเส้นทางนี้ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของชาวสวนเพิ่มมากขึ้น

เส้นทางที่ 2 สวนศรีนครเขื่อนขันธ์-วัดบางน้ำผึ้งนอก ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร เส้นทางนี้ความประทับใจอยู่ตรงบริเวณประตูระบายน้ำ ถ้าสังเกตดี ๆ จะเห็นฝั่งกรุงเทพฯ ที่มีป่าคอนกรีตสูงๆเต็มทั้งพื้นที่อยู่ใกล้ๆมากอย่างชัดเจน ชีไปตามทางก็จะได้ยินเสียงเอ็ดอิ่งของท่าเรือกรุงเทพฯ (อลองเดย) อีกด้วย

สำหรับสถานที่จะมาเยือนเมื่อมาถึงวัดบางน้ำผึ้งนอก คือ โบสถ์เก่าวัดบางน้ำผึ้งนอก ที่ถูกโอบล้อมด้วยชุมชน ซึ่งชาวบ้านในละแวกนั้นช่วยกันเป็นหูเป็นตา รักษาพระประธานสมัยรัชกาลที่ 2 ให้คงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนัง และลวดลายปูนปั้นด้านนอกถูกขูดและบอบสลายไปตามกาลเวลา ความเชื่อ ความศรัทธาของชาวมุสลิมที่มีต่อพระประธานภายในโบสถ์แห่งนี้ว่า หากใครจะบวชที่วัดนี้แล้วไม่มาบอกกล่าวพระประธานในโบสถ์หลังเก่า

งานบวชนั้นมักมีเหตุให้ต้องล่มเสมอ ส่วนโบสถ์หลังใหม่จะอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จากจุดมองไปเห็นฝั่งบางนาได้ และตรงบริเวณนี้เองที่สามารถมาลงเรือชมหิ่งห้อยกันในช่วงค่ำ

ภาพประกอบ 33 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง
วัดบางน้ำผึ้งนอก

ภาพประกอบ 34 โบสถ์เก่าวัดบางน้ำผึ้งนอก

เส้นทางที่ 3 วัดบางน้ำผึ้งนอก-โฮมสเตย์-ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จากท่าเรือวัดบางน้ำผึ้งนอก ซึ่งจักรยานขึ้นทางปูนอีกครั้งจะพบทิวทัศน์ที่สวยงามมาก เพราะเกาะเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยาเกือบตลอดทั้งเส้นสลับกับป่าจาก โดยมีจุดสิ้นสุดอยู่ที่บ้านโฮมสเตย์ ที่ชาวชุมชนพากันเปิดร้านต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน พร้อมบรรยายศาสตร์ชั้น ลงความเ็นวิถีชีวิตแบบไทย มีกันทั้งหมด 7 หลัง และทุกหลังได้รับมาตรฐานจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว มาแล้วทั้งสิ้น เมื่อพักผ่อนหายเหนื่อยแล้วปั่นอีกอึดใจ ไม่เกิน 1 กิโลเมตร ก็จะสิ้นสุดเส้นทางจักรยานที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

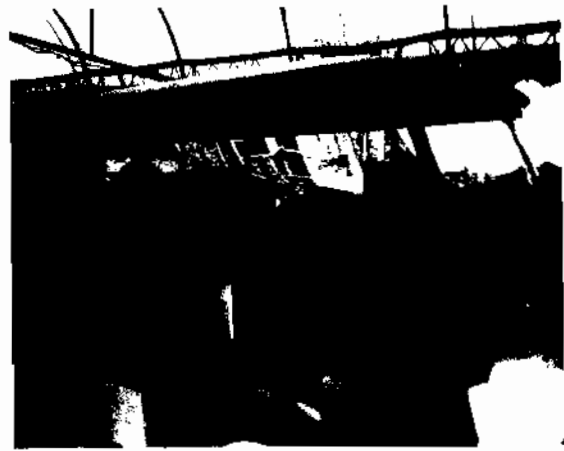
ภาพประกอบ 35 เส้นทางทางเดินไปตลาดบางน้ำผึ้ง

ในอนาคตอันใกล้เนื่องด้วยการบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งจะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในการชมวิถีชาวบ้าน โดยการ จัดรถไฟฟ้า ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ และ ขยายโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวที่สูงอายุ และไม่อยากขี่จักรยานท่องเที่ยวได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น ขณะนี้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอยู่จำนวน 2 คัน และขอเพิ่มอีก 2 คัน เพื่อให้โครงการดังกล่าวมีความพร้อมมากขึ้น ทั้งยังเป็นรถที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ใช้น้ำมันแต่ใช้ไฟฟ้ามีรถไฟฟ้าบริการนักท่องเที่ยวจากลานจอดรถมาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 36 รถไฟฟ้า

ภาพประกอบ 37 นักท่องเที่ยวนั่งรถไฟฟ้าชมธรรมชาติ

นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ดำเนินการก่อสร้างทางเดินตามเส้นทางธรรมชาติ (Nature Trail) หลังวัดบางน้ำผึ้งใน ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นการเดินตามเส้นทางที่กำหนดไว้ให้ได้อย่างสะดวก สวยงาม ได้ความรู้ความเพลิดเพลิน ตามธรรมชาติอันร่มรื่น และอยู่ไม่ไกลจาก ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งคาดว่าอีกไม่นานคงแล้วเสร็จอย่างแน่นอน เส้นทางชมวิถีชีวิตชุมชนและชื่นชมธรรมชาติ เปิดบริการ วันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 07.30-16.00 น. ราคาเช่าจักรยานรวมมัดกุเทศก์ คันละ 50 บาท นั่งเรือชมหิ่งห้อย กิจกรรมบนสาหร่ายเจ้าพระยาเริ่มในช่วงกลางคืนเวลา 19.00 น. จะมีหิ่งห้อยตามคันลำพู คันปอทะเล เปล่งแสงสีสวยงาม เป็นจำนวนมาก ซึ่งหาได้ยากมากในปัจจุบัน

จากกิจกรรมทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนโดยการดำเนินการและจัดสร้าง แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงชุมชนในบริเวณพื้นที่ข้างเคียง การที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชม ผลคืออาจได้รับการกระจายรายได้ก็จริงแต่ผลเสีย

ที่ตามมาเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและบางครั้งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อแบบแผนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนด้วยเหตุดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยแท้จริง

6. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

ชุมชนต้องมีการประเมินความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวโดยจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างเหมาะสม เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากสิ่งที่จะต้องคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวคือเรื่องขยะ เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่สุดเพราะจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งก็จะมีรถขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเองจึงไม่มีปัญหาในเรื่องขยะ และยังเจ้าหน้าที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคอยดูแลเรื่องขยะทั้งในน้ำและบนบก มีการพ่นกันบูดเพื่อป้องกันยุงกัดคนนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ได้มีการปลูกฝังผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำและชาวบ้านในชุมชนให้รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมช่วยกันทำความสะอาดบริเวณร้านค้าของตนเองและภาพรวมของตลาดน้ำในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจะมีข้อปฏิบัติของผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม อาทิเช่น

6.1 ผู้จำหน่ายสินค้า ต้องใช้วาจาที่สุภาพ และให้บริการที่เป็นมิตรแก่นักท่องเที่ยว

6.2 ผู้จำหน่ายสินค้า มีหน้าที่ในการรักษามาตรฐานของสินค้าซึ่งตนจำหน่ายให้มีความสะอาด ปลอดภัย แก่ผู้บริโภค อยู่เสมอ

ภาพประกอบ 38 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ร้านทำป้ายชื่อ

6.1.1 ชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัย และการจัดการผลกระทบจากการ ห้องเที่ยว

6.1.1.1 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็ได้จัดให้มีชุดอาสาสมัคร
ตำรวจบ้าน โดยมีกำนันเป็นประธานและมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านช่วยกันดูแลและอำนวยความสะดวก
ความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยวเข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัยในคลาคน้ำบางน้ำผึ้ง เจ้าหน้าที่
เทศกิจและตำรวจ สภ.พระประแดง อาสาสมัครป้องกันบรรเทาสาธารณภัยประจำหมู่บ้าน
นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนชุมชนและแม่ค้าในคลาคน้ำคอยช่วยกันดูแล โดยทางเจ้าหน้าที่ของชุมชนยังได้มี
เครื่องมือวิทยุสื่อสารความเร็วสูงไว้คอยให้แจ้งเตือนระหว่างกัน ในอนาคตอันใกล้ก็จะมีการติดตั้งวิดีโอ
วงจรปิด (CCTV) ไว้ติดในคลาคน้ำและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตราย
แก่นักท่องเที่ยว โดยได้รับความร่วมมือจากทางผู้ราชการจังหวัดสมุทรปราการ

6.1.1.2 ด้านการคมนาคม ตำบลบางน้ำผึ้งนอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศน์ที่สมบูรณ์แล้ว มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว
ขึ้น โดยเฉพาะที่จอดรถไม่เพียงพอทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งก็ไม่สามารถหาพื้นที่เพิ่มได้
เพราะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทั้งสิ้น ฉะนั้นทางออกในขณะนี้คือการนำรถไปจอดตามริมถนนและมี
เจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก

6.1.1.3 ด้วยการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนบางน้ำผึ้ง
ถือว่าเป็นภารกิจหลักที่จะทำให้ยาเสพติดหมดไปเพราะเป็นปัญหาพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งอาชญากรรม
ต่อนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆทางภาคราชการและผู้นำท้องถิ่น มีชุดปฏิบัติการพิเศษ ประกอบด้วย
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ ทำหน้าที่คอยสืบข่าว หาข่าว และร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ฝ่ายปกครองในการจับกุม ซึ่งสามารถทำลายแหล่งค้าขายยาเสพติดได้หลายราย โดยจะเฝ้าระวัง
และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6.1.1.4 ชุมชนมีการให้บริการข้อมูล การตลาดและการประชาสัมพันธ์
นักท่องเที่ยวได้อย่างสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน

ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้มีศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวทุก
วันทำการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีเอกสารและแผ่นพับแจกให้แก่นักท่องเที่ยว

ทางตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้มีสื่อลงพื้นที่ช่วยในด้านการประชาสัมพันธ์อย่าง
ต่อเนื่องทำให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นที่รู้จักแก่ประชาชน

ภายในตลาดน้ำจะมีจุดรับเรื่องต่างๆ และมีเสียงตามสายประชาสัมพันธ์ให้แก่

นักท่องเที่ยว

ในส่วนทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ได้ทำงานประสานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 8 ได้ช่วยในด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์โดยนำสื่อลงพื้นที่ จัดแสดงข่าวในการจัดงานสำคัญๆเช่น งานแก่นควานต์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

6.1.1.5 ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

โดยเฉพาะตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และแพร่หลายแล้วจากการบริหารจัดการที่ดีก็ยังได้มีการเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับตำบลอื่น ๆ ด้วยโดยเฉพาะพื้นที่ 6 ตำบลกระเพาะหมูหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เกาะบางกะเจ้า ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวได้อีกซึ่งระยะทางไม่ไกลกันมากนัก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวตำบลบางกะเจ้า มีสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ เป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ 148 ไร่ มีกิจกรรมนันทนาการได้แก่ ขี่จักรยานชมธรรมชาติในพื้นที่สวน กรรเชียงน้ำ ดูนก ให้อาหารปลา ศึกษาระบบนิเวศน์ มีบรรยากาศร่มรื่นสบาย ตำบลบางกอบัวมีกิจกรรมฝึกศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยมีการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำแจกันทราย การทำสิ่งประดิษฐ์จากดิน ผ้า และวัสดุธรรมชาติ

ตำบลบางกระสอบ มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเป็นพื้นที่สวน โดยเฉพาะสวนหมากแดงของลุงกลม ชาติพราหมณ์ อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระสอบอำเภอพระประแดง มีผู้เข้าใจว่าปลูกเฉพาะต้นมะพร้าว ถั่วฝักยาว มะนาว ฯลฯ ในอดีตเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ในระยะหลังมีเกษตรกรบางรายได้ได้ปลูกหมากแดงมานานแล้ว โดยเฉพาะลุงกลม ปลูกหมากแดงไว้ขายอย่างเดียวประมาณ 2 พันกว่าต้น ตำบลบางยอ มีกิจกรรมบันเทิง คือ ชมรมดนตรีไทย ของตำบล เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2530 โดยเริ่มจากผู้ใหญ่ วาศ ชูคำ และกำนันอารมย์ จันทร์แสงสุข ได้ร่วมกันจัดตั้งโดยในเบื้องต้นได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสภาตำบล และเห็นชอบว่าตำบลบางยอควรมีวงดนตรีไทยโดยฝึกจากเด็กๆที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลบางยอและบริเวณใกล้เคียง ค่อม่าผู้ใหญ่วาศ ชูคำ เสือชีวิต เนื่องจากมีอายุมากจึงได้เชิญครูโสภาส บุญลาโท มาทำการสอนแทน ตำบลทรงคนอง มีหมู่บ้านชาวมอญ โดยชาวมอญชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีความกระตือรือร้นพอสมควรไม่ชอบเบียดเบียนใคร มีระเบียบในการดำเนินชีวิต รักสวยรักงาม แต่ก่อนผู้ชายมีสิทธิเหนือกว่าผู้หญิงเกือบทุกด้านตามทัศนคติที่ว่าผู้ชายสามารถบวชเรียนได้ ดังนั้นผู้ชายมีโอกาสเรียนหนังสือ ปัจจุบันเด็กมอญรุ่นใหม่ ไม่ว่าหญิงหรือชายมีโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน หมู่บ้านชาวมอญในอำเภอพระประแดง

นอกจากนี้ คลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ก็ยังได้มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของการท่องเที่ยว
 กลุ่มจังหวัดเบญจบุรพาสุวรรณภูมิ (นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ)
 เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ภาคกลางมากขึ้น โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง
 เขต 8 คอยเป็นที่เล็งประสานงานด้านข้อมูลการท่องเที่ยวด้านต่างๆ เสมอ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
 ที่ยั่งยืนในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับ
 ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมนอกจากทำนมาเที่ยวคลาดน้ำบางน้ำผึ้งแล้วท่านยัง
 สามารถเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง อาทิเช่น ชมเจดีย์และวิถีแบบรามัญ วัดทรงธรรม
 วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงและวัดรามัญเก่าแก่บนถนนเพชรหิรัญ ตำบลคลาด อำเภอ
 พระประแดง ที่สร้างขึ้นพร้อมเมืองนครเขื่อนขันธ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวอญญันนับแต่อดีตกระทั่ง
 ปัจจุบัน นับเป็นวัดรามัญแห่งแรกของพระประแดง สร้างในสมัยรัชกาลที่ 2 และได้รับการบูรณะ
 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทั้งนี้รัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 รัชกาลปัจจุบันล้วนเคยเสด็จพระราชดำเนินทอดกฐินที่วัดนี้ด้วยพระองค์เอง ใหัวศาลพระเสื้อเมือง
 ศาลหลักเมือง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพระประแดงเคารพนับถือ สามารถแวะสักการะเพื่อเป็นสิริมงคลได้
 ตั้งอยู่ที่ ถนนพระเสื้อเมือง ตรอกเล็กๆย่านตลาดสดพระประแดง ศาลพระเสื้อเมืองอยู่ด้านหลัง
 โรงเรียนวิสุทธิกษัตริย์ ส่วนศาลหลักเมืองอยู่บริเวณด้านหลังที่ว่าการอำเภอพระประแดง สำหรับ
 ศาลหลักเมือง เป็นศาลเจ้าเงิน ภายในมีรูปหล่อพระพิฆเนศ รัชกาลที่ 2 โปรดเกล้าฯให้กระทำพิธี
 ผูกอาถรรพ์ปกเกล้าเมือง เมื่อวันศุกร์ แรม 10 ค่ำ เดือน 7 ปีกุน พ.ศ. 2385 ชมนงานศิลป์วัด
 โปรดเทศเชษฐาราม พระอารามหลวงที่ขุนนางในราชสำนักสร้างถวายรัชกาลที่ 3 โดยพระองค์ได้
 พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ร่วมด้วย ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของคลองลัดหลวง ตำบลทรง
 กะนอง อำเภอพระประแดง ลักษณะศิลปกรรมเป็นแบบพระราชนิยม พระอุโบสถ ไม่มีช่อฟ้า
 ใบระกา หน้าบันประดับเครื่องถ้วยชามกระเบื้องลวดลายสวยงาม ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังรูป
 พระอรหันต์ในจุ่มเรือนแก้วอยู่เหนือบานหน้าต่างรอบพระอุโบสถ ศิลปะวัดป่าเกต วัดนี้สร้าง
 ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีพระอุโบสถหลังเก่าและพระเจดีย์ ซึ่งได้รับการบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2462 ต่อมา
 พ.ศ. 2510 กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน จุดที่สวยงามและโดดเด่นที่สุดของ
 พระอุโบสถหลังเก่าคือ หน้าบันไม้แกะสลักรูปพระนารายณ์ทรงกรุฑุชยุคนาค ล้อมด้วยลายเครือเถา
 ส่วนด้านหน้าและด้านหลังมีเสาเหลี่ยมปลายสอบขนาดใหญ่ นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอ
 พระประแดงแล้ว ท่านยังสามารถไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรปราการได้อีก คือ
 สถานตากอากาศบางปู ฟาร์มจระเข้ พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ เมืองโบราณ เป็นต้น

6.2 ชุมชนมีปัจจัยพื้นฐานในการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างสมดุล

6.2.1 ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและ

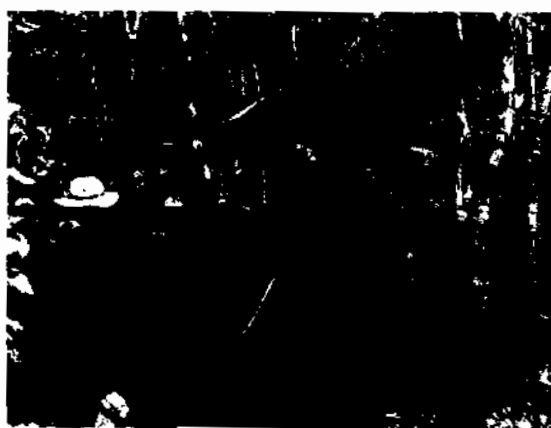

คุณภาพและสภาพแวดล้อมชุมชน มีทางเดินโดยรอบคลาดน้ำบางน้ำผึ้งระยะประมาณ 3 กิโลเมตร

มีร้านจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 235 ร้าน มีทั้งอาหารลาวหวาน ของที่ระลึกของฝาก ซึ่งได้มาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด มีมุมทานอาหารให้เลือกตามอัธยาศัยทั้งริมคลอง บริเวณร้านในสวน มีลานกิจกรรมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น มุมนวด มุมนิลปะในสวน มีเวทีดนตรีในสวนให้ท่านสามารถพักผ่อนได้ตามอัธยาศัย สภาพแวดล้อมชุมชน แวดล้อมด้วยธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ และชาวชุมชนต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยมิตรไมตรีจิตที่ดี ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาพื้นที่ในตำบลบางน้ำผึ้งจำนวน 42 ไร่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติเพิ่มขึ้น เนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งมีงบประมาณจำนวนจำกัด ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้งบประมาณ จากทางเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองในการดูแลรักษาพื้นที่

ภาพประกอบ 39 ป่าสมุนไพร

ภาพประกอบ 40 ป่าไผ่

ภาพประกอบ 41 สวนต้นจาก

6.2.2 การคมนาคมเข้าถึงชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเรือข้ามเหมาะสม สอดคล้องกับประเภทของการท่องเที่ยวชุมชน การเดินทางมาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพื่อให้การเข้าถึงชุมชนบางน้ำผึ้ง หรือตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ง่ายขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้จัดวางระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน สะอาด สะดวก และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเปิดบริการเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ (ไม่รวมวันนักขัตฤกษ์) เวลาประมาณ 8.00 – 15.00 น. และเปิดดำเนินการในช่วงเทศกาลสำคัญ คือ วันแค้นคาวน (ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่) วันสงกรานต์ วันครบรอบปีตลาดน้ำ วันลอยกระทง การเดินทางมาทางสี่แยกบางนา มาสุดที่ถนนสรรพาวุธข้ามเรือที่วัดบางนานอกมาที่ท่าวัดบางน้ำผึ้งนอก และวัดบางน้ำผึ้งใน ต่อจากนั้นนั่งมอเตอร์ไซด์มาที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ขับรถมาทางถนนปู่เจ้าสมิงพราย ขึ้นถนนวงแหวนอุตสาหกรรม มาลงที่ ถนนสุขสวัสดิ์ขับตรงมาแล้วเลี้ยวซ้ายตรงมาถึงสามแยกพระประแดงเลี้ยวซ้าย (ตรงปั้มน้ำมัน MP ขับรถมาเรื่อย ๆ พอใกล้ถึงอำเภอพระประแดง ทางบังคับเลี้ยวซ้ายตรงถนนเพชรหิรัญ ขับตรงมาเรื่อย ๆ ประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรหิรัญ 26 ขับรถมาเรื่อย ๆ สังเกตซ้ายมือจะมีจุดวัดบางน้ำผึ้งในเลี้ยวเข้ามาตลาดน้ำจะอยู่ในวัดบางน้ำผึ้งใน อีกเส้นทางมาทางควนสะพานพระรามเก้า (ทางไปดาวคะนอง) มาลงที่ถนนสุขสวัสดิ์ ขับรถตรงมาแล้วเลี้ยวซ้ายตรงมาถึงสามแยกพระประแดงเลี้ยวซ้าย (ตรงปั้มน้ำมัน (MP) ขับรถมาเรื่อย ๆ พอใกล้ถึงอำเภอพระประแดง ทางบังคับเลี้ยวซ้ายตรงถนนเพชรหิรัญ ขับตรงมาเรื่อย ๆ ประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรหิรัญ 26 ขับรถมาเรื่อย ๆ สังเกตซ้ายมือจะมีจุดวัดบางน้ำผึ้งในเลี้ยวเข้ามาตลาดน้ำจะอยู่ในวัดบางน้ำผึ้งใน ขึ้นรถชัวร์ที่ว่าอำเภอพระประแดง- ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ราคา 10 บาท

“... สุธาณี ชัยเขื่อนขันท์ ผู้ช่วยพัฒนาชุมชน ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง กล่าวว่า ศิลปหัตถกรรมการแทงหยวกเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่งซึ่งหน่วยงานก็สนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว เพราะมีแผนงานและโครงการ ถึงแม้ว่าในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จะไม่มีภูมิปัญญาด้านการแทงหยวก แต่เนื่องจากว่า ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลมีตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญา องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียงที่มีภูมิปัญญาที่สนใจสามารถจะมาเผยแพร่ได้ก็ทำหนังสือเชิญให้มาแสดง ถือว่าตลาดน้ำเป็นจุดขาย ผู้คนที่มาเที่ยวชมก็จะทราบเองโดยอัตโนมัติ ช่วงผู้ชำนาญทางภูมิปัญญาก็จะมาถ่ายทอด จะคิดค้น ประยุกต์ขึ้นมาเองเพื่อให้เกิดความสนใจ ทำให้ชุมชนเกิดรายได้ คุณภาพชีวิตของชาวบ้านก็จะดีขึ้น จิตใจก็ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมรายได้ และสามารถเลี้ยงตนเองได้ ...”

ผลพลอยได้จากการส่งเสริม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็จะเกิดเป็นผลงาน ชิ้นงาน และรายได้ขึ้น ทำให้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่สูญหายอีกด้วย จากการดำเนินงานทำให้มีผู้สนใจ มาก มีนักเรียนมาทัศนศึกษานอกสถานที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา และภูมิปัญญาไทย ซึ่งนักเรียนที่มาทัศนศึกษา ก็จะทำ กิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ต่างๆเป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจมากเช่นเดียวกัน”

(สุชาติณี ชัยเชื่อนจันทร์. 2551 : สัมภาษณ์)

6.3 ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา และตัวตนของท้องถิ่น รวมทั้งสามารถพัฒนาบุคลากรของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม การจัดการท่องเที่ยว ของชุมชนบางน้ำผึ้ง โดยเฉพาะตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้คำนึงถึงการตลาดการท่องเที่ยวเป็นกุญแจสำคัญ (tourism marketing) ถ้าชุมชนไม่มีศักยภาพในการบริหารและการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว แล้ว กิจกรรมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีการผสมผสาน ทางการตลาดอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

6.3.1 ผลิตภัณฑ์ (Product) ซึ่งต้องเน้นวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นนำมา แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าและรูปแบบที่แตกต่าง โดยเฉพาะลูกคินเป็ดน้ำและกะลามะพร้าว อีกทั้งยังมีอาหารไทย ๆ ซึ่งเป็นของชาวพื้นบ้าน ชุมชนบริหารจัดการทำสินค้าหัตถกรรมซึ่งต้องเน้นบรรจุ ภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติ เป็นต้น

6.3.2 ลักษณะของการบริการราคา (Price) สินค้าที่จำหน่ายภายในตลาดน้ำ ส่วนใหญ่เป็นของชาวพื้นบ้านในชุมชนทำขึ้นด้วยตนเองมีได้รับซื้อมาจากข้างนอกมาขายแต่อย่างใด ราคาถูก เหมาะสม (ราคาประมาณ 10-20 บาท) เมื่อเทียบกับข้างนอกชุมชน ซึ่งองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางน้ำผึ้งก็ได้มีการกำหนดมาตรฐานกลางไว้อีกชั้นหนึ่งเพื่อควบคุมมิให้มีการฉวยโอกาส ขึ้นราคา เช่น จักรยานราคาเช่าคันละ 30 บาท ราคาเช่าเรือพาย ราคาลำละ 20 บาท ส่วนราคา สินค้าหัตถกรรมขั้นต่ำ-ขั้นสูง ให้มีราคาที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความพอดี พอเพียงเป็นหลัก

6.3.3 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทางองค์การบริหารส่วนตำบล บางน้ำผึ้งได้จัดเจ้าหน้าที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวบางน้ำผึ้ง ไว้คอยรองรับ นักท่องเที่ยวตลอดเวลาทำการ นอกจากนี้ก็ยังมีแผ่นพับประชาสัมพันธ์ สื่อทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโซเชียลมีเดียรูปแบบอื่นๆ มีการจัดทำคู่มือสำหรับซื้อสินค้าในตลาด น้ำบางน้ำผึ้งให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเป็นหมู่คณะใหญ่หรือหน่วยงานราชการที่มาศึกษาดูงานด้วย

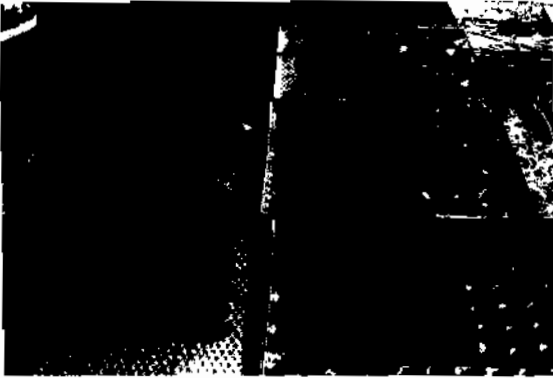

6.3.4 ช่องทางการจำหน่าย (Distribution) ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ยังได้จัดทำโฆษณาสินค้าและบริการ ตามสิ่งพิมพ์รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลและท่านสามารถค้นหาข้อมูลได้ที่ <http://www.thaiweekender.com/> ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น ความเจริญทางช่องทางการจำหน่ายจะเจริญเติบโตมากขึ้นอีก เมื่อเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจะได้พบกิจกรรมที่หลากหลายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังนี้

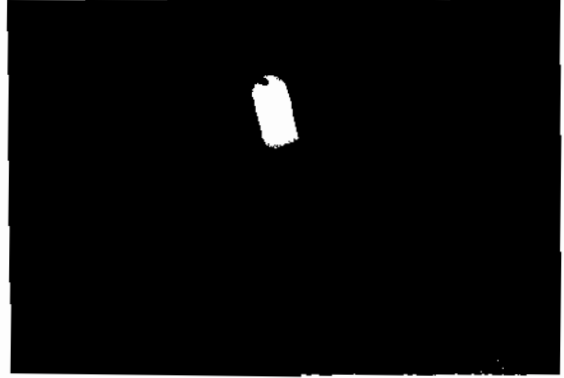
6.4 กิจกรรมในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ชิมรสชาติอาหารที่แสนอร่อยราคาถูกและไม่ซ้ำแบบใครแล้วภายในตลาดน้ำก็ยังมีกิจกรรมต่างอีกด้วย เช่น มุมศิลปะในสวน มุมศิลปะแห่งนี้จะเป็นแหล่งรวมของเด็กๆ เนื่องจากกิจกรรมระบายสีผ้าบาร์ติก เป็นแหล่งรวมความสนใจของเด็ก ๆ โดยจะมีพี่ซา คุณเมธาภรณ์ เมธาสถิตย์สุข เป็นเจ้าของร้านซึ่งกล่าวว่า “ศิลปะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่มาทำตรงนี้เพราะใจรัก ได้อยู่กับงานที่ชอบอยู่กับเด็กๆทำให้เขามีโลกของเขาเอง ได้สร้างให้เขามีความคิดสร้างสรรค์งานศิลปะ ทำให้สามารถฝึกสมาธิไปในตัวทำให้เป็นคนใจเย็น มีหลายคนที่มาที่นี่แล้วใจเย็นลงเยอะ สีแต่ละสีก็มีความหมายในตัวเอง เช่น สีฟ้า ความสงบเยือกเย็น สีแดง ตื่นตัว สีเหลืองชีวิต นี้คือพลังแห่งสี และที่สำคัญที่นี่คือ ที่สำหรับครอบครัว ที่จะใช้เวลาแก่กันในวันสุดสัปดาห์ มีหลายครอบครัว มากันทุกอาทิตย์ ได้เฝ้าดูพัฒนาการของเด็ก ๆ ก็มีมีความสุขแล้ว” เมื่อผ่านมุมนี้แล้วแต่เห็นเด็กๆก็ทำให้ทุกคนพลอยมีความสุขไปกับเด็ก ๆ ด้วย กลุ่มนวดบางน้ำผึ้ง หลังจากเหน็ดเหนื่อยกับการเดินชมรอบตลาดน้ำแล้ว หากท่านเมื่อยก็เชิญแวะที่แห่งนี้จะมีบริการทั้งนวดเท้าและนวดตัว ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มนวดบางน้ำผึ้งไว้คอยบริการ สนนราคาก็ไม่แพง นวดตัวราคา 120 บาท นวดเท้าราคา 100 บาท แต่ที่น่าประทับใจคือจะมีป้าเจลาซึ่งคาบอดสามารถนวดตัวได้เก่งมาก ๆ กลุ่มสตรีบางน้ำผึ้ง ในช่วงเช้าวันเสาร์จะมีการทำขนมไทย เช่น ฝอยทอง ฝอยเงิน เม็ดขนุน ทองหยอด โดยเฉพาะฝอยเงินซึ่งท่านหาชมได้ยาก ในปัจจุบันเวทีดนตรีในสวน ท่านสามารถผ่อนคลายด้วยการร้องเพลงที่บริเวณลานเวทีดนตรีในสวน และชมกิจกรรมการแสดงของเด็ก ๆ พายเรือ กิจกรรมพายเรือชมทัศนียภาพทางตลาดน้ำจะมีเรือพายไว้คอยบริการค่าบริการราคาลำละ 20 บาท มีหมวกสวย ๆ เสื้อชูชีพ ร่มและพายอันเล็ก ๆ สำหรับเด็กไว้คอยบริการ ในปัจจุบันนี้จะหาเรือพายได้ยากเนื่องจากการคมนาคมจะใช้ถนนเป็นเส้นทาง การคมนาคมเป็นหลัก เรือพายเป็นเสน่ห์และสีสันของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งในตำบลบางน้ำผึ้งมีสินค้าโอท็อปทั้งหมด 9 รายการ

ภาพประกอบ 42 รูปหอมสมุนไพร

ภาพประกอบ 43 กระเป๋าผ้าคนชรา

ภาพประกอบ 44 โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง

ภาพประกอบ 45 บางน้ำผึ้งแผนไทย-ลูกประคบ

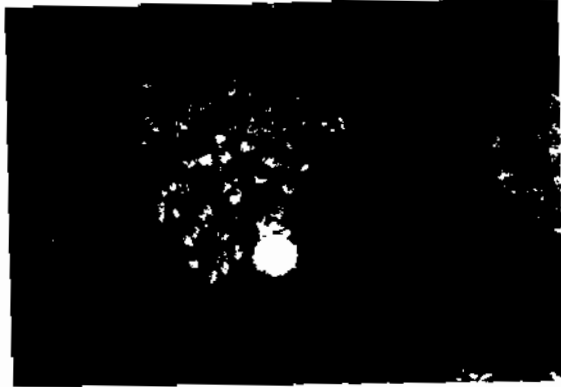

ภาพประกอบ 46 กะลามะพร้าวและลูกตีนเป็ด

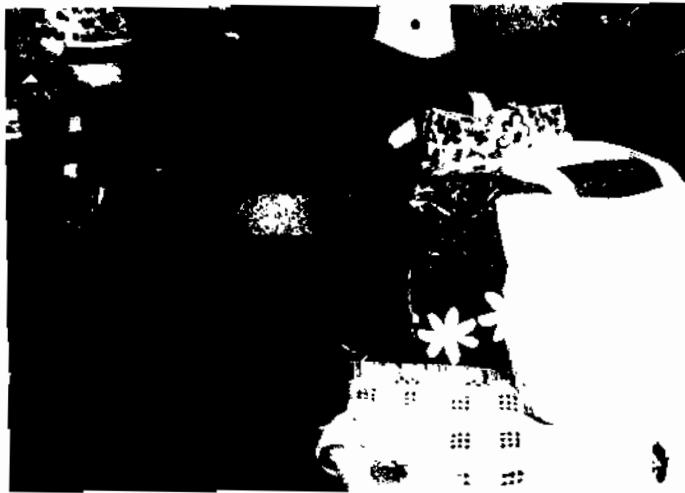

ภาพประกอบ 47 ลูกไม้และวัสดุธรรมชาติ

ภาพประกอบ 48 คารามาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ภาพประกอบ 49 ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกร็ดปลา

ภาพประกอบ 50 ผลิตภัณฑ์จากผ้าจากธรรมชาติ

สรุปความว่า ความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน จึงได้รวมตัวกันหาข้อตกลงร่วมกับทางหน่วยงานของรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องที่ดินทำกินโดยการขอที่ดินจากชาวบ้าน ที่มีที่ดินมากมาให้ชาวบ้านที่ต้องการทำอาชีพเกษตรกรรม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่เนื่องจากมีผู้ทำการเพาะปลูกกันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนตกต่ำลงไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งจึงร่วมกับชาวบ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในบริเวณพื้นที่กระเพาะหมูจัดทำเวทีประชาคม เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาจากการจัดทำเวทีประชาคม เห็นร่วมกันว่าควรสร้างตลาดน้ำ เพื่อรองรับผลผลิตล้นตลาดของชุมชน เนื่องจากเล็งเห็นแล้วว่าชุมชนมีศักยภาพ

เพียงพอ เพราะมีทั้งที่ดิน และผลผลิตทางการเกษตรหลากหลาย โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสินค้าที่นำมาขายนั้นต้องเป็นสินค้าที่ทำด้วยตนเอง มาจากคนในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลที่ใกล้เคียงอีก 5 ตำบลเท่านั้น วิถีชีวิตชุมชนได้ ส่วนใหญ่เป็นแบบเรียบง่ายอยู่กันตามธรรมชาติพอเพียง วัฒนธรรมชุมชนมีภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นทั้งในด้านการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในครอบครัวและในสังคม การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม พุทธศาสนาและความเชื่อถือ คุณค่าทางจิตใจ ที่ผูกพันคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวชุมชนบางน้ำผึ้งอย่างยิ่ง และจะมีจางหายไปจากจิตใจของชาวชุมชนบางน้ำผึ้ง ทรัพยากรธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งยังได้ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนถาวร แหล่งท่องเที่ยว มีวัดบางน้ำผึ้งนอก ซึ่งวัดบางน้ำผึ้งนอกจะมีลักษณะโดดเด่นเนื่องจากอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีโบสถ์ 2 โบสถ์ ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีพระประธานที่สวยงามมากสร้างสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีต้นลิลาวัดอายุกว่าร้อยปี และบริเวณใกล้เคียงมีวัดมอญหลายวัด วัดทรงธรรมเป็นวัดเก่าแก่ของมอญมาเดินทางไปที่วชมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีบ้านพักโฮมสเตย์ โดยท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและชาวบ้านหมู่ที่ 3 เป็นแกนนำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำให้โครงสร้างชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้ นายสำเนา รัสมิทัต จึงมีแนวคิดเปิดบ้านโฮมสเตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนแบบครบวงจร คือเปิดให้นักท่องเที่ยวชมตลาดน้ำในช่วงเช้าถึงกลางวัน และท่านจะได้สัมผัสบรรยากาศพักผ่อนในบรรยากาศริมน้ำซึ่งจะได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ฟังเสียงคลื่น ฟังเสียงนกร้องและเดินมาใส่บาตรพระตอนเช้า เป็นการสืบทอดบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไป สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็ได้จัดให้มีชุดอาสาสมัครตำรวจบ้านโดยมีกำนันเป็นประธานและมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านช่วยกันดูแล และอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวเข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัยในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เจ้าหน้าที่เทศกิจ และตำรวจอาสาสมัครป้องกันบรรเทาสาธารณภัยประจำหมู่บ้าน และ ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และสภาพแวดล้อมชุมชน มีทางเดินโดยรอบตลาดน้ำบางน้ำผึ้งระยะประมาณ 3 กิโลเมตร มีร้านจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 235 ร้าน มีทั้งอาหารคาวหวาน ของที่ระลึกของฝาก ซึ่งได้มาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด มีมุมทานอาหารให้เลือกตามอัธยาศัยทั้งริมคลอง บริเวณร้านในสวน มีลานกิจกรรมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น มุมวาด มุมศิลปะในสวน มีเวทีดนตรีในสวนให้ท่านสามารถพักผ่อนได้ตามอัธยาศัย

แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษาของผู้วิจัยในส่วนของกรณีมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์สามารถแบ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง 3 กลุ่มด้วยกันคือ 2.1 กลุ่มหน่วยงานราชการ 2.2 กลุ่มธุรกิจร้านค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง 2.3 ของสมาชิกภายในตำบลบางน้ำผึ้ง จากการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของกลุ่มหน่วยงานราชการ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของหน่วยงานราชการโดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งได้มีการจัดตั้งสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้งขึ้นเพื่อเป็นการสะดวกในการบริหารจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งและสถานีอนามัยบางน้ำผึ้งที่ได้ให้ความร่วมมือด้านสถานที่และจัดบุคลากรคอยช่วยเหลือการทำงานของสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนสินค้าผลิตภัณฑ์ในชุมชน OTOP ของจังหวัดสมุทรปราการ มีสินค้าให้เลือกมากมาย นอกจากผลิตภัณฑ์ไอทีอุปของตำบลบางน้ำผึ้งแล้วยังมีผลิตภัณฑ์ไอทีอุปของจังหวัดสมุทรปราการอีกมากมาย เช่น วิสาหกิจชุมชนแปรรูปพลาสติกหอมบางบ่อ กลุ่มแม่บ้านปากลัดพัฒนา 2 กลุ่มผู้ผลิตแม่บ้านเกษตรกรบางโปรง ภาพประดิษฐ์จากรถมะพร้าว ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินและผ้า ผลิตภัณฑ์การบูร กระเจ๊กัดลาย หัตถศิลป์บางกระสอบ กลุ่มพัฒนาการแปรรูปเกษตรบางพลี วิสาหกิจชุมชนเทียนกลางสวน กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มผู้ผลิตหินสี กลุ่มผู้ผลิตกลุ่มสตรี บุญศิริเปรมฤทัยแหลมทอง กลุ่มมอญปากลัดทองม้วนสมุนไพร ไข่เค็มสมุนไพร ขนมเกสรลำเจียก มะม่วงน้ำปลาหวาน เป็นต้น

2. กลุ่มธุรกิจร้านค้าภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

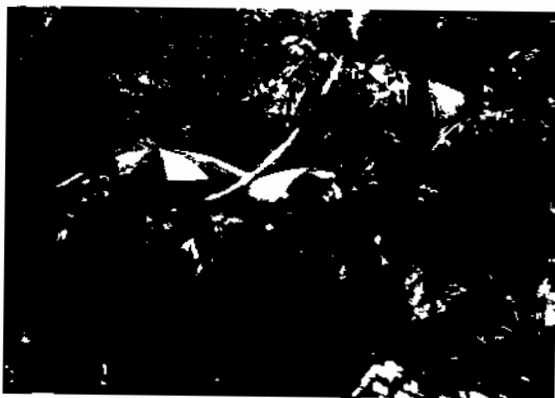
การมีส่วนร่วมของกลุ่มธุรกิจร้านค้าภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีบทบาทในการประชุมเพื่อเสนอแนะยังสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและรับนโยบายไปปฏิบัติเพื่อความเรียบร้อยของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยปรากฏในรูปของการประชุมหารือที่จัดโดยสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และกลุ่มผู้ค้าได้มีร้านค้ามากมายนำมาขายยังตลาดน้ำบางน้ำผึ้งสำหรับร้านค้า ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชนที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่น และสะท้อนให้เห็นการรื้อฟื้นและสืบทอดภูมิปัญญาในวิถีทางเกษตรด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งจะมีต้นไม้ที่ทางกลุ่มปลูกเองมีต้นไม้พื้นบ้านที่หายาก และมีไม้เศรษฐกิจคือต้นหมากแดง ที่มีชื่อเสียงมาก และต้นหมากผู้หมากเมีย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตที่มีมากที่สุดในประเทศไทย ปลาสวยงาม ซึ่งเพาะเลี้ยงเอง ผลผลิตทางการเกษตร อาทิเช่น มะพร้าวอ่อน มะม่วงน้ำดอกไม้ (เป็นผลไม้ขึ้นชื่อของตำบลบางน้ำผึ้ง เพราะมีรสชาติหอมหวาน) กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า ชมพู่มะเหมี่ยว ของสวน

และผักสดนานาชนิด เช่น ผักบุ้ง ผักกระถิน ผักกรูด ผักปรัง ผักตำลึง มะแว้ง ตะลิงปลิง มะกอก มะคัง มะอึก มะขาม พริกขี้หนูสวน พริกขี้หนู เป็นต้น อาหารในท้องถิ่น ซึ่งเป็นฝีมือของชาวบ้าน ทั้งหวานคาวมีให้เลือกซื้อมากมาย เช่น ขนมกล้วย ข้าวต้มมัด ขนมเทียน ไข่กรอกโบราณ ปลาเนม หมี่กะทิ หมี่กรอบ ข้าวคั่ว พริกกระเทียม ขนมจาก ลูกจากเชื่อม กล้วยแขก สาเกทอด มันฮ้อ น้ำตาลสด ทอดมันปลาอินทรี กระทงทอง ถุงทอง ขนมกง ข้าวเม่าทอด เมียงคำ ขนมใส่ไส้ ขนมตาล ขนมกล้วย ขนมมัน ขนมฟักทอง ขนมเทียน ถั่วแป็บ ลูกชุบ วุ้นอันดามัน ฝอยเงิน ฝอยทอง เม็ดขนุน ทองหยอด บ้าบิ่น ข้าวเหนียวหน้ากุ้ง หน้าสังขยา หน้ากลอย หน้าปลา อาหารคาว แกงบอน ห่อหมกหมู กะปี้ตัว ปูหลน แจงลอน ไข่กรอกโบราณ แหนมเนือง ไข่ห่อหมูยอ ปลาทุ้มเค็ม ปลาตะเพียนไร่ก้าง หอยทอดขนมครก ข้าวน้ำพริกถงเรือ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น พายเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองบางน้ำผึ้ง ซึ่งยังคงเป็นธรรมชาติ และในลำคลองยังอุดมไปด้วยพันธุ์ปลาหลากหลายชนิดที่มีเป็นจำนวนมากคือ ปลาตะเพียนหางแดง

3. การร่วมมือของสมาชิกภายในตำบลบางน้ำผึ้ง

สำหรับสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้งในที่นี่รวมไปถึงวัดบางน้ำผึ้งในและวัดบางน้ำผึ้งนอก ได้มีส่วนในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยการให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มายังตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คอยดูแลเรื่องความสะดวกในชุมชน ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งนี้ด้วยความให้ความสำคัญของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งทางเศรษฐกิจในชุมชน นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างหลากหลาย โดยใช้ชื่อว่าลานคนตรีในสวน ที่มีการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น การเล่นสะบ้ารามัญปากกัด

ภาพประกอบ 51 กิจกรรมในวันสงกรานต์ ภาพประกอบ 52 นักท่องเที่ยวพายเรือชมวิถีชีวิต

4. การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว ทิศทางการท่องเที่ยว กับการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ประเทศไทยได้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมา แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นพร้อมกับรายได้จำนวนมาก คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งสำคัญ ๆ ทุกภูมิภาคของไทย สืบเนื่องจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรที่เป็นต้นทุนของการท่องเที่ยวเท่าที่ควรต่อมาประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวใหม่ โดยให้ความสำคัญกับอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นตามทิศทางการพัฒนาของกระแสโลก ด้วยตระหนักว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ต้องมีการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรร่วมกันด้วย ไม่ใช่เพียงเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจนละเลยการดูแลและรักษา

การพัฒนาศักยภาพผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้มีการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยการอาศัยความรู้วิชาการใหม่ๆ ด้านเทคโนโลยีมาใช้แยกแยะหรือวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุขของอำเภอ ในการตรวจสอบคุณภาพอาหารและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขอนามัยแก่ร้านค้าทุกร้าน ให้ได้ตามมาตรฐานการจำหน่ายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อสุขภาพที่ดีของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ พื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ได้รับความสนใจจากภายนอก จำนวนมาก ทั้งที่มาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มาศึกษาดูงาน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่เด็กนักเรียนระดับประถม มัธยม นักศึกษามหาวิทยาลัยและมหาบัณฑิต เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ นอกพื้นที่ รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้แก่เครือข่ายต่าง ๆ โดยการให้บริหารข้อมูลว่า สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายในตลาดมาจากไหน เมื่อซื้อแล้วมีความพึงพอใจอยากมาดูแลแหล่งผลิตเพื่อหาช่องทางทำธุรกิจ สามารถทำได้โดยการติดต่อผ่านเจ้าของผลิตภัณฑ์โดยตรง หรือติดต่อผ่านที่ทำกรองค์กรบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งก็ได้ ผลจากการที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังมีการจัดการในเรื่องความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและพ่อค้าแม่ค้า การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ รวมถึงได้ประสานวิทยากรที่เป็นแกนนำจากชุมชนอื่น ๆ ที่มีความชำนาญในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การทำถังดักไขมัน มาสาธิตให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อให้เป็นแนวทางและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่นได้อย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน รวมทั้งให้สามารถพัฒนาวัตกรรมหรือการประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการบริหารให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งขณะนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อยู่ระหว่างการดำเนินงานทำข้อตกลงระยะ 5 ปี ฉบับแรกแบบภาคว่าเร็วๆ นี้จะเริ่มดำเนินการทันทีในการ ทำให้คลองสวยน้ำใส และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

5. ในด้านจัดการบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้มีการพัฒนาดังนี้

5.1 การส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น OTOP หน่วยงานที่มีหน้าที่บริหาร การดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้มีการส่งเสริมสินค้า OTOP โดยมีผลิตภัณฑ์โอท็อป ของตำบล บางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียง ซึ่งในตำบลบางน้ำผึ้งมีสินค้าโอท็อปทั้งหมด 9 รายการ ได้แก่

5.1.1 วิชาหกิจชุมชนบ้านชุมชนหอยมสมุนไพร หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้งร้านที่ 106

5.1.2 ผลิตภัณฑ์จากผักคตบขวา หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง ร้านที่ 128

5.1.3 โสมสเคย์บางน้ำผึ้ง หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง

5.1.4 บางน้ำผึ้งแผนไทย-ลูกประคบ หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง ร้านที่ 81

และร้านที่ 105

5.1.5 ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวและลูกดินเป็ด หมู่ที่ 7 ตำบลบางน้ำผึ้ง

ร้านที่ 132

5.1.6 ผลิตภัณฑ์จากลูกไม้และวัสดุธรรมชาติ หมู่ที่ 7 ตำบลบางน้ำผึ้งร้านที่ 62

5.1.7 เมี่ยงคำ หมู่ที่ 9 ตำบลบางน้ำผึ้ง ร้านที่ 52

5.1.8 ผลิตภัณฑ์จากดอกไม้เกลือปลา หมู่ที่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้งร้านที่ 107

5.1.9 ผลิตภัณฑ์จากผ้าและเศษผ้า หมู่ที่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง ร้านที่ 125

5.2 การให้บริการเรือพายแก่นักท่องเที่ยวที่มายังตลาดน้ำบางน้ำผึ้งโดยมีท่าเรือและเรือ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่คอย ให้บริการ และมีหมวกปีกกว้าง เสื้อชูชีพ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะพายเรือเที่ยวคลองบางน้ำผึ้ง

5.3 การให้บริการรถจักรยานแก่นักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะชมธรรมชาติของตำบล บางน้ำผึ้ง

6. การจัดการทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ในส่วนหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในส่วนของจัดการทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตามหัวข้อวิจัยดังนี้

6.1 การจัดการด้านสาธารณูปโภคของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีที่จอดรถ 3 แห่ง มีห้องน้ำให้บริการ 2 ที่ มีการจัดแบ่งส่วนร้านค้าอย่างเป็นระเบียบ

6.2 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีแผนงานประจำปี

และการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ และทางสถานีวิทยุและรายการต่าง ๆ ที่มาถ่ายทำที่ตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง

โดยสรุปเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาใน 3 ส่วนคือ 1) ศักยภาพของการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และ 3) การพัฒนาการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งปรากฏว่าการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและการจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดีมีความสมบูรณ์ในการบริหารจัดการของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีความมุ่งหมาย ระเบียบวิธีวิจัยและสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
2. แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

สรุปผล

1. ความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
ความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน จึงได้รวมตัวกันหาข้อตกลงร่วมกับทางหน่วยงานของรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องที่ดินทำกิน โดยการขอที่ดินจากชาวบ้าน ที่มีที่ดินมากมาให้ชาวบ้านที่ต้องการทำอาชีพเกษตรกรรม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่เนื่องจากมีผู้ทำการเพาะปลูกกันเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนตกต่ำลงไปด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งจึงร่วมกับชาวบ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในบริเวณพื้นที่กระเพาะหมูจัดทำเวทีประชาคม เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาจากการจัดทำเวทีประชาคม เห็นร่วมกันว่า ควรสร้างตลาดน้ำเพื่อรองรับผลผลิตล้นตลาดของชุมชน เนื่องจากสังเกตเห็นแล้วว่าชุมชนมีศักยภาพเพียงพอ เพราะมีทั้งที่ดิน และผลผลิตทางการเกษตรหลากหลาย โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสินค้าที่นำมาขายนั้นต้องเป็นสินค้าที่ทำด้วยตนเอง มาจากคนในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลที่ใกล้เคียงอีก 5 ตำบลเท่านั้น

วิถีชีวิตชุมชนได้ ส่วนใหญ่เป็นแบบเรียบง่ายอยู่กันตามธรรมชาติพอเพียง วัฒนธรรมชุมชน มีภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นทั้งในด้านการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในครอบครัว และในสังคม การสร้างสรรค์สิ่งทีละเล็กละน้อย ไม่ว่าจะเป็น ทางด้านศิลปวัฒนธรรม พุทธศาสนาและความเชื่อถือ คุณค่าทางจิตใจ ที่ผูกพันกันในชุมชนเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวชุมชนบางน้ำผึ้งอย่างยิ่ง และจะมีจางหายไปจากจิตใจของชาวชุมชนบางน้ำผึ้ง ทรัพยากรธรรมชาติ ยังอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งยังได้ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ปั้นฟู พัฒนาใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนถาวร แหล่งท่องเที่ยว มีวัดบางน้ำผึ้งนอก ซึ่งวัดบางน้ำผึ้งนอกจากจะมีลักษณะโดดเด่นเนื่องจากอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีโบสถ์ 2 โบสถ์ ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีพระประธานที่สวยงามมากสร้างสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีต้นลีลาวดีอายุกว่าร้อยปี และบริเวณใกล้เคียงมีวัดมอญหลายวัด วัดทรงธรรมเป็นวัดเก่าแก่ของมอญนำเดินทางไปที่ชม ชาวบ้านจัดให้มีบ้านพักโฮมสเตย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำให้โครงสร้างชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้ ซึ่งร่วมกับ นายสำเนา รัชมิตต์ ที่มีแนวคิดเปิดบ้านโฮมสเตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนแบบครบวงจร คือ เปิดให้นักท่องเที่ยวชมตลาดน้ำในช่วงเช้าถึงกลางวัน และท่านจะได้ชมทัศนียภาพ พักผ่อน ในบรรยากาศริมน้ำซึ่งจะได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ฟังเสียงคลื่น ฟังเสียงนกร้องและตื่นมาสูบอากาศพระตอนเช้า เป็นการสืบทอดบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไป สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็ได้จัดให้มีชุดอาสาสมัครตำรวจบ้าน โดยมีกำนันเป็นประธานและมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านช่วยกันดูแล และอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวเข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัยในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เจ้าหน้าที่เทศกิจ และตำรวจ อาสาสมัครป้องกันบรรเทาสาธารณภัยประจำหมู่บ้าน และ ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และสภาพแวดล้อมชุมชน มีทางเดินโคยรอบตลาดน้ำบางน้ำผึ้งระยะประมาณ 3 กิโลเมตร มีร้านจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 235 ร้าน มีทั้งอาหารคาวหวาน ของที่ระลึกของฝาก ซึ่งได้มาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด มีมุมทานอาหารให้เลือกคามอัธยาศัยทั้งริมคลอง บริเวณร้านในสวน มีลานกิจกรรมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น มุมนวด มุมศิลปะในสวน มีเวทีดนตรีในสวนให้ท่านสามารถพักผ่อนได้ตามอัธยาศัย สภาพแวดล้อมชุมชน แวดล้อมด้วยธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ และชาวชุมชนต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยมิตรไมตรีจิตที่ดี

2. แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

2.1 การมีส่วนร่วมของกลุ่มหน่วยงานราชการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของหน่วยงานราชการ โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งโดยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งได้มีการจัดตั้งสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้งขึ้นเพื่อเป็นการสะดวกในการบริหารจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งและสถานีอนามัยบางน้ำผึ้งที่ได้ให้ความร่วมมือด้านสถานที่และจัดบุคลากรคอยช่วยเหลือการทำงานของสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนสินค้าผลิตภัณฑ์ในชุมชน OTOP ของจังหวัดสมุทรปราการ มีสินค้าให้เลือกมากมาย นอกจากนี้จากผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้งแล้วยังมีผลิตภัณฑ์โอท็อปของจังหวัดสมุทรปราการอีกมากมาย เช่น วิทยาสถิตชุมชนแปรรูปพลาสติกหอมบางบ่อ กลุ่มแม่บ้านปากลัดพัฒนา 2 กลุ่มผู้ผลิตแม่บ้านเกษตรกรบางโปรง ภาพประดิษฐ์จากรกมะพร้าว ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินและผ้า ผลิตภัณฑ์การบูร กระจกกัดลาย หัตถศิลป์บางกระสอบ กลุ่มพัฒนาการแปรรูปเกษตรบางพลี วิทยาสถิตชุมชนเทียนกลางสวน กลุ่มผู้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มผู้ผลิตหินสี กลุ่มผู้ผลิตกลุ่มสตรีบุญศิริเปรมฤทัยแหลมทอง กลุ่มมอญปากลัด ทองม้วนสมุนไพร เป็นต้น

2.2 กลุ่มธุรกิจร้านค้าภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งการมีส่วนร่วมของกลุ่มธุรกิจร้านค้าภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีบทบาทในการประชุมเพื่อเสนอแนะยังสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและรับนโยบายไปปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยปรากฏในรูปของการประชุมหารือที่จัดโดยสภาบริหารตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และกลุ่มผู้ค้าได้มีร้านค้ามากมายนำมาขายยังตลาดน้ำบางน้ำผึ้งสำหรับร้านค้า ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชนที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่น และสะท้อนให้เห็นการรื้อฟื้นและสืบทอดภูมิปัญญาในวิถีทางเกษตรด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งจะมีต้นไม้ที่ทางกลุ่มปลูกเองมีต้นไม้พื้นบ้านที่หายากและมีไม้เศรษฐกิจคือต้นหมากแดง ที่มีชื่อเสียงมาก และต้นหมากผู้หมากเมีย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่างๆมากมาย เช่น พายเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองบางน้ำผึ้ง ซึ่งยังคงเป็นธรรมชาติและในลำคลองยังอุดมไปด้วยพันธุ์ปลาหลากหลายชนิดที่มีเป็นจำนวนมากคือ ปลาตะเพียนหางแดง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส อินทร์ปสาธน์ (2546 : 77) กล่าวว่าประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะได้นำรายได้มาพัฒนาหมู่บ้านทั้งความสะอาดเรียบร้อยและสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไปยังลูกหลาน ขณะที่ร่วมวางแผนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้านเป็นเพราะสมาชิกเห็นว่า การวางแผนจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ หรือผู้นำกลุ่มเป็นผู้วางแผน

2.3 การร่วมมือของสมาชิกภายในตำบลบางน้ำผึ้งสำหรับสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้งในที่นี้รวมไปถึงวัดบางน้ำผึ้งในและวัดบางน้ำผึ้งนอกได้มีส่วนในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยการให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มายังตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คอยดูแลเรื่อง

ความสะอาดในชุมชน คุณแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งนี้ด้วยความให้ความสำคัญของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งทางเศรษฐกิจในชุมชน นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างหลากหลาย โดยใช้ชื่อว่าลานคนตรีในสวน ที่มีการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น การเล่นสะบ้ารามัญปกัด จากงานวิจัยของจารุเชษฐา เรื่องสุวรรณ (2547 : 140) พบว่า การท่องเที่ยวในชุมชนนี้สารเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนมีการเตรียมความพร้อมและการบริการตามความสามารถของชุมชน เช่น เงินทุน ความคิด มัคคุเทศก์อาสาสมัครเล่าเรื่องราวในชุมชน การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว ได้แก่ ก๋องสุขา ร้านอาหาร ที่จอดรถ แผ่นพับ ป้ายบอกทาง และการดูแลสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยพร้อมคำแนะนำในการเดินทางท่องเที่ยวทางเรือ การจัดการการท่องเที่ยวดำเนินการในรูปคณะกรรมการซึ่งคัดเลือกตัวแทนจากคนในชุมชน การดำเนินการเริ่มตั้งแต่การวางแผน การติดต่อและต้อนรับนักท่องเที่ยว แล้วมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการ เช่น การทำอาหาร การนำเที่ยว ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนถือว่าเป็นรายได้เสริม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยในหัวข้อการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตผู้วิจัยพบว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีการพัฒนาในการจัดการชุมชนให้มีระเบียบ ตามที่คณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้มีข้อกำหนดไว้ว่าด้วยการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พ.ศ. 2550 ตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและขั้นตอนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนี้ มีหลักการจัดการท่องเที่ยว โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากร จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไร เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ รวมตลอดจนความหลากหลาย และมรดกเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าสถานที่นั้นจะมีความยิ่งใหญ่เพียงใด หรือมีชื่อเสียงมากน้อยเพียงไร การธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสถานที่เหล่านั้น คือ ภารกิจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว การคำนึงถึงกระบวนการ และขอบเขตทางนิเวศวิทยา เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำรงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ และชีวภาพที่เปราะบางเอาไว้ การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ ของพืชพรรณ และสัตว์ต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้คือ ทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในโลกมีชีวิตรอดอยู่ได้ ดำเนินการจัดตั้งตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน และเพื่อให้การบริหารและการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นไปด้วย

ความโปร่งใส มีประสิทธิผล และบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการเป็นตลาดชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน ชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วิธีการพัฒนาและแนวทางแก้ไขปัญหของชุมชนชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในเขตตำบลบางน้ำผึ้งรวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสจัดทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน รวมทั้งกิจกรรมอื่นเป็นสาธารณะประโยชน์อื่นให้กับชุมชน

2.4 การจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว ทิศทางการท่องเที่ยว กับการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งประเทศไทยได้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมา แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นพร้อมกับรายได้จำนวนมาก คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งสำคัญ ๆ ทุกภูมิภาคของไทย สืบเนื่องจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรที่เป็นต้นทุนของการท่องเที่ยวเท่าที่ควรต่อมาประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวใหม่ โดยให้ความสำคัญกับกับอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นตามทิศทางการพัฒนาของกระแสโลก ด้วยตระหนักว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ต้องมีการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรร่วมกันด้วย ไม่ใช่เพียงเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจจนละเลยการดูแลและรักษา

การพัฒนาศักยภาพผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้มีการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยการอาศัยความรู้วิทยาการใหม่ๆ ด้านเทคโนโลยีมาใช้แยกแยะหรือวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุขของอำเภอ ในการตรวจสอบคุณภาพอาหารและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขอนามัยแก่ร้านค้าทุกร้าน ให้ได้มาตรฐานการจำหน่ายอาหารในแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อสุขภาพที่ดีของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ พื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ได้รับความสนใจจากภายนอก จำนวนมาก ทั้งที่มาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มาศึกษาดูงาน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่เด็กนักเรียนระดับประถม มัธยม นักศึกษามหาวิทยาลัยและมหาบัณฑิต เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ นอกพื้นที่ รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้แก่เครือข่ายต่าง ๆ โดยการให้บริหารข้อมูลว่า สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายในตลาดมาจากไหน เมื่อซื้อแล้วมีความพึงพอใจอยากมาดูแลแหล่งผลิตเพื่อหาช่องทางทำธุรกิจ สามารถทำได้โดยการติดต่อผ่านเจ้าของผลิตภัณฑ์โดยตรง หรือติดต่อผ่านที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งก็ได้

ผลจากการที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังมีการจัดการในเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวและพ่อค้าแม่ค้า การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ รวมถึงได้ประสานวิทยากรที่เป็นแกนนำจากชุมชนอื่น ๆ ที่มีความชำนาญในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การทำถังดักไขมัน มาสาธิตให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อให้เป็นแนวทางและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่นได้อย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน รวมทั้งให้สามารถพัฒนาวัตกรรมหรือการประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการบริหารให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งขณะนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งอยู่ระหว่างการดำเนินงานทำบ่อดักขยะ ไขมันดินแบบคาดว่าจะเร็วๆ นี้จะเริ่มดำเนินการทันทีในการทำให้คลองสวยน้ำใส และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

ในด้านจัดการบริการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้มีการพัฒนาดังนี้ 3.1.1 การส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น OTOP หน่วยงานที่มีหน้าที่บริหารการดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้มีการส่งเสริมสินค้า OTOP โดยมีผลิตภัณฑ์โอท็อป ของตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียง ซึ่งในตำบลบางน้ำผึ้งมีสินค้าโอท็อปทั้งหมด 9 รายการ 3.1.2 การให้บริการเรือพายแก่นักท่องเที่ยวที่ยังตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยมีท่าเรือและเรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ และมีหมวกปีกกว้าง เสื้อชูชีพ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะพายเรือเที่ยวคลองบางน้ำผึ้ง และ 3.1.3 การให้บริการรถจักรยานแก่นักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะชมธรรมชาติของตำบลบางน้ำผึ้งผลจากการศึกษาวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับ มาฆะวรรัตน์ บุญศิริโรจน์ (2547 : 136-137) กล่าวว่าพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนพัฒนามากขึ้น เช่น มีการปรับปรุงถนนให้ดีกว่าเดิม มีป้ายบอกทางชัดเจนทั้งยังทำให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม และทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมประสบความสำเร็จและการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรปราการทำให้จังหวัดสมุทรปราการพัฒนามากขึ้น

ในส่วนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างชาวสมุทรปราการส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงลักษณะทางกายภาพ เช่น อยู่ห่างจากพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ มีการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบันทำให้ทัศนียภาพหรือทัศนียภาพสวยงามขึ้น ทั้งยังทำให้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการมีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้มีโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า ประปา โดยเฉพาะถนน ทำให้มีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น และทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

เช่น มีห้องสุขา ที่จอครดเพิ่มขึ้น เป็นต้น และทำให้มีการค้าขายเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังทำให้มีประสิทธิภาพในการกำจัดสิ่งปฏิกูลตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยวยังทำให้มีการประชาสัมพันธ์จังหวัดด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยรวม แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะประชาชนชาวสมุทรปราการเองที่จะต้องร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการให้ดียิ่งขึ้น

2.5 การจัดการทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ในส่วนหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในส่วนของจัดการทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งตามหัวข้อวิจัยดังนี้

2.5.1 การจัดการด้านสาธารณูปโภคของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีที่จอครด 3 แห่ง มีห้องน้ำให้บริการ 2 ที่ มีการจัดแบ่งส่วนร้านค้าอย่างเป็นระเบียบ

2.5.2 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีแผนงานประจำปี และการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ และทางสถานีวิทยุและรายการต่าง ๆ ที่มาถ่ายทำที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมธุวรรณ พลวัน (2546 : 103-104) กล่าวว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องความสะดวก มี 6 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจค่อนข้างมากในทั้ง 6 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับ ได้ดังนี้ 1) เรือขายสินค้าอาหารและพืชผักผลไม้ 2) บ้านเรือนในบริเวณตลาดน้ำและชุมชนริมน้ำ 3) ถนนหนทางและทางเดินในบริเวณตลาดน้ำ 4) ที่จอครด 5) สถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ 6) สุขาสาธารณะ การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องความสะดวกและน่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตลาดน้ำท่าคา มี 5 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากใน 3 องค์ประกอบเรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) การล่องเรือขายสินค้าไปตามแม่น้ำลำคลอง 2) ผลผลิตทางการเกษตรจากชาวสวน 3) วิถีชีวิตที่ยังคงความผูกพันและการพึ่งพาสายน้ำในการดำเนินชีวิต และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจค่อนข้างมากใน 2 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) กำหนดวันนัดของตลาดน้ำซึ่งหลีกเลี่ยงวันพระ โดยมีเฉพาะในวันขึ้น-แรม 2 ค่ำ, 7 ค่ำ, 12 ค่ำ 2) บ้านเรือนมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องสภาพแวดล้อมทั่วไป มี 2 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในทั้ง 2 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) ทิวทัศน์และบรรยากาศของตลาดน้ำและชุมชนริมน้ำ 2) คุณภาพของอากาศบริเวณตลาดน้ำและชุมชนริมน้ำ การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องบริการด้านคมนาคมมี 5 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจค่อนข้างมากในทั้ง 5 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) การเดินทางสะดวกสบาย 3) การเดินทางมีความปลอดภัย 4) ระยะทางที่ใช้ในการเดินทางถึง

แหล่งท่องเที่ยว 5) เวลาที่ใช้ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องบริการ ด้านสาธารณสุขปลอดภัยเกี่ยวกับความปลอดภัย และความสะอาดมี 2 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางค่อนทั้ง 2 องค์ประกอบ เรียงความลำดับได้ดังนี้ 1) ถึงขยะ 2) สุขา สาธารณะ

การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องบริการของเรือขายสินค้าอาหารและพืชผักผลไม้ มี 5 องค์ประกอบ นักท่องเที่ยวมีความพอใจค่อนข้างมากในทั้ง 5 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ มารยาทและอัธยาศัยของพ่อค้าแม่ค้า 2) ราคาของสินค้าอาหารและพืชผักผลไม้ 3) คุณภาพของสินค้าอาหารและพืชผักผลไม้ 4) ปริมาณของสินค้าอาหารและพืชผักผลไม้มีมากเพียงพอต่อการต้องการของนักท่องเที่ยว 5) ความหลากหลายของสินค้าอาหารและผักผลไม้ การจัดการด้านการท่องเที่ยวเรื่องอัธยาศัยของคนในชุมชนท้องถิ่น มี 3 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) ชาวบ้านมีความเป็นมิตร และยิ้มแย้มแจ่มใส 2) ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี 3) ชาวบ้านพูดจาสุภาพและมีมารยาทดี

อภิปรายผล

1. ความเป็นมาและศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชน มีทางเดินโคจรรอบตลาดน้ำบางน้ำผึ้งระยะประมาณ 3 กิโลเมตร มีร้านจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 240 ร้าน มีทั้งอาหารคาวหวาน ของที่ระลึกของฝาก ซึ่งได้มาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด มีมุมทานอาหารให้เลือกตามอัธยาศัยทั้งริมคลอง บริเวณร้านในสวน มีลานกิจกรรมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น มุมนวด มุมนวดเท้าในสวน มีเวทีดนตรีในสวนให้ท่านสามารถพักผ่อนได้ตามอัธยาศัย สภาพแวดล้อมชุมชน แวดล้อมด้วยธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) (สัญลักษณ์ สัญลักษณ์วิวัฒน์. 2545 : 122-133) ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ทฤษฎีนี้เริ่มด้วยความคิดเรื่องการกระทำระหว่างกัน (Interaction) และสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นหัวใจแล้วจึงขยายวงออกไปถึงมนุษย์แต่ละคน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพของสังคมมนุษย์ ทฤษฎีนี้เน้นเป็นทฤษฎีประเภทจุลภาค (Micro) เพราะให้ความสำคัญต่อมนุษย์แต่ละคนเรียกสั้น ๆ ว่าทฤษฎีสัญลักษณ์

2. แนวทางการพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัยพบว่าในด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีการจัดการความรู้มีขั้นตอนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวมีหลักการจัดการท่องเที่ยว

นำความรู้มาประยุกต์กับโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรต้องมีการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ รวมตลอดจนความหลากหลายและมรดกเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบที่สำคัญสำคัญ ทฤษฎีการจัดการความรู้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ วีรวิฑูร มาณะศิริานนท์ (2542 : 77-78) กล่าวถึง การบริหารจัดการความรู้ว่าการบริหารจัดการความรู้เป็น กระบวนการ บริหารรูปแบบใหม่ ที่เน้นในด้านการพัฒนากระบวนการ ควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยทุกกระบวนการจะต้องสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นผลมาจากการขยายวง และการประสานความรอบรู้ รวมถึงการฉลาดคิดไปตลอดทั่วทั้งองค์กรอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเท่ากับว่าองค์กรที่มีการบริหารจัดการความรู้นี้อย่างเป็นระบบก็จะเกิดเป็น โอกาสอันสำคัญต่อการพัฒนาให้เป็นองค์กรที่เปี่ยมไปด้วยการทำงานอย่างฉลาดคิด และสร้างสรรค์ในที่สุดทำให้องค์กรนั้น สามารถเผชิญกับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ รูปแบบ และสามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหมดได้เป็นอย่างดี

2.2 ด้านการจัดการคลาสน้ำบาดาลน้ำผิวดินโดยมีชุมชนบางน้ำผึ้ง เจ้าอาวาสวัดบางน้ำผึ้งในเจ้าอาวาสวัดบางน้ำผึ้งนอก ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สูงอายุในท้องถิ่น องค์กรรัฐด้านการท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยวภาคเอกชน กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล พ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร มีคฤหบดี นักท่องเที่ยว และกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการสร้างสรรค์ คลาสน้ำบาดาลน้ำผิวดินให้เจริญ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการใช้ระบบทางการบริหาร (Administrative And Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตาม ผลของความร่วมมือยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมก็จะไม่เป็นไปตามนโยบาย ความเป็นเอกภาพของรัฐและความจำเป็นเพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรจัดประชาสัมพันธ์ในงานจัดนิทรรศการการท่องเที่ยวทั่วไทยทั้งในประเทศ

1.2 ควรจัดท่องเที่ยวโดยมีการพัฒนาปรับปรุง แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากรชุมชนอย่างประหยัด สร้างทดแทนเพิ่มเติมเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรในระยะยาว โดยมีการวางแผนความเจริญเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสมและชัดเจน

1.3 การท่องเที่ยว มีการประเมินผลกระทบต่อนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการบริการกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวในตลาดน้ำ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาวะผู้นำที่มีต่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.2 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในแหล่งอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาวิจัยการตลาด และการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ให้มีความทันสมัย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาดภายนอก และสมควรผลิตรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานผลการดำเนินการกำหนดการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อ รักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.
- . การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550.
- กระทรวงมหาดไทย. การมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองการปกครองของสตรีไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2525
- กระทรวงวัฒนธรรม. ข้อมูลวัฒนธรรมเชิงนิเวศ. 2549. <<http://www.culture.go.th/>> 25 ธันวาคม 2549.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยว กรุงเทพฯและปริมณฑล. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546.
- . “อิทธิบาทของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,” จุลสารการท่องเที่ยว. 11(5) : 50 ; พฤษภาคม, 2538.
- . วิธีการจัดทำสถิติทางการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2525.
- กิติรัตน์ สีสัมพันธ์. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี และแนวทางการพัฒนารายงานการวิจัย. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2545.
- กุนจันทร์ สิงห์สุ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำอันเนื่องมาจากโครงการ กสข. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.
- โครงการศึกษาวิจัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและสถาบันดำรงราชานุภาพ. โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานกระทรวงมหาดไทย, 2541
- จารุณี บุญนิพัทธ์. พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความตระหนัก ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

- จารุเชษฐา เรืองสุวรรณ. การประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- จุฬามาศย์ นิลเช่น. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสระบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง (ลพบุรี). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ข้อมูลวัฒนธรรม. 2550. <<http://Econ.chula.ac.th/programme/Newweb/minithesis45/55590.pdf>> 9 มกราคม 2550.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2526.
- ชโลมพร วรอนุวัฒน์กุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชูวิทย์ มิตรชอบ. การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยระบบสหกรณ์ : กรณีศึกษาสหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- โชคดี อมรวีวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความสำเร็จของโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง : กรณีศึกษาเฉพาะหมู่บ้าน อ.พ.ป. อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- รูปณี รัตนदार. แนวทางการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2545.
- เฉชา ได้สูงเนิน. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเกษตรกรณีสืบศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ธงชัย อินทรพันธ์. การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย ศึกษาเฉพาะตำบลปลายโพรงพาง อำเภออำพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2545.

- ชวิชัย พลอยเพชร. การจัดการการท่องเที่ยวศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- ธัญญา นวลละออง. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. “วิถีไทยบนสายธารจากโพธิ์ถึงท่ากา นิมิตใหม่ขงตลาดน้ำเก่าแก่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง,” อนุสาร อ.ส.ท. 35(7) : 36-54 ; กรกฎาคม, 2538.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. 2550.
<<http://www.human.cmu.ac.t-thai/sompong/thaiin>> 25 มกราคม 2550.
- นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : อนงศิลป์การพิมพ์, 2534.
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2544.
- นิตา บัวงาม และคณะ. การจัดการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดลำพญา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2546.
- ประภาส อินทร์ปสาธน์. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี และแนวทางการพัฒนารายงานการวิจัย. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.
- ปาริชาติ บึงพรรัตน์. การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร, 2546.
- แผน น้ำจันทร์. ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนเส้นทางผ้าไหม ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2548.
- พรรณี จุฑานนท์. ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวไทย. อุดรดิตต์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์, 2550.
- พจนา สวนศรี. “การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน,” จุลสารการท่องเที่ยว. 17(2) : 29 ; กุมภาพันธ์, 2541.
- พระ พิพัฒน์โยธะพงศ์. การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโค้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

- พรทิพย์ ศิริภานุมาศ. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักงานสาธารณสุขเขตตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารระดับนโยบายและระดับผู้อำนวยการ กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- พรพรรณ ภูมิฎ. การบริหารองค์ความรู้ (Knowledge Management). 2549.
<<http://kromchol.rid.go.th/>> 31 มีนาคม 2550.
- พะยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สุภาการพิมพ์, 2538.
- พระครูวิมลกิตติสุนทร. การจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮโดยความร่วมมือของชุมชน
เทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546.
- พระมหาสุพรรณ พิจารณโชติ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของประเพณีชีวิตในจังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- พิกุล สิทธิประเสริฐกุล. การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ของอำเภอปางมะผ้า จังหวัด
แม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- พุทธชาติ ละอองมณี. การศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- ไพบุลย์ ปะวะเสนะ. การบริหารจัดการความรู้ Knowledge Management (KM). 2547.
<<http://www.cgd.go.th/Library/knowledge/article/KM.pdf>> 29 มีนาคม 2550.
- ไพรัตน์ เฉชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ :
ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527.
- มงคล นาฎกระสูตร. เอกสารประกอบการสอนทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2548
- มนัส สุวรรณ และคณะ. โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบล. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2541.
- มารีสา สุจริตจิตร. คริสเตียนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาคริสเตียน
ในคริสตจักรที่สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. รายงานโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของ
ประเทศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540.

- มิศรา สามารถ. รายงานผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543.
- มุกิตา ปิ่นสุนทร. การวางแผนเส้นทางจักรยานที่เหมาะสมเพื่อการท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ยุคลธร เดชะวนากร. แม่ค้าตลาดน้ำ : วิถีชีวิตและการดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2545.
- รลิกา อังกูร และคนอื่น ๆ. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการบรรยาย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป.
- วรรณ วลัยวานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- วสิน อิงคพัฒนากุล. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2548.
- วันเพ็ญ แต่งตั้ง. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.
- วาลิกา แสนคำ. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปือยหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- วินิจ วีรยางกูร. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- วิวัฒน์ชัย บุญภักดี. การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- วิญญา พิชญากานต์. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าในเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วีรวิฑู มามะศิริมานนท์. การบริหารภูมิปัญญา= Knowledge Management. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท, 2542.

- ศรีพร สมบุญธรรม. “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน,” จุลสารการท่องเที่ยว. 12 : 22-30 ; เมษายน-มิถุนายน, 2536.
- ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์. ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ศมา ณ ระนอง. การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษากรณี ชุมชนคีรีวง ตำบลไกลอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- ศรันย์ ชูเกียรติ. “เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ “องค์ความรู้” ในองค์กรกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จภายใต้สภาพการณ์ปัจจุบัน,” วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 20(75) : 14 ; มีนาคม, 2541.
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. งานมักคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 3. อัญญา : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอัญญาวาสูกรี, 2537.
- ศิริ สามสุโพธิ์. ประวัติและวิวัฒนาการการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2543.
- ศุภชัย เจริญวงศ์. อัครศาสตร์การพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.
- ศุภศักดิ์ ชื่นศิริ. การพัฒนาตลาดนัดชนบุรี สนามหลวง 2 เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2547.
- ศูนย์บริการวิชาการ. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- เสกสรรค์ ขวณิชย์. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- สงศรี วงษ์เดช. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้ายโครงการการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : กองบริการที่ปรึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, 2540.
- สมชาย สนั่นเมือง. “ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว,” จุลสารการท่องเที่ยว. 17(2) : 25-27 ; เมษายน-มิถุนายน, 2541.
- สมบัติ กาญจนกิจ. นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- สมพุทธ รุระเจน. ท้องถิ่นชนบทไทยกับการท่องเที่ยว. รายงานการพัฒนาแนวทางการลงทุน และการจัดการและการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับชุมชน. นครศรีธรรมราช : สถาบัน ราชภัฏนครศรีธรรม มหาวิทาลัยวลัยลักษณ์, 2540.
- สมศักดิ์ แจ่มอุลิตรัตน์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ : โอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาศึกษาเฉพาะ กรณีเกาะเต่า-นางยวน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ศก.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมศาสตร์เบื้องต้น. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2528.
- สฤษฎ์ แสงอรุณ. ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- . การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- สัมพันธ์ ภูโพนุลย์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร, 2540.
- สุชาดา รัตนภูมิพงษ์. วัฒนธรรมชุมชนในฐานะที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ศึกษากรณีแหล่ง โบราณคดีบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศก.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลัย. รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุภัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- . พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุนนชา หลบภัย. จิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำค่านินสะควกของผู้ประกอบการค้าบริเวณ ตลาดน้ำค่านินสะควก จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุเมธ ทราชแก้ว. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศก.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

- สุนันทา สุวรรณโณคม และศิริวรรณ ศิริบุญ. รายงานการวิจัยเรื่อง โครงสร้างทางประชากรและสังคมกับความเป็นอุตสาหกรรมและความเป็นเกษตรกรรม : ศึกษากรณีชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุนินทร์ คล้ายจินดา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาของจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
- เสรี วังสีไพจิตร. จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขบวนในการเกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2534.
- อนุমানราชชน, พระยา. ประเพณีเบ็ดเตล็ด. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2532.
- อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อุษณีย์ พึ่งปาน. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้อยู่ถิ่นเข้าเมือง. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- Adhikary, M. Management of Ecotourism. Bangkok : Srinakarinwirot University, 1995.
- Aitchison, Cara. Leisure and Tourism Landscapes : Social and Cultural Geographies. London : Routledge, 2000.
- Andrew, J. Dubrain. Essentials of Management. 3rd ed. Ohio : South-Western, 1994.
- Andrew, Turton. History and Peasant Consciousness in South East Asia. Osaka : National Museum of Ethnology, 1984.
- Barton1, H. Sustainable Communities. London : Earthscan, 2000.
- Bertram, H. Raven and Jeffrey Z. Rubin. Social Psychology : People in Groups. New York : John Wiley, 1976.
- Boniface, Brian G. The Geography of Travel and Tourism. Oxford : Butterworth Heinemann, 1994.
- Bovee, Courtland L. Management. New York : McGraw-Hill, 1993.
- Chambers, E. Tourism as a Subject of Higher Education : Educating Thailand 's Tourism Workforce. Tourism and Culture an Applied Perspective. State University of New York Press, 1997.

- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. "Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity," World Development. 2(5) : 247-250 ; January, 1980.
- Courtland, L. Bovee and other. International Meditation Management. New York : McGraw-Hilly, 1993.
- Davidoff, Philip G. Tourism Geography Workbook. New York : National Publishers of the Black Hills, 1992.
- Davidson, Rob. Tourism. 2nd ed. Singapore : Longman Group, 1993.
- Douglas G. Pearce and Richard W. Butler. Contemporary Issues In Tourism Development. London : Routledge, 1999.
- Eber, S. Bhirkey Beyond the Green Horizon : Principles for Sustainable Tourism. World Wide Fund for Nature : United Kingdom, 1992.
- Edward, Inskeep. Tourism Planning and Intergrated and Sustainable Development Approach. U.S.A. : Van Nortrand, 1991.
- Edward Burnett, Tylor. Primitive Culture. 7th ed. New York : Brentano, 1924.
- Erwin, William. Participation Management : Concept Theory and Implementation. Atlanta, Ga : Georgia Statc University, 1976.
- Eseoba, Anturo. Encountering Deverlopment : the Marking and Unmaking of the Thirsworld. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1988.
- Everett M. Rogers. Social Change in Rural Society. New York : Appleton Century Grfts, 1976.
- Fayol, Henri. General and Industrial Management (Trans). Constance. Storre London : Isacc Pitman and Sons, 1949.
- Franz, Boas. "The Method of Ethnology," in American Anthropolgist. n.s xxll, 1920.
- Gibbs, C. J. N. "Institutional and Organization Concerns in Upper Watershed Management," in Easter, K. Wiliam. Watershed Resources Management. p. 351. Boulder : Westvien Press, 1986.
- Gillard, Quentin. Travel Geography Handbook. New York : Van Nostrand Reinhold, 1991.
- Gunn, C.A. "Environment Design Land Use," in Travel Tourism and Hospitality Research. p. 229-249. Edited by J.R. Ritchie and C.R. Geoldner. New York : Wiley, 1987.

- Harold Koontz and Heinz Wehrich. Management A Global Perspective (Tenth Edition). McGraw-Hill, 1993.
- Hauser, Phillip M. Assimilation in American Life. New York : Oxford University Press, 1964.
- Haywood, Michael K. "Responsible and Responsive Tourism," Planning in the Community. 16(3) : 314 : March, 1988.
- Holloway, J. Christopher. The Business of Tourism. Plymouth : Macdonald and Evan, 1983.
- Hoffsomer, Harold. The Sociology of American Life—An Introductory Analysis. New Jersey : Practice–Hall, 1958.
- Hudman, Lloyd E. Geography of Travel and Tourism. Albany, : Delmar Publishers, 1990.
- Hugehes, George. "The Cultural Construction of Sustainable," Tourism. 16(1) : 49-50 ; Tourism Management, 1995.
- International Union for Conservation of Nature and Natural Resources. Word Wildlife Fund and United Nations on Environment Programme. California : Caring for the Earth, 1991.
- Mcintoch, W. R., R.C. Goeldner and B. Ritchie. Tourism : Principle, Philosophies. 7th ed. New York : John Wiley & Sons., 1995.
- Mcintosh, W. Robert and Charles R. Geoldner. Tourism Principle Practices Philosophies. Nee York : John Willey and Sons, 1984.
- Michael, Hall C. Alan A. Lew. Sustainable Tourism : A Geographical Perspective. Harlow : Addison Wesley Longman, 1998.
- Nonaka and Takeuehi H. The Knowledge Creating Company : How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. Oxford : Oxford University Press, 1995.
- Page, Stephen J. Managing Urban Tourism. New York : Prentice-Hall, 2003.
- Picard, Michel. Bali. Cultural Tourism and Touristic Culture. Singapore : Archipelago Press, 1996.
- Poplin, Dennis, E. Communities : A Survey of Theories and Methods of Research. New York : MaeMillan, 1972.

- Olsen, Marvin E. The Process of Social Organization. New York : Holt, Rine Hart and Winston, 1968.
- Perdue, R. R. Long P. T. and L. Allen. "Resident Support," Tourism Development. 17(3) : 586-587 ; October, 1990.
- Pond, Kathleen Lingle. The Professional Guide : Dynamic of Tour Guiding. New York : Van Nostrand Reinhold, 1993.
- Poplin, Dennis, E. Communities : A Survey of Theories and Methods of Research. New York : MacMillan, 1972.
- Radcliffe-Brown, A.R. Structure and Function in Primitive Society. Oxford : Oxford University Press, 1952.
- Ralph, Linton. The Study of Man. New York : Appleton Century Cooperation, 1973.
- Robinson, H. A Geography of Tourism. London : Macdonald & Evans, 1976.
- Stephen, P. Robins. Principles of Management. Englewood Cliff, N.J : Prentice-Hall, 1988.
- Tammanoon Pengthong. E-learning Tapee College. n.d. <[http://e-learning.tapee.ac.th/index.php?mod=Courses&top=lesson show&cid.../](http://e-learning.tapee.ac.th/index.php?mod=Courses&top=lesson%20show&cid.../)> January 19, 2007.
- The Ecotourism Society. The Ecotourism Society's Definition. The Ecotourism Society Newsletter. : Spring ; 1991.
- Tiwana, Amrit. The Knowledge Management Toolkit : Practicccal Techniques for Building A Knowledge Management System. Upper Saddle Rivcr, New Jersey : Prentiee-Hall, 2000.
- Trapp, Holger. Benefits of an Intranct-based Knowledge Management System-Measuring the Effects. 1999. <http://www.avinci.dc/compctencc/publikationen/diplomararbeit_holgcr_trapp.pdf> October 12, 2003.
- Valene, Smith. Hosts and Guest. Philadelphia : Philadelphia University Press, 1977.
- Walter, Mayer. Beyond the Mask. Sarbriicken : Fort Lauderdale Breitenbach, 1988.
- Sanders, Irwin T. "Theories of Community Development," Rural Sociology. 23, 1958.
- Sproule, K. W. "Community-based Ecotourism Development : Identifying Partmers in the Process," in The Ecotourism Equation : Measuring the Impacts. p. 255-257. Newhaven : Yale university, 1996.

Steward, Julien J. et al. "Cultural Ecology," International Encyclopedia of the Social Sciences. New York : Macmillan, 1968.

White, Leslie. The Evolution of Culture. New York : McGraw-Hill, 1959.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- กล้า ปุงบาง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 9 ซอยวัฒนธรรม ตำบลแสมคำ อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551.
- กวง แซ่ย่าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 1 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551.
- กาญจนา ควนภู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 300 ซอยนวลจิต ถนนเอกมัย ตำบลคลองตันเหนือ อำเภอวัฒนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551.
- กิตติเชษฐ์ ลิเสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 1 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551.
- เกียรติชัย สุขศรีสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 86/8 หมู่10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551.
- ภาพร แสนแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 143 ซอยสาธุประดิษฐ์ 5 ถนนสาธุประดิษฐ์ ตำบลช่องนนทรี อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2551.
- จางคณา เอียงปราณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 20 หมู่5 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551.
- จันทนา ชัดเชื่อนจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 30/2 หมู่11 ซอยรวมพัฒนา ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551.
- จิตภา สิทธิโสม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 4 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2551.
- จินดนา สลปัสรรกวิรัช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 63 ซอย 53 ถนนเจริญนคร ตำบลบางลำภูกลาง อำเภอกลองสาน จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2551.

- จิรวรรณ เจริญสมัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 30 หมู่ 13 ตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2551.
- ฉวีวรรณ ทินวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 10/3 หมู่ 1 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2551.
- เฉลิม ทัศนิตา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 47/1 หมู่ 10 ซอยคองอู อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2551.
- เฉลิมวัน วงศ์อิสติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 292 ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2551.
- ซ็อน ฮวดไช้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 47 หมู่ 8 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551.
- ชาญ ศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551.
- เจ้า แซ่ย่าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 85/7 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551.
- เจื้อ นวลสหัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 27 หมู่ 13 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2551.
- เจื้อ นวลสหัส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 27 หมู่ 13 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551.
- เจื้อม คำค้อย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5/18 ซอยเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2551.
- รุจิศา ทองจอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 220/101 ถนนศรีนครินทร์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2551.

- ดวงพร พิศาลพันธุ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 34 หมู่ 2 ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2551.
- ดวงหทัย ศิลปะชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5/213 หมู่ 6 ซอยทรัพย์คินทอง ถนนเทพารักษ์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- คาบคำรวง สายัณห์ พุ่มพิมล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 89/3 หมู่ 2 ตำบลราชเทว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- กระถุน บุทรกิจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 133/86 ซอยลาดปลาเค้า 72 ถนนรามอินทรา ตำบลบางเขน อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- ทรงชัย บุญพิทักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 12/3 หมู่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2551.
- เทวัญ วงศ์เสง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 133 ซอยเพชรเกษม 48 ถนนเพชรเกษม ตำบลวัดท่าพระ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- ธาริรัตน์ อรุณศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 80/282 ถนนลาดพร้าว 58/1 ตำบลวังทองกลาง อำเภอวังทองกลาง จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- นภาพร รุ่งเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 20/5 หมู่ 10 ถนนพระราม 2 ตำบลจอมทอง อำเภोजอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551.
- นัทศนีย์ ทศกาคัด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 19/2 หมู่ 7 ซอยบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2551.
- นลินี แก้วสุกใส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 4 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลกอบบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2551.

- นิกร บุญรอด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 267/1 ซอยวัดประดู่ในทรงธรรม ถนนเพชรเกษม 15 ตำบลท่าพระ อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551.
- นิลมล อาจณรงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 12/4 หมู่ 3 ซอยชิดป่าเกด ถนนเพชรหิรัญ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2551.
- บุคคล มาอ่วม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 11/2 หมู่ 1 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2551.
- บุญชนะ มีทิศ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 20/22 หมู่ 10 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551.
- เบญจมาศ ด้อยสำราญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 7/8 หมู่ 3 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลกอบบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551.
- ประคอง รอดคลองตัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551.
- ประนอม ศาสตร์พงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 5 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2551.
- ประพันธ์ พงศ์ธานี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 47 ซอยริมทางรถไฟ ถนนริมทางรถไฟ ตำบลบางอีเรือ อำเภอชนบุรี จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551.
- ประไพ สว่างพงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 19/1 หมู่ 7 ซอยบัวพิงพัฒนา 2 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2551.
- ประยูร พานทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 33/2 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2551.

- ประเสริฐ วัชรปราว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 13 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2551.
- ประหัด ฐปวิเชียร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 28/5 หมู่ 9 ซอยยังอำนวย ถนนบัวผึ่งพัฒนา ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2551.
- ปราโมทย์ พร้อมเพรียว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 30/2 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2551.
- ปรีชาติ ศรีสังข์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 38/4 หมู่ 5 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2551.
- ปานตะวัน เตชะวนิช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 494/173 หมู่ 3 ซอยที่บ้านโปรง 1 ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2551.
- ปิยะ ปิยะเทพเทพานีกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 139/03 ซอยรามคำแหง อำเภอประเทส จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2551.
- พงศ์ธร สังข์นาค เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 28 หมู่ 10 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2551.
- พรทิพย์ รัตนวงสุทธิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 18/1 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2551.
- พรรณทอง เชิงชน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 23/1 หมู่ 1 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2551.
- พระบุญเลิศ อิ่มสวด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดบางน้ำผึ้งโน หมู่ที่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551.

- พระพิริศ ปลั่นโน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัด
บางน้ำผึ้งใน หมู่ที่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551.
- พระมหาปฐวีศักดิ์ ร่มโพธิ์ธารทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่ยาร่วม ถนนพระราม 2 เขตจอมทอง กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2551.
- พัชรินทร์ ปิ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
162/13 ซอยปากคลอง อำเภอภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 21 มกราคม
2551.
- พิมพ์มล อินทบาล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
28/1 หมู่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 1
มีนาคม 2551.
- ไพฑูรย์ ศรีโหระ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 59
หมู่ 5 ซอยบัวผึ่งพัฒนา ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2551.
- ไพบุลย์ แก้วศรีเมือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
99/282 หมู่ 6 ถนนเทพารักษ์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2551.
- ไพรัตน์ ฤทธิโยธิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
5/3 หมู่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2551.
- ไพโรจน์ ศรีทองกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
35/351 หมู่ 3 ถนนทางรถไฟสายเก่า ตำบลบางนา อำเภอบางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2551.
- ไพโรจน์ สว่างพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
19/3 หมู่ 7 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 11
เมษายน 2551.
- ภรณ์ทิพย์ อัมสวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
62 หมู่ 10 ซอยบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2551.
- ภาณุ ใจศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 29 หมู่ 7
ซอยอัยอำนวย ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

- มรชา ปิ่นทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 14
เทศบาล 3 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2551.
- มะลิ อ่อนละมุด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
11/7 หมู่ 10 ซอยบางน้ำผึ้ง ถนนวัดบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2551.
- เมธี บรรเทิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 25/5
หมู่ 9 ถนนบัวผึ่งพัฒนา ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2551.
- ยุทธนัน เมฆลอย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
61/2 หมู่ 8 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ตำบลประเวศ อำเภอประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2551.
- เยาวดี แสงสว่าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
57 หมู่ 8 ถนนเพชรหิรัญย์ ตำบลกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2551.
- รัชนี ศรีวิวัฒน์ชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
199/125 ถนนกิ่งแก้วเทพารักษ์ ตำบล บางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2551.
- รัตนา เกดแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 11/3
หมู่ 5 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 เมษายน
2551.
- รัตนา พุ่มพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 145
หมู่ 21 ตำบลบางพิง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 16
พฤษภาคม 2551.
- ราบชัย จิตคั่นดวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
89/47 ถนนราชพฤกษ์ ตำบลบางหว้า อำเภอภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2551.
- ฤทัย งามฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 26
หมู่ 1 ถนนเพชรลุดง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2551.

- ลิขิต เนระกิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 187/1 หมู่ 9 ซอยเพชรหึง 22 ถนนเพชรหึงษ์ ตำบลบางยอ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2551.
- ถูกตาล จันท์หอม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 21/92 ตำบลท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2551.
- เลิศ ชื่นภักดี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 8 หมู่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2551.
- วรทัศน์ พรหมมะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41/7 หมู่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2551.
- วันชัย วิริยะทิววิกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 12 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2551.
- วิชัย ฐปวิเชียร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 147 หมู่ 10 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2551.
- วิภาวี วิชาทรพย์ไพศาล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 62/44 ซอย 23 แยก 9 ถนนราม 2 ตำบลคอกไม้ อำเภอประเวศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2551.
- วิมลรัตน์ ด้อยสำราญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 7/3 หมู่ 3 ถนนเพชรหึงษ์ ตำบลคอกบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2551.
- ศราภรณ์ เมธาสถิตสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 21/1 หมู่ 11 ถนนทรงธรรม ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551.
- ศรียุญา สันบุญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 692 ซอยเจริญนคร 40 ถนนเจริญนคร ตำบลบางลำพูกลาง อำเภอกลองสถาน จังหวัด กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2551.

- ศรีสุรินทร์ นามวิชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 88/2185 หมู่ 6 ซอย 29 ถนนพระราม 2 ตำบลเสม็ด อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2551.
- ศรีอุบล ตั้งขำม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 100/188 หมู่ 5 ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลในคลองบางปลากด เขตพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2551.
- ศักดิ์ชัย นิตกังวรกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 21/65 หมู่ 4 ตำบลบางมด อำเภอทุ่งครุ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2551.
- ศิริพร ขอนุช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 18/1 หมู่ 4 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2551.
- ศิริพร บำเพ็ญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 18/9 หมู่ 4 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551.
- สงกรานต์ เพ็ชรเลิศ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 1/11 หมู่ 10 ซอยวัดบางน้ำผึ้ง ถนนเพชรหิรัญ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2551.
- สงวน แก้วพิเศษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5/6 หมู่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2551.
- สง่า แซ่เลี้ยว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 101/1 ตำบลดอนไถ่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551.
- สมใจ แสงแดง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 26 หมู่ 13 ตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2551.
- สมปอง บุญทรัพย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 121/814 หมู่ 4 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551.

- สมพงษ์ ทองใบศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 8/3 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2551.
- สมพร เกิดก่อแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 47/1 หมู่ 101 ตำบลทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551.
- สมพร สุทธิศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 14/8 หมู่ 9 ตำบลบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2551.
- สมยศ คะวันบรรเจิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 46/3 หมู่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551.
- สมศักดิ์ ลำลิรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 6 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2551.
- สมหมาย ศรีโหระ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 59 หมู่ 5 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2551.
- สังขรณ์ กระสายศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 309 หมู่ 3 ตำบลที่บ้านคลองสวน อำเภอ พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2551.
- สำนวน เม่งสี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 30/1 หมู่ 4 ซอยวัดราง ตำบลบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2551.
- สำเนาวิ รัศมีทัศน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 37/4 หมู่ 8 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2551.
- สิริสุข ปโยนิธิธำรง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 27/7 หมู่ 9 ซอยชิงอำนวนวย ถนนบัวผึ่งพัฒนา ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2551.

- สิริวรรณ จันทา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 239/106 หมู่ 5 ถนนศรีนครินทร์ ตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2551.
- สุจิตรา แสงจะนก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 480 วิกนางนาโน ถนนพรชัยวุฒ ตำบลบางนา อำเภอบางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2551.
- สุทธิพศดา แก้วเก่า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 113/71 ซอย 5/2 ตำบลบางวัดพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2551.
- สุเทพ รุ่งเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2551.
- สุธาสิณี ชัยเขื่อนขันธุ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ 12 ถนนเพชรหิรัญ ตำบลกอบบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2551.
- สุวิทย์ ทรงสนั่น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 24 หมู่ 13 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551.
- เสกสันดี บุตรศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 137 หมู่ 3 ซอยวัดใหญ่ ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2551.
- อนงค์ อันชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 148 หมู่ 2 ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551.
- อมรพันธุ์ สว่างจิตต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 8/541 หมู่ 8 ซอยเมืองใหม่แพรกษา ถนนสุขุมวิท อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2551.
- อรพรรณ ธรรมนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 73/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์ ตำบลบางพลัด อำเภอบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2551.

อัมพร เรืองศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 71/2 หมู่ 6 ตำบลบางขอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551.

อาจองค์ อิ่มแย้ม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูมงคลวิลาส บุญโสม เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5/32 หมู่ 11 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2551.

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. พระบุญเลิศ ชุ่มสวด วัดบางน้ำผึ้งโน หมู่ที่10 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. สำเนาวิ รัศมิทศน์ ที่บ้านเลขที่ 37/4 หมู่8 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. ปานตะวัน เตชะวนิช ที่บ้านเลขที่ 494/173 หมู่3 ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
4. สุวิทย์ ทรงสนั่น ที่บ้านเลขที่ 24 หมู่13 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
5. มรธา ปิ่นทรัพย์ ที่บ้านเลขที่14 เทศบาล3 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
6. สุวิทย์ ทรงสนั่น ที่บ้านเลขที่ 24 หมู่13 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
7. นัทศนีศ ทัศนาคัด ที่บ้านเลขที่ 19/2 หมู่7 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
8. รัตนา เกดแก้ว ที่บ้านเลขที่ 11/3 หมู่5 ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
9. อัมพร เรืองศรี ที่บ้านเลขที่ 71/2 หมู่6 ตำบลบางขย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 1
เรื่องการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 1 แนวการสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 21 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อศึกษาประเด็นความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และศักยภาพของการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และตรวจสอบปัญหาการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 ที่อยู่ปัจจุบัน ที่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก / ซอย.....
 ถนน..... แขวง / ตำบล.....
 เขต / อำเภอ..... จังหวัด.....
 ภูมิลำเนาเดิม ที่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก / ซอย.....
 ถนน..... แขวง / ตำบล.....
 เขต / อำเภอ..... จังหวัด.....
 ศาสนา..... สัญชาติ..... การศึกษา.....
 อาชีพ.....
 เมื่อวันที่สัมภาษณ์...../...../..... เวลา..... สถานที่
 สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และลักษณะทั่วไปชุมชนของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
 2.1 ประวัติความเป็นมาของ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

.....

.....

2.2 อพยพหรือย้ายถิ่นฐานมาจากที่ใด.....กลุ่มชาติพันธุ์.....

2.3 ผู้นำชุมชน คนปัจจุบัน คือ.....

2.4 ที่ตั้งและอาณาเขต.....

2.5 การคมนาคม.....

2.6 การสาธารณสุข.....

2.7 ลักษณะทางประชากร การศึกษา และสาธารณสุข.....

2.8 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

2.9 ลักษณะทางสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยการตั้งที่บ้านเรือน คือ.....

ตอนที่ 3 วิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3.1 สถานภาพในครอบครัวเป็น

3.2 ปัจจุบัน.....

ตอนที่ 4 วัฒนธรรมชุมชน

ตอนที่ 5 ทรัพยากร / แหล่งท่องเที่ยว

ทรัพยากรอย่างไรบ้าง.....

5.2 แหล่งท่องเที่ยวอื่นเป็นอย่างไร.....

5.3 กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอะไรบ้าง.....

ตอนที่ 6 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 7 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 4 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ปัญหา และอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 3
เรื่องการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 3 แนวการสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่
 เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) จำนวน 40 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ศักยภาพการ
 ท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม การพัฒนา การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน ที่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก / ซอย.....

ถนน.....แขวง / ตำบล.....

เขต / อำเภอ.....จังหวัด.....

ภูมิลำเนาเดิม ที่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก /

ซอย.....

ถนน.....แขวง / ตำบล.....

เขต / อำเภอ.....จังหวัด.....

ศาสนา.....สัญชาติ.....การศึกษา.....

อาชีพ.....

เมื่อวันที่สัมภาษณ์...../...../.....เวลา.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 การพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

รูปแบบพัฒนาตลาดน้ำ คือ

.....

พัฒนาการท่องเที่ยว คือ.....

.....

ตอนที่ 3 การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

.....

.....

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

กิจกรรมทางศาสนา

.....

.....

ประเพณีเกี่ยวกับทางน้ำ

.....

.....

การรวมกลุ่มเกี่ยวกับอาชีพ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ปัญหา และอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 4
เรื่องการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

.....

คำชี้แจง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 1 ใช้สังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. สถานที่สังเกต ที่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
 แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ..... จังหวัด.....

2. สังเกตเมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ.เวลา.....

3. ผู้ถูกสังเกตชื่อ.....สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี

4. หัวข้อสังเกตข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง.....

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว.....

6. การพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

7. การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ชุดที่ 5
เรื่องการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

.....

คำชี้แจง แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ชุดที่ 2 ใช้สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กับกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงสำรวจสภาพเหตุการณ์ โดยทั่ว ๆ ไป สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมของตลาดน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนา เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ โดยสังเกตกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ

1. สถานที่สังเกต ที่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
 แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
2. สังเกตเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....
3. ผู้ถูกสังเกตชื่อ.....สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี
4. หัวข้อสังเกต สภาพเหตุการณ์โดยทั่ว ๆ ไป สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน
5. สังเกตสภาพแวดล้อมของตลาดน้ำ
6. ทรัพยากรธรรมชาติ
7. วิถีชีวิตของชุมชน
8. ลักษณะทางกายภาพ
9. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
10. การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน
11. การพัฒนาสังเกตกิจกรรม

บันทึกรายละเอียด.....

แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 เรื่องการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม ใช้สัมภาษณ์ กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและร่วมกันพิจารณาแนวทางการพัฒนา การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และตรวจสอบปัญหาการวิจัย

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....แขวง.....เขต.....จังหวัด.....

ผู้ร่วมสนทนา

1.
2.
3.
4.
5.

หัวข้อสนทนา

1. แนวทางการพัฒนา
2. การจัดการ
3. การมีส่วนร่วมของ
4. ปัญหา และอุปสรรค
5. ข้อเสนอแนะ

บันทึก

รายละเอียด.....

สรุปการสนทนา

กลุ่ม

.....

.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	พระครูมงคลวิลาส บุญโสม
วันเกิด	วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2516
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดคันลัด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าคณะตำบลบางขอ-บางกะเจ้า ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดคันลัด เลขานุการเจ้าคณะอำเภอพระประแดง พระวินยการประจำจังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วัดคันลัด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระแม่ปรีชสาธุประดิษฐ์ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2539 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม พ.ศ. 2552 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

